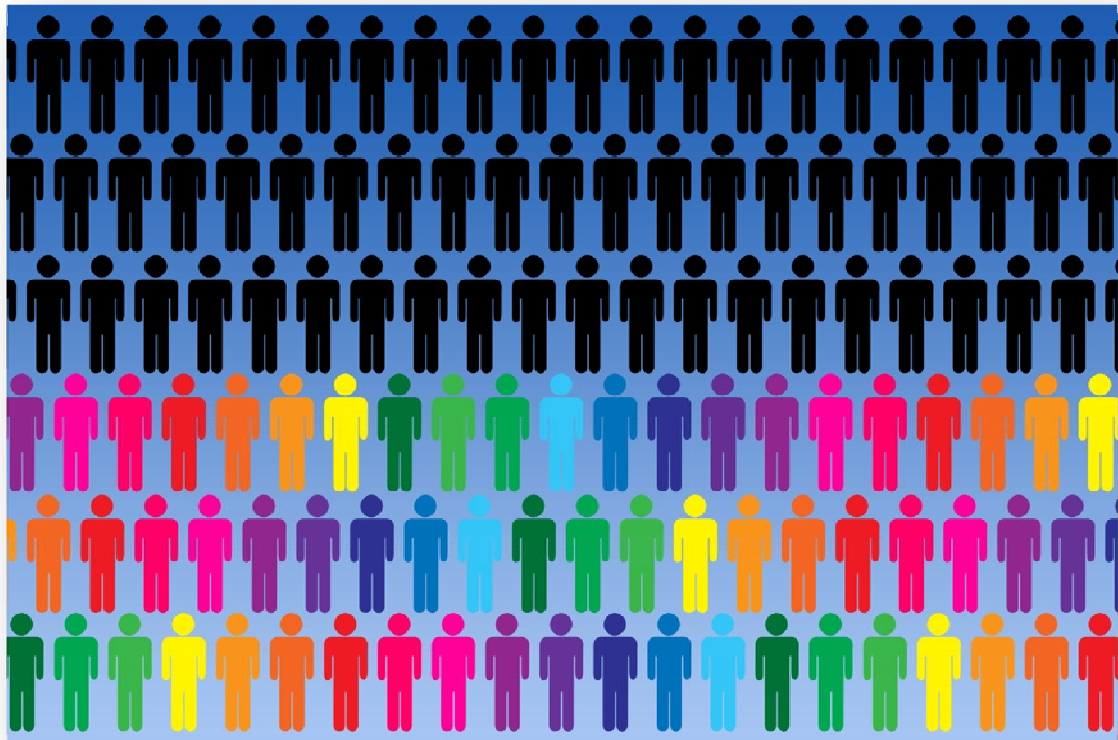

Erasmus Universiteit Rotterdam

Beweegredenen achter een beleidskeuze

Kleurenblind of kleurgeoriënteerd?

A.W.G. van Poortvliet
Juni 2011

Beweegredenen achter een beleidskeuze

Kleurenblind of kleurgeoriënteerd?

Naam: A.W.G. van Poortvliet

Studentnummer: 306749

Erasmus Universiteit Rotterdam

Faculteit der Sociale Wetenschappen

Opleiding: Bestuurskunde

Specialisatie: Beleid & Politiek

Begeleider: Dr. P.W.A. Scholten

Tweede lezer: Prof. Dr. V.J.J.M. Bekkers

Datum: 17 juni 2011

Voorwoord

Ter afsluiting van de opleiding bestuurskunde, de master beleid en politiek, heb ik onderzoek gedaan naar de beweegredenen achter de keuze voor kleurgeoriënteerd beleid, gericht op een etnische groep, of kleurenblind beleid, gericht op alle burgers. De weerbarstigheid van het integratievraagstuk heeft mijn interesse, mede doordat het onderwerp in verschillende landen al jaren op de politieke agenda staat. Maar het integratievraagstuk speelde nauwelijks een rol in de tijd dat arbeidsmigranten naar Nederland werden gehaald.

De weerbarstigheid van dit onderzoeksonderwerp bleek duidelijk tijdens het onderzoeksproces. Niet iedereen was even bereid om mee te werken aan een onderzoek, één geïnterviewde heeft zich zelfs – uit een vorm van angst – teruggetrokken. Maar het meest opvallende was de geslotenheid van de gemeente Gorinchem.

Dit onderzoek had ik niet kunnen uitvoeren zonder de hulp en contacten van de Stichting CMO Stimulans waar ik stage heb mogen lopen. Hen bedank ik van harte dat zij mij een stageplek en begeleiding hebben geboden, want uit ervaring weet ik dat niet alle organisaties daartoe bereid zijn. Naast Stimulans wil ik ook mijn docent Peter Scholten bedanken voor zijn begeleiding en de altijd positief opbouwende feedback. Ook de tweede lezer, de heer Bekkers, wil ik bedanken voor zijn feedback op het laatste concept. Ten slotte gaat mijn dank uit naar de mensen die bereid waren mij te woord te staan voor een interview.

Met de afronding van dit onderzoek is er voor mij een einde gekomen aan de studie bestuurskunde aan de Erasmus Universiteit. Ik kan terugkijken op een aantal leuke jaren. Daarom wil ik naast de mensen die betrokken waren bij dit onderzoek ook andere mensen bedanken. Allereerst mijn ouders voor de morele maar zeker ook de financiële ondersteuning, die niet vanzelfsprekend is. En hoe zij voor mij, tijdens mijn hele studie, als klankbord hebben gefunctioneerd. Daarnaast bedank ik hier mijn zussen en verschillende (studie)vriendinnen waarmee ik kon overleggen, samenwerken of gewoon ontspannen. Vooral dat laatste is ook nodig. Mijn vader en zus Marianne bedank ik specifiek voor, respectievelijk, het redigeren en de hulp bij het opmaken van de voorpagina.

Willemijn van Poortvliet
Schelluinen, mei 2011

Samenvatting

Gorinchem heeft te maken met overlast van Marokkaans-Nederlandse jongeren. Dat bereikte een hoogtepunt toen hulpdiensten werden gehinderd en bewoners zich onveilig voelden. Verschillende gemeenten kampen met deze problematiek en over de aanpak is veel discussie. Het kabinet is betrokken vanwege het formaat van de problemen. Maar in principe wordt er algemeen beleid – voor alle inwoners – gevoerd, tenzij specifiek – voor een gespecificeerde doelgroep – noodzakelijk is. De werkelijke aanpak vindt dan ook op lokaal niveau plaats. Voor zowel algemeen als specifiek beleid zijn er voor- en nadelen. Specifiek beleid kan bijvoorbeeld stigmatiseren wat tegen de gelijkheid in gaat. Bij algemeen beleid wordt iedereen juist gelijk behandeld. Het doel van dit onderzoek is daarom *inzicht verkrijgen in de beweegredenen om doelgroepspecifiek of juist algemeen beleid te voeren ten aanzien van de aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren.*

De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

In hoeverre en waarom wordt er in Gorinchem doelgroepspecifiek of algemeen beleid gevoerd in de aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren?

De relevantie van dit onderzoek komt voort uit de verscheidenheid aan ideeën en de daarop aansluitende weerbaarheid van het onderwerp. Ook over de benadering van doelgroepen is weinig bekend, net als over doelgroep categorisering.

Om antwoord te geven op de centrale vraag maak ik gebruik van twee theorieën. De benadering van de doelgroep kan op pluralistische, kleurgeoriënteerde, manier of op een monistische, kleurenblinde, manier. Bij de eerste worden migranten als groep aangesproken om hen in staat te stellen als burger in de samenleving te participeren. Bij de tweede wordt iedereen als individu benaderd, zodat niemand bevoordeeld wordt. Daarnaast is er nog een tussenvorm, de blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Deze is bedoeld voor iedereen, maar raakt in de praktijk een bepaalde groep. Deze kleurerkenning is de culturele diversiteit die de basis vormt voor de allocatie van sociale en culturele rechten. Deze benadering hangt nauw samen met de nationale identiteit. De identiteit van migranten speelt dan ook een rol in de wijze waarop ze benaderd worden. Deze identiteit is gecreëerd uit de sociale constructie. De sociale constructie wordt gevormd aan de hand van het imago en de macht van een groep. Hierin zijn vier ideaaltypen: (1) bevoorrechten met een positief imago en veel macht, (2) afhankelijken met een positief imago, maar weinig macht, (3) rivalen met een negatief imago en veel macht, en (4) afwijkenden met een negatief imago en weinig macht. Kortom op basis van de sociale constructie – imago en macht – krijgt een groep een identiteit aan de hand waarvan rechten verdeeld worden en dus kleur al of niet erkend wordt. Bij een positief imago krijgt de geconstrueerde een specifieke benadering. Maar bij een negatief imago kan macht zorgen dat er toch in de praktijk een specifieke benadering wordt toegepast. Zo kan gebrek aan macht ook zorgen dat er toch minder specifiek benaderd wordt.

Dit onderzoek is verklarend van aard. Deze verklaring wordt bereikt door middel van een casusstudie in de gemeente Gorinchem. Gorinchem heeft – ondanks het formaat – te maken met veel overlast van Marokkaans-Nederlandse jongeren. Het is dus niet alleen grootstedelijke problematiek.

De sociale constructie wordt bepaald door het imago en de macht van een groep. Het imago van een groep kan achterhaald worden aan de hand van uitlatingen over de groep. De macht van een groep kan bepaald worden aan de hand van de organisatie van een groep. De kleurerkenning is vooral meetbaar door te kijken of er een individuele of groepsbenadering plaatsvindt. Instrumenten van onderzoek zijn de documentenanalyse, media analyse, interviews en een meta-analyse, waarin eerdere onderzoeken geraadpleegd worden. Door verschillende instrumenten te gebruiken en bij de

interviews verschillende personen te interviewen is de uitkomst van het onderzoek betrouwbaar. Deze casusstudie is generaliseerbaar omdat Gorinchem net als grote steden te maken heeft met genoemde overlastproblematiek en alle gemeenten – los van het formaat – met dezelfde vragen kampen.

De gemeente Gorinchem heeft te maken met maatschappelijke problemen – bijvoorbeeld gevoelens van onveiligheid – van overlast door Marokkaans-Nederlandse jongeren. De overlast bestaat uit onder meer brandstichting, vernielingen en hinder van de hulpdiensten. Niet duidelijk is wat de werkelijke oorzaken van deze overlast is, wel worden opvoeding, cultuurverschil, sociaaleconomische positie en de uitvergroting door de media genoemd. Het beleidsprobleem is de worsteling met de keuze tussen algemeen of specifiek beleid. Kleurenblind beleid is tegen discriminatie en stigmatisering. Kleurgeoriënteerd beleid wordt ingezet naar aanleiding van de oververtegenwoordiging van de Marokkaans-Nederlandse jongeren in de overlast. Lokaal blijkt kleurenblind beleid niet toereikend. De gemeente stelt zich de vraag of er iets in de Marokkaanse achtergrond is, en in hoeverre een – etnische – groep specifiek gemaakt kan worden zonder te stigmatiseren.

Vanwege de achterliggende problemen is er in Gorinchem naast de repressieve aanpak ook een preventieve aanpak ingesteld. In principe voert de gemeente Gorinchem, in navolging van het Rijk, kleurenblind beleid. Wel wordt er vaak extra aandacht aan de doelgroep – Marokkaans-Nederlandse jongeren – gegeven. Dit lijkt soms kleurgeoriënteerd, maar er wordt niet altijd letterlijk aan de Marokkaanse achtergrond gerefereerd, een kenmerken van kleurenblind beleid. In een aantal gevallen is dit te verklaren uit de afwijkende categorisering. De deelname aan het platform voor Marokkanen gemeenten is duidelijk kleurgeoriënteerd wat te verklaren is uit de afhankelijke constructie. Door achterliggende problemen is er een zielig – afhankelijk – imago waardoor hen voordelen gegund worden. Er zijn ook verschillende methoden die uitgaan van een blindgeoriënteerde kleurenbenadering: op papier wordt kleurenblind beleid toegepast, maar in de praktijk kleurgeoriënteerd beleid. Jongeren zijn dan geconstrueerd als afhankelijken wat deze benadering verklaart. Voorbeelden hiervan zijn de straatcoach, buurtvaders en het rekening houden met de culturele achtergrond van de gemeente.

In een enkel geval zijn jongeren als afwijkenden geconstrueerd, maar krijgen zij toch kleurgeoriënteerd of blindgeoriënteerd kleurenbeleid toebedeeld hoewel dit volgens het model kleurenblind moet zijn. Hieruit blijkt dat het model niet helemaal klopt. Maar in de meeste gevallen blijkt de sociale constructie wel een verklaring te zijn voor de keuze tussen algemeen of specifiek beleid. Daarnaast vormen soms ook andere zaken – zoals financiën – een beweegreden. In een aantal gevallen lijkt een benadering gekleurd, hoewel dat niet het geval is. Dan is de Marokkaanse achtergrond het kenmerk wat de groep verbindt. Deze wordt gegeneraliseerd tot de identiteit van de groep. Uiteindelijk kan dit, door koppeling aan een negatief imago, leiden tot een stigma.

In veel, maar niet alle, gevallen vormt de sociale constructie de beweegredenen om te kiezen voor kleurgeoriënteerd of kleurenblind beleid.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Beleidstrend.....	6
1.3 Probleemstelling.....	7
1.3.1 Doel.....	8
1.3.2 Vraagstelling	8
1.4 Relevantie	9
1.5 Opzet	10
2. Theoretisch Kader.....	11
2.1 Doelgroepbenadering.....	11
2.1.1 Doelgroep categorisering	11
2.1.2 Sociale constructie van doelgroepen.....	13
2.2 Kleurerkenning	15
2.2.1 Kleurgeoriënteerde benadering	16
2.2.2 Kleurenblinde benadering	17
2.2.3 Blindgeoriënteerde kleurenbenadering	17
2.3 Tot Slot.....	18
3 Methodologische verantwoording	20
3.1 Onderzoekstype.....	20
3.2 Methodologie	20
3.2.1 Casusselectie	20
3.2.2 Operationalisatie	20
3.3 Instrumenten	22
3.3.1 Documentenanalyse	22
3.3.2 Media analyse.....	23
3.3.3 Interviews	23
3.3.4 Meta-analyse	23
3.4 Betrouwbaarheid en validiteit.....	24
3.5 Tot slot.....	24
4. Situatieschets Gorinchem: problemen en achtergronden	25
4.1 Gorinchem	25
4.2 Problemen	26
4.2.1 Maatschappelijk probleem	26
4.2.2 Gevolg voor de wijk	28
4.2.3 Beleidsprobleem.....	28

4.3 Achtergronden.....	29
4.3.1 Cultuur	30
4.3.2 Leefsituatie	31
4.3.3 Beeldvorming.....	32
4.4 Tot slot.....	32
5. Beleidsaanpak.....	34
5.1 Landelijke aanpak	34
5.2 Gorcumse aanpak.....	36
5.2.1 Repressieve aanpak	37
5.2.2 Platform 22 Marokkanen gemeenten	39
5.2.3 Straatcoach	46
5.2.4 Buurtvaders	48
5.3 Tot slot.....	49
6. Conclusie.....	54
6.1 Beleid en beweegredenen.....	54
6.2 Aanbevelingen	58
Bronnen	59

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

“Of ik kan bewijzen dat ik journalist ben, vraagt een van de jongens. Ja hoor, zeg ik, en ik haal een visitekaartje uit mijn portemonnee. Mimoun komt dichterbij. ‘Laat eens zien?’ Terwijl ik het kaartje zijn kant op draai, duikt hij opeens naar voren. Hij grist mijn portemonnee uit mijn hand en sprint weg. (...) Vijf minuten geleden had Mimoun nog een gloedvol betoog gehouden over hoe de media Marokkanen elke keer weer neerzetten als criminelen. Hij maakt het mij wel erg gemakkelijk. ‘Journalist bestolen in Gorinchemse probleemwijk’ – daar kun je mee thuiskomen. (...) Mimoun stopt met rennen als ik hem bijna heb ingehaald. Hij draait zich om, grijnst, en geeft m’n portemonnee terug” (Blanckesteijn, 2008-10-14).

Dit is een voorbeeld van wat er in Gorinchem gaande is. De jongeren hebben het gevoel gestigmatiseerd te worden, maar zorgen wel degelijk voor overlast. De stad Gorinchem heeft al verschillende jaren te maken met overlast van Marokkaans-Nederlandse jongeren. In de periode van september 2008 tot maart 2009 ontwikkelde deze overlast zich in de Haarwijk tot een hoogtepunt toen de brandweer en politie werden belemmerd in hun werk, ruiten werden ingegooid, brand werd gesticht, auto’s werden vernield en bewoners zich niet meer veilig voelden (Algemeen Dagblad, 21-02-2009).

Gorinchem is niet de enige plaats waar problemen zijn rondom Marokkaans-Nederlandse jongeren (Rob Pietersen, 02-03-2010). Regelmatig verschijnen er berichten in de media, zowel kranten, tijdschriften als andere mediale bronnen, over de overlast van Marokkaans-Nederlandse jongeren. Media spreken over relschoppers (De Stad Gorinchem, 2009) en sommige politici benoemen de jongeren zelfs als ‘Marokkaans tuig’ (C. van der Laan, 2007). Door dit soort termen lijken de jongeren te worden gezien als een probleem. Er is veel aandacht voor deze problematiek, die voor onrust in de Nederlandse samenleving zorgt. Het lijkt een groot probleem in Nederland te worden. De vraag is: hoe wordt deze problematiek aangepakt? Op landelijk niveau spreekt men over een algemene aanpak tenzij specifiek noodzakelijk is (Werkgroep Gemeenschappelijke Integratie-agenda, 2009-01). Echter de werkelijke aanpak vindt op lokaal niveau plaats, dus de vraag is: wordt in Gorinchem volgens de landelijke trend algemeen beleid of – ook – specifiek beleid gevoerd?

Kortom, een groep jongeren met een Marokkaans-Nederlandse achtergrond veroorzaken hinderlijk tot overlastgevend gedrag door vernielingen, respectloos gedrag, bedreigingen en intimidatie. Onder de bevolking zorgt dit voor onbegrip, onvrede en angst (van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009). De Marokkaans-Nederlandse jongeren, veelal jongens, zijn overmatig betrokken in de criminaliteitscijfers, maar kampen ook met schooluitval, werkloosheid, discriminatie en problemen thuis (Vandenbroucke, Braam, Pels, & Steketee, 2008 en Van der Laan, et al., 2009). Over de aanpak van deze maatschappelijke problemen zijn veel verschillende opvattingen. Dit veroorzaakt dat er geen eenduidig beeld is over de beste beleidsaanpak en vooral over de beste manier om de doelgroep te benaderen. Daarom ben ik geïnteresseerd in de redenen achter algemeen of doelgroepspecifiek beleid.

1.2 Beleidstrend

Op landelijk niveau wordt ook gesproken over deze problematiek. Wel wordt benadrukt dat de aanpak van deze problemen op lokaal niveau plaats moet vinden. Maar door de omvang en urgentie wordt steun van het Kabinet noodzakelijk geacht (van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009).

Over de periode 2006-2009 heeft het Rijk voor de vier grote steden middelen beschikbaar gesteld voor de aanpak van jongeren met een Marokkaanse achtergrond. Naast de G4 hebben ook kleinere gemeenten te maken met deze problematiek (Vandenbroucke, et al., 2008 en Van der Laan, et al., 2009). Daarom is er voor de gemeenten met de grootste problemen – ongeacht inwoneraantal – extra geld uitgetrokken ten behoeve van de aanpak van problemen betreffende deze jongeren (Van der Laan, 2009). De toenmalig minister voor Wonen, Wijken en Integratie omschrijft dit als het gezamenlijk optrekken van rijk en gemeenten om de overlast en criminaliteit te verminderen (Integratiebrief, 17-11-2009).

De bestaande maatregelen zijn van algemene aard, en zijn dus van toepassing op alle jongeren, of alle personen die overlast veroorzaken. Vanwege de urgentie en het formaat van de problematiek wordt extra inspanning noodzakelijk geacht (van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009). De landelijke overheid heeft hiermee enerzijds afstand genomen van doelgroepspecifiek beleid (Ministerie van VROM, 2008). Anderzijds treft het Rijk nu met het platform voor Marokkanen gemeenten naast de bestaande generieke aanpak specifieke maatregelen. Dit is immers specifiek bedoeld voor de aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren.

De gemeente Gorinchem geeft aan ook geen doelgroepenbeleid meer te voeren (Gemeenteraad, 2005-06-22). Tegelijkertijd gaat de Gorcumse burgemeester in gesprek met betrokken ministers en negen collega burgemeesters over de problematiek rondom genoemde jongeren. De gesprekken resulteerden in een convenant ten behoeve van de aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren (De Stad Gorinchem, 2008-10-23). Dit convenant is juist heel specifiek, omdat het gericht is op de Marokkaans-Nederlandse jongeren.

Bovenstaande wijst uit dat er in de aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren geen eenduidigheid is over de aanwezigheid van doelgroepspecifiek beleid.

1.3 Probleemstelling

Op landelijk niveau wordt er dus – in principe – algemeen beleid gevoerd, maar de werkelijke aanpak vindt op lokaal niveau plaats. De vraag is daarom in hoeverre en waarom er op lokaal niveau algemeen beleid of juist specifiek beleid gevoerd wordt? Vooral de achterliggende gedachte achter het beleid is heel belangrijk. Er zijn veel voor- en nadelen ten opzichte van zowel specifiek beleid, ook wel kleurgeoriënteerd beleid, als algemeen beleid, ook wel kleurenblind beleid, te noemen.

Kleurgeoriënteerd beleid kan bijvoorbeeld tegen de gelijkheid ingaan. Ten eerste doordat stimuleringsbeleid migranten tot een aparte groep maken door erkenning van culturele, etnische en religieuze scheidslijnen. Dit wordt versterkt door kleurgeoriënteerd beleid wat het behoud en de versterking van de culturele identiteit stimuleert. Het apart-zijn van immigranten belemmert uiteindelijk de kans op een gelijkwaardige deelname in de samenleving (Saharso & Scholten, 2010). Tegenstanders van de kleurgeoriënteerde benadering zijn van mening dat hierdoor migranten zich onvoldoende zullen identificeren met het Nederlanderschap. Nederlanders zullen op hun beurt migranten minder snel erkennen als gelijkwaardige Nederlanders. Een ander nadeel van deze gekleurde benadering is dat migranten veelal als representant van een culturele, etnische of religieuze groep benaderd worden en niet als individu (Saharso & Scholten, 2010). Voorstanders van de kleurenblinde benadering geven ook aan dat het formeren van sociale categorieën vooroordelen in de hand werkt. Het benadrukt de verschillen tussen de culturele groepen (Wolsko, Park, Judd, & Wittenbrink, 2000). Nadelen van kleurgeoriënteerd beleid zijn het benadrukken van scheidslijnen, een gebrek aan gelijke behandeling en het ontstaan van vooroordelen die tot stigmatisering leiden.

Hoewel de één kleurgeoriënteerd beleid ziet verworden tot ongelijkheid doordat het sociale verdeeldheid brengt, zien anderen het juist als middel dat leidt tot gelijkheid. Zo krijgen alle groepen

immers het recht op culturele en religieuze vrijheid. Daarnaast leidt het tot gelijkheid omdat sommige moeilijk bereikbare groepen net als alle andere burgers toegang krijgen tot maatschappelijke voorzieningen (Saharso & Scholten, 2010). In deze gevallen wordt de voorkeur gegeven aan een kleurgeoriënteerde benadering boven een kleurenblinde benadering omdat de laatste juist de bestaande ongelijkheid in stand houdt. Specifiek beleid kan dus stigmatiseren en tot een – verdere – tweedeling van de samenleving leiden. Anderzijds kan achtergrondkennis van een jongere belangrijk zijn in de aanpak van de problemen.

1.3.1 Doel

Het is belangrijk te kijken naar de beweegredenen om te kiezen voor een kleurgeoriënteerde of juist kleurenblinde beleidsaanpak. De werkelijke aanpak vindt namelijk niet op landelijk maar op lokaal niveau plaats, de problemen zijn zeer complex en de verschillen in normatieve opvattingen over de aanpak zijn aanzienlijk. Daarom heb ik voor dit onderzoek het doel gesteld:

Inzicht verkrijgen in de beweegredenen om doelgroepspecifiek of juist algemeen beleid te voeren ten aanzien van de aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren¹.

1.3.2 Vraagstelling

Inzicht in de achterliggende gedachte van beleid wordt verkregen door te achterhalen welk beleid er gevoerd wordt en waarom. De centrale vraag van het onderzoek luidt daarom:

In hoeverre en waarom wordt er in Gorinchem doelgroepspecifiek of algemeen beleid gevoerd in de aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren?

Deze centrale vraag kan beantwoord worden door middel van vier deelvragen. Allereerst zal achterhaald moeten worden waarom Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren aangepakt moeten worden. Wat is het probleem?

1. Wat is het (beleids)probleem rondom de Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren en welke oorzaken kunnen daaraan ten grondslag liggen?

Nadat de problematiek achterhaald is zal bekeken worden hoe de problemen – en daarmee de Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren – beleidsmatig benaderd worden en hoe dit beleid tot stand is gekomen.

2. Welke beleidsbenadering wordt ten aanzien van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren in de aanpak van overlast toegepast? En op welke wijze is dit beleid tot stand gekomen?

Aan de hand van het gevoerde en te voeren beleid ten aanzien van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren wordt onderzocht welke doelgroepspecifieke elementen in dit beleid terug te vinden zijn.

¹ Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren worden in dit onderzoek gedefinieerd als Marokkaans-Nederlandse jongeren die overlast veroorzaken. Per slot van rekening zijn niet alle Marokkaans-Nederlandse jongeren een probleem.

3. Welke doelgroepspecifieke elementen zijn er in het beleid en in de praktijk terug te vinden?

Naar aanleiding van de aan- of afwezigheid van doelgroepspecifieke elementen in het beleid wordt het waarom van de doelgroepspecifieke elementen onderzocht.

4. Hoe zijn de doelgroepspecifieke elementen in beleid en praktijk te verklaren?

Aan de hand van deze vier deelvragen wordt uiteindelijk in de conclusie een antwoord gegeven op de vraag die centraal staat in dit onderzoek.

1.4 Relevantie

Dit onderzoek is door verschillende punten zowel wetenschappelijk, bestuurskundig als maatschappelijk relevant.

Allereerst zijn er zeer uiteenlopende ideeën over de beleidsbenadering van Marokkaans-Nederlandse jongeren die overlast veroorzaken. De effectiviteit van zowel de algemene als de specifieke benadering wordt in twijfel getrokken. Voorstanders van de doelgroepspecifieke benadering zijn van mening dat de specifieke aanpak effectief is, maar tegenstanders beweren juist het tegenovergestelde. Dit is dan ook een dilemma waar langere tijd mee geworsteld wordt, zowel op nationaal als lokaal niveau. Daarnaast is over de algemene en specifieke benadering weinig bekend. Hierdoor blijven de uiteenlopende ideeën bestaan. Het integratievraagstuk kan hiermee bestempeld worden als weerbarstige beleidscontroverse.

Niet alleen over deze beleidskeuze is weinig informatie, ook over de benadering van doelgroepen is weinig informatie bekend. In dit onderzoek wordt juist aandacht besteed aan de sociale constructie van doelgroepen (Ingram, Schneider, & De Leon, 2007) en hoe dit invloed kan hebben op de beleidskeuze. Volgens Yanow (2003) wordt het beoordelingsvermogen bij het classificeren van een doelgroep namelijk beïnvloed door bestaande categorieën, waardoor categorieën uiteindelijk als natuurlijk worden verondersteld. Doordat dit in het bijzonder vaak in wetenschappelijke context gebeurt, acht ik het relevant in dit onderzoek te kijken of een categorisering – in de vorm van een sociale constructie – de beweegredenen achter kleurgeoriënteerd of kleurenblind beleid bepaald. Doordat de classificering van mensen als algemeen bekend beschouwd wordt – men neemt aan dat een Marokkaans-Nederlandse burger Marokkaan is –, maar er niet over gesproken wordt is het goed om deze doelgroepconstructie te onderzoeken en daarmee hopelijk bespreekbaar te maken. Gezien de tegenstrijdige informatie en de kleine hoeveelheid aan informatie kan dit onderzoek een bijdrage leveren aan de kennis over het dilemma van een algemene of specifieke benadering van beleidsdoelgroepen en de manier waarop de beleidskeuze beïnvloed wordt door de categorisering van de doelgroep.

Het integratievraagstuk staat lange tijd op de politieke agenda. De problematiek rondom de Marokkaans-Nederlandse jongeren – onder meer in Gorinchem – komt veelvuldig in de media. Zoals beschreven worstelt de gemeente met de aanpak van de problemen rondom deze jongeren. Enerzijds wordt besloten geen doelgroepspecifiek beleid – meer – te voeren, anderzijds lijkt er specifiek beleid te worden gevoerd met het convenant van gemeenten met een hoog percentage Marokkaanse Nederlanders.

Met een onderzoek naar de beweegredenen achter de beleidskeuze tussen algemeen of doelgroepspecifiek beleid hoop ik een bijdrage te leveren aan het vinden van een oplossing voor dit dilemma.

1.5 Opzet

De aanleiding, het doel en de daaruit voortvloeiende centrale vraag en de relevantie van dit onderzoek zijn beschreven. Het volgende hoofdstuk omvat het theoretische raamwerk aan de hand waarvan dit onderzoek uitgevoerd zal worden en uiteindelijk een antwoord op de centrale vraag van dit onderzoek gevormd kan worden. Allereerst worden de verschillende wijzen van doelgroepbenadering beschreven met daarop volgend de kleurerkenning. Beide theoretische benaderingen worden tot slot samengevoegd in het conceptuele model.

Vervolgens zal in het derde hoofdstuk de methodologische verantwoording beschreven worden. Hier is aandacht voor het type onderzoek, de methodologie, de instrumenten, de betrouwbaarheid en de validiteit van het onderzoek.

Aansluitend zullen de genoemde deelvragen beantwoord worden. Allereerst hoofdstuk vier, dit is een meer beschrijvend hoofdstuk waarin antwoord gegeven zal worden op deelvraag één. Hierbij zal ook aandacht besteed worden aan de context van de stad Gorinchem. Verder zal beschreven worden waarvoor beleid ingezet moet worden, kortom met welke problemen Gorinchem te maken heeft en wat daar mogelijk aan ten grondslag kan liggen. Het vijfde hoofdstuk zal een antwoord geven op de overige drie deelvragen. Hierin komt dus naar voren welk beleid er gevoerd is, welke doelgroepspecifieke kenmerken dit beleid omvat en hoe deze elementen verklaard kunnen worden.

Ten slotte wordt in het zesde hoofdstuk, de conclusie, een antwoord gegeven op de centrale vraag van dit onderzoek. Naar aanleiding van deze conclusie zullen ook aanbevelingen gedaan worden.

2. Theoretisch Kader

Zoals in het vorige hoofdstuk uitgebreid is beschreven zal ik onderzoek doen naar de aanwezigheid van doelgroepspecifiek beleid en de beweegredenen achter de aan- of afwezigheid van doelgroepspecifiek beleid. Om dit te kunnen onderzoeken maak ik gebruik van een combinatie van verschillende theoretische benaderingen. Op basis van deze theoretische benaderingen zal in de praktijk naar empirische antwoorden op de genoemde deelvragen gezocht worden. Vervolgens worden er conclusies getrokken waarmee een antwoord op de centrale vraag geformuleerd wordt.

Allereerst zal gebruik gemaakt worden van een sociale constructie (Ingram, Schneider, & De Leon, 2007) waarin doelgroepen gecategoriseerd worden. Hiermee kan de benadering van een doelgroep verklaard worden. Op basis van deze sociale constructie zullen groepen bepaalde culturele rechten toebedeeld krijgen, bijvoorbeeld het behoud van de culturele achtergrond. Vervolgens wordt bekeken in hoeverre sprake is van een doelgroepspecifiek of meer algemeen beleid – zoals beschreven door onder meer De Zwart en Poppelaars (2007) – ten aanzien van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren. Op basis van dit conceptuele model wordt geconcludeerd wat de beweegredenen zijn om te kiezen voor doelgroepspecifiek of algemeen beleid, respectievelijk kleurgeoriënteerd en kleurenblind beleid.

2.1 Doelgroepbenadering

2.1.1 Doelgroep categorisering

Het integratievraagstuk is een lastig vraagstuk wat al jaren loopt en waar maar geen oplossing voor gevonden lijkt te kunnen worden. In eerste instantie werden migranten in de jaren 60 gezien als gastarbeiders die terug zouden keren naar het land van herkomst. Er werd verondersteld dat integratiebeleid niet nodig was. De gastarbeiders bleven uiteindelijk in Nederland wonen. Na de aanslagen van 11 september 2001 in New York en de moorden op Pim Fortuyn en Theo van Gogh ontstond, door een gebrekkig integratiebeleid, een heftig debat over het integratievraagstuk (Sykes, 2008).

Hieruit blijkt samen met alle normatieve standpunten binnen het integratievraagstuk (Saharso & Scholten, 2010) dat het integratievraagstuk zeer weerbarstig is. Juist bij een weerbarstige beleidscontroverse als het integratievraagstuk is het belangrijk nadrukkelijk stil te staan bij doelgroepconstructies. De doelgroep in het integratievraagstuk is immers vaker op een andere manier benaderd. Recent problematisch, in het verleden niet. De doelgroepconstructie is veranderd.

Door de grote hoeveelheid aan interpretaties wordt de wereld complex. Mensen proberen de wereld te vereenvoudigen door te categoriseren. Daarom zijn doelgroepconstructies van belang (Yanow, 2000). Iedereen vormt een eigen interpretatie van de werkelijkheid waaronder problemen. Om de complexe wereld met zoveel interpretaties te bevatten en grenzen te stellen categoriseren mensen. Ingram, Schneider en De Leon (2007) stellen dit in hun sociaal constructivistische benadering.

Categoriseren is een proces waarbij, in dit geval, mensen aan de hand van bepaalde kenmerken worden ingedeeld in categorieën. Zo geeft de mens de wereld vorm. Hierbij zal een bepaald kenmerk zwaarder wegen dan andere kenmerken die een persoon vormen. Het kenmerk dat mensen binnen een categorie bindt wordt benadrukt om het verschil met andere categorieën te accentueren. Hiermee verschillen deze mensen van mensen die, vanwege hun kenmerken, zijn ingedeeld in een andere categorie. De gecategoriseerden worden geïdentificeerd aan de hand van het kenmerk waarmee ze ingedeeld zijn in de categorie. Het categoriseren creëert dus identiteiten en is daarmee beeldvormend (Yanow, 2003).

Uiteindelijk vindt categorisering overal in het dagelijks leven plaats, waardoor categorisering een natuurlijk proces lijkt. Toch blijft categorisering een proces waarmee mensen grenzen in de wereld aanbrengen om orde te scheppen, de wereld te kunnen waarnemen en er in te kunnen leven. Een categorie is ook daarom een menselijke creatie. Doordat mensen al lange tijd categoriseren en met deze categorisering opgroeien lijkt het alsof categorieën nooit anders zijn geweest en dus natuurlijk zijn (Yanow, 2003).

Deze padafhankelijkheid heeft tot gevolg dat de categorisering in de formulering en implementatie van beleid meegenomen wordt. Bij de beleidsformulering en implementatie vindt ook bewuste categorisering plaats door het benoemen van kenmerken. Dit bevestigt en bestendigt de ontstane identiteiten. Door deze bevestiging en bestending van de – door anderen – gevormde identiteiten vindt er een zekere generalisatie van deze identiteit plaats. De mensen in de categorie zullen moeilijk herkend worden op basis van andere kenmerken die hen ook karakteriseren maar die de categorie niet per definitie karakteriseren. Het kenmerk van een categorie vormt uiteindelijk de identiteit van haar leden. Bijvoorbeeld een hoog opgeleide allochtoon zal vaker gecategoriseerd worden als allochtoon dan als hoog opgeleide. Yanow (2003) stelt dat het benoemen van groepen – dat is categorisering – een zekere macht met zich meebrengt. Door categorisering kunnen we ons namelijk blind staren op het kenmerk waarmee we categoriseren, terwijl er ook andere kenmerken blijven om mensen mee te karakteriseren.

Het indelen en benoemen van juist die kenmerken waarop gecategoriseerd wordt en de generalisatie die daarbij plaatsvindt geeft weer op welke wijze over die gevormde identiteit – en daarmee de mensen die de identiteit dragen – gedacht wordt. Dit wordt veelal niet uitgesproken. Het is algemeen bekend door symbolische processen. De categorisering blijft een gegeven dat door een wisselwerking met de samenleving tot stand komt (Yanow, 2003) (Ingram, Schneider, & De Leon, 2007). Er niet over spreken lijkt bijna een soort taboe. Toch komen de ideeën over identiteiten die ontwikkeld zijn in deze categorisering door het gebruik in beleid en de implementatie van beleid meer aan de oppervlakte (Yanow, 2003).

In de praktijk komt de werkelijke identiteit die aan categorieën mensen gegeven wordt veelal tot uiting, dit kan verschillen van hetgeen in beleid bepaald is. Yanow (2003) schrijft dat mensen vaak zeggen hoe het zou moeten, maar uiteindelijk in de praktijk anders handelen. Met betrekking tot doelgroepen kan er een verschil zijn in wat gezegd wordt en hoe deze groepen uiteindelijk benaderd en dus werkelijk geconstrueerd worden. Dit staat tegenover de meer rationele benadering dat beleid een verhaal is waarin de maatschappij zichzelf uitdrukt in haar collectieve identiteit en waarden. Deze identiteit en waarden vormen een sociale constructie waaraan individuen hun identiteit kunnen toetsen. Het nadeel van de rationele benadering is volgens Yanow (2003) dat een vanuit de staat geconstrueerde categorisering individuen beperkt in het zelf vormen van een eigen identiteit. Bekkers (2007) geeft daarnaast aan dat beleid in de uitvoering anders kan zijn dan wat er op papier is gezet, omdat de praktijk uitwijst wat haalbaar is. Ook hebben uitvoerders van beleid een zekere beleidsvrijheid, dus hebben zij de mogelijkheid alternatieven te kiezen. Er kunnen dan verschillen ontstaan tussen beleid en uitvoering. Hierdoor kan wel maatwerk gecreëerd worden. De beleidsvrijheid kan er ook toe leiden dat de werkelijke beslissing door beleidsmakers vooruit wordt geschoven en pas tijdens de uitvoering wordt genomen.

Naast het later naar voren komen van werkelijke identiteiten wordt de doelgroep in de uitvoering steeds zichtbaarder. Bekkers (2007) geeft aan dat juist dan de doelgroep bepalend kan zijn voor het succes, en daarmee ook het falen, van beleid. Doelgroepen staan namelijk niet per definitie achter de doelstellingen van beleid. Daarnaast neem ik aan dat doelgroepen ook niet per definitie achter de categorisering van beleid zullen staan. De reacties van doelgroepen kunnen dan ook zeer

uiteenlopend zijn en zullen zeker niet allemaal loyaal aan het beleid zijn. Aangezien de uitvoering veelal op lokaal niveau plaatsvindt komt de reactie van de doelgroep en het verschil in categorisering tussen beleid en praktijk vooral op lokaal niveau tot uitdrukking.

2.1.2 Sociale constructie van doelgroepen

Ingram et al. (2007) spreken met betrekking tot categorisering over de sociale constructie, waarin een groep positief of negatief geïnterpreteerd wordt waardoor er in combinatie met de macht van de groep een beeld ontstaat. Dit beïnvloedt de positie en/of status van de doelgroep. De ontwikkeling van een sociale constructie vormt een continue politieke strijd.

De vraag is of een sociale constructie – dus het imago en de macht van een groep – bepalend kan zijn voor de beleidskeuze voor meer algemeen of specifiek beleid. Beleid heeft zowel symbolische als materiële doelen waardoor ook de beleidsimpact tweeledig is: de impact van zowel de sociale constructie als de verdeling van de middelen. De sociale constructie zorgt voor een positief dan wel negatief imago van een doelgroep. Het resultaat van positieve framing van een groep is meer en actieve politieke betrokkenheid. Het tegenovergestelde is het geval bij een negatieve framing van een groep, deze groep zal juist minder politiek actief worden. De allocatie van de middelen wordt beïnvloed door de wisselwerking tussen de politieke macht van de doelgroep en de sociale constructie. Bij de sociale constructie speelt ook de vraag of een groep het waard is om middelen te krijgen en hoeveel macht de doelgroep heeft daar invloed op uit te oefenen. Daarom kan de sociale constructie van de doelgroep een verklaring zijn voor de beweegredenen om algemeen of specifiek beleid te voeren (Ingram, Schneider, & De Leon, 2007, p. 102).

Wanneer de uitersten, veel of weinig macht en een goed of slecht imago tegenover elkaar gezet worden kunnen er vier verschillende ideaaltypische groepen onderscheiden worden waarmee de sociale constructie vorm krijgt, zie figuur 1 (Ingram, Schneider, & De Leon, 2007, p. 102).

De **bevoorrechten** – advantaged – hebben een goed imago en veel politieke macht. Zij worden gezien als mensen die iets verdienen. Gevolg is dat zij veel voordelen uit het beleid halen en met respect behandeld worden. Lasten van beleid worden vaak vrijwillig gesteld of vinden plaats vanuit ethisch oogpunt. De groep bevoorrechten is meestal vrij makkelijk te bereiken via participatiefora, waar input van de groep mogelijk is. Een voorbeeld van bevoorrechten zijn bewoners van een wijk waar veel overlast plaatsvindt. Zij hebben macht doordat zij veelal in een wijkoverleg zijn vertegenwoordigd. Zij hebben een positief imago wat veelal tot uiting komt doordat anderen vinden dat zij positieve dingen verdienen. Hierdoor krijgen zij vanuit het beleid eerder voordelen toebedeeld (Ingram, Schneider, & De Leon, 2007).

De **afhankelijken** – dependants – hebben weinig macht, maar een goed imago hoewel dit imago veelal gebaseerd is op sympathie. De kleine hoeveelheid politieke macht maakt dat de voordelen beperkt zijn. Afhankelijken hebben immers geen invloed op beleidsvorming en kunnen dus moeilijk tegen wetgeving of bezuinigingen ingaan. De voordelen lijken aardig wat voor te stellen, omdat beleidsmakers goed voor de dag willen komen om deze groep te helpen. Echter er wordt alleen het hoogst noodzakelijke toebedeeld. Een voorbeeld van afhankelijken zijn jongeren met een (leer)achterstand. Zij komen in het onderwijs minder ver en hebben moeite een baan te vinden. Uiteindelijk kunnen zij weinig doen aan de situatie waarin zij verkeren.

De **rivalen** – contenders – hebben net als de bevoorrechten veel macht, maar een slecht imago. Ze staan bekend als egoïstisch en onbetrouwbaar. Door de grote politieke macht weet deze groep veel voordelen binnen te halen, maar deze zijn meestal niet algemeen bekend. De reden van deze onbekendheid is dat beleidsmakers niet bekend willen staan om het geven van voordelen aan mensen die niet goed bekend staan. De lasten daarentegen worden wel groot uitgemeten, maar zijn lastig om

werkelijk af te dwingen. Een voorbeeld van rivalen zijn veelal grote bedrijven, die veel macht hebben maar dit naar zich toetrekken uit eigenbelang. Door hun macht is het lastig minder beleidsvoordelen aan hen toe te delen (Ingram, Schneider, & De Leon, 2007).

De groep **afwijkenden** – deviants – hebben weinig politieke macht en daarnaast een slecht imago. Zij hebben als gevolg hiervan te maken met een buitenproportionele hoeveelheid lasten en straffen van beleid. Het slechte imago zorgt ervoor dat beleidsmakers voordeel uit deze groep halen door hen nadelige gevolgen van beleid toe te delen. Hier kan geen tegenmacht aan gegeven worden, omdat afwijkenden zich nauwelijks organiseren in coalities (Ingram, Schneider, & De Leon, 2007). Een voorbeeld van afwijkenden zijn jongeren die voor overlast zorgen of zelfs in aanraking zijn geweest met justitie waardoor zij een zeer slecht imago hebben gekregen.

		Imago	
		Positief	Negatief
Macht	Hoog	Bevoorrechten	Rivalen
	Laag	Afhankelijken	Afwijkenden

Figuur 1 Sociale Constructie

Ingram et al. (2007) geven aan dat beleid vaak gekozen wordt op basis van deze categorisering. Zo is beleid voor afhankelijken vaak specifiek en beperkt. De sociale constructie zou dus bepalend zijn voor de beleidskeuze hoe probleemjongeren te benaderen.

De sociale constructie heeft – net als elke categorisering – te maken met een padafhankelijkheid door de institutionalisering in het beleidsproces. Beleidsontwerpen identificeren immers doelgroepen en verdelen onder hen de voor- en nadelen van beleid. Dit beleid zorgt voor ervaringen bij de doelgroep en het beleid zend boodschappen met betrekking tot het belang van problemen, het beleid en de participatie van de doelgroep naar de maatschappij. Beleid beïnvloed daarmee onder meer de mening van het publiek, de sociale constructie van doelgroepen, de verdeling van politieke machtsbronnen en het probleemoplossend vermogen van de samenleving. Dit alles wordt geïncorporeerd in de maatschappij en beïnvloed daarmee ook de nieuwe beleidsontwerpen (Ingram, Schneider, & De Leon, 2007), waardoor een vicieuze cirkel lijkt te ontstaan. Maar deze categorisering blijft een voortdurend proces van reflectie, vorming, onderhoud en verandering van de constructie. Het proces vertrekt immers vanuit een historie, maar wordt ook beïnvloed door ontwikkelingen uit de maatschappij. Categorieën reflecteren dus het verleden, maar ook de menselijke interpretaties op een bepaald moment (Yanow, 2003).

De consequentie van de institutionalisering van de sociale constructie in beleid is de ontmoediging van politiek actief handelen van de negatief geconstrueerde groepen. Beleidsmakers reageren uiteindelijk op dezelfde manier als andere beleidsactoren: de bevoorrechten voordelen toespelen en de afwijkenden negeren onder het motto “getting tough” (Ingram, Schneider, & De Leon, 2007, p. 107). Daar komt bij dat gekozen politici ook strategische keuzes maken om te zorgen dat zij bij de eerstvolgende verkiezingen gekozen worden. Hierdoor zal eerder geluisterd worden naar verzoeken van machtige actoren. Uiteindelijk zullen deze actoren vanzelfsprekend meer stemmen opleveren dan de groepen die niet politiek actief zijn.

De institutionalisering van de sociale constructie kan versterkt worden door overlastgevende jongeren die worden gezien als afwijkenden hard aan te pakken met behulp van politie inzet. Het negatieve

beeld dat deze jongeren alleen in aanraking komen met politie wordt versterkt, waardoor geroepen wordt dat er een harde(re) aanpak nodig is en dus – nog – sterker wordt ingezet door middel van politie. Het beleid wordt dus afgestemd op de groep, maar ook op het beeld dat er van de groep ontstaat. De sociale constructie, het beeld van de doelgroep, raakt op die manier sterker geïnstitutionaliseerd. Door deze institutionalisering wordt de sociale constructie als feitelijk beschouwd. Maar tegelijkertijd kunnen stereotypen die door beleid worden gecreëerd vanuit de maatschappij ook protest oproepen (Ingram, Schneider, & De Leon, 2007). Dit gaat in tegen de institutionalisering.

De sociale constructie creëert door de categorisering een identiteit voor een doelgroep wat tot discriminatie kan leiden, omdat er een beeld van een groep ontstaat dat door de institutionalisering in beleid gegeneraliseerd wordt. Met dit beeld wordt een groep – soms onbewust – apart gezet, gestigmatiseerd, en beoordeeld. Anderzijds kan de sociale constructie, wanneer geïnstitutionaliseerd in beleid, discriminatie makkelijker tegengaan, omdat beleid de sociale constructie, vanwege de institutionalisering, kan beïnvloeden en daarmee veranderen. Beleid kan namelijk zorgen voor focus, bronnen, arena's en mobilisatie van de belangrijke politieke actoren, waarmee het uiteindelijke beleid ervoor kan zorgen dat de sociale constructie veranderd. De sociale constructie blijft immers een wisselwerking tussen beleid en haar omgeving. Maar de implementatie van beleid is maar één factor. Het veranderen van de sociale constructie van doelgroepen is ook afhankelijk van de overige contextuele omstandigheden. Zo zal verandering gemakkelijker zijn wanneer de sociale constructie van doelgroepen in feite geen issue is en beleid geen duidelijk publiek doel heeft. Op deze manier kan er door een institutionalisering ook een tegenbeweging ontstaan (Ingram, Schneider, & De Leon, 2007). Bijvoorbeeld als het beeld ontstaat dat een groep criminele jongeren crimineel is vanwege een lage opleiding, dan kan er een tegenbeweging ontstaan doordat anderen het onrechtvaardig vinden dat zij weinig voordelen toebedeeld krijgen. Het algemene beeld van de afwijkend geconstrueerde jongeren wordt dan positiever waardoor uiteindelijk ook het beleid – gericht op deze jongeren – veranderd. Dus zowel vanuit, geïnstitutionaliseerd, beleid als vanuit de maatschappelijke ontwikkelingen kan de sociale constructie veranderd worden. Verandering van deze sociale constructie blijft ook door middel van beleid, door de historisch ingebedde sociale constructie, een moeilijk proces (Ingram, Schneider, & De Leon, 2007).

Ingram et al. (2007) hadden met de sociale constructie onder meer tot doel te verklaren waarom bepaald beleid geproduceerd is en hoe dit de politieke participatiepatronen, oriëntaties, de betekenissen van burgerschap en de vorm van democratie beïnvloedt en vormt. Beleid kan immers bijdragen aan vermindering van de ongelijkheid en verdeeldheid en actief burgerschap aanmoedigen. De kortzichtigheid van categorisering is voor Koopmans en Statham (2000) daarom een reden om – met betrekking tot migranten – naar burgerschap te kijken. Burgerschap beschrijven zij als “the set of rights, duties, and identities linking citizens to the nation-state” (Koopmans & Statham, 2000, p. 28). Het gaat bij burgerschap dus niet alleen om de formele status, maar ook om sociale en culturele rechten (Castles & Miller, 2009) en de identiteit waarmee een migrant bij een land hoort. Integratie naar volwaardig burgerschap is het einddoel van een politiek conflict over de benadering van migranten (Saharso & Scholten, 2010). De benadering van migranten en etnische relaties is nauw verbonden met de discussie rondom de nationale identiteit. Die een onderdeel is van burgerschap. Hieruit kwam, in heel West-Europa, een politiek conflict voort over de erkenning van culturele diversiteit als basis voor sociale rechten en de benadering van migrantengroepen (Koopmans & Statham, 2000).

2.2 Kleurerkenning

De sociale constructie bepaald – als categorisering – hoe een doelgroep, beleidsmatig, benaderd wordt. Door de categorisering wordt immers een identiteit gecreëerd aan de hand waarvan sociale en

culturele rechten verdeeld en migranten benaderd worden. Daarmee vormt de sociale constructie uiteindelijk de beweegredenen om te kiezen voor een bepaalde beleidsbenadering: cultureel divers of juist cultureel identiek.

Beleid blijkt migranten of als groep te benaderen op basis van cultureel-etnische achtergrond of beleid beschouwd elke migrant individueel net als elke andere burger (De Zwart & Poppelaars, 2007). Dit sluit aan bij het idee van Koopmans en Statham (2000) dat, als het gaat om het toebedelen van sociale en culturele rechten binnen burgerschap, twee vormen, namelijk het cultureel pluralisme en cultureel monisme van belang zijn. Het monoculturalisme gaat ervan uit dat iedereen zich moet aanpassen aan één cultureel model. In cultureel pluralisme worden culturele verschillen behouden en soms zelfs bevorderd. Mensen mogen hierbij juist een variëteit aan culturele patronen volgen.

In het eerste geval – pluralisme – is gekozen voor een beleidsstrategie die De Zwart en Poppelaars (2007) “accommodation” noemen en in het tweede geval – monisme – wordt gekozen voor een “denial” strategie. Deze strategieën kunnen, respectievelijk, kleurgeoriënteerd en kleurenblind genoemd worden. Naast deze twee strategieën is er een strategie die de twee voorgaande min of meer combineert. Deze wordt door De Zwart en Poppelaars (2007) “replacement” genoemd. In het vervolg zal ik naar deze strategie verwijzen als blindgeoriënteerde kleurenbenadering.

2.2.1 Kleurgeoriënteerde benadering

Bij de kleurgeoriënteerde benadering wordt (doel)groepspecifiek beleid ontwikkeld. Deze groepen worden bepaald aan de hand van sociale structuren, het behoren bij een bepaalde groep – veelal een etnische groep. De Zwart en Poppelaars (2007) verwijzen naar Brubaker als ze schrijven dat deze groepen categorieën zijn die zijn ingebed in de maatschappelijke structuren. In elk geval worden sociale identiteiten bij deze benadering door beleid onderschreven. Door een kleurgeoriënteerde benadering zullen migranten – rekening houdend met de culturele achtergrond – in staat gesteld worden volwaardig mee te kunnen doen in de Nederlandse samenleving. Met deze (doel)groepspecifieke benadering wordt dus vaak geprobeerd gelijkheid te creëren. Verder draagt zoals Castles en Miller (2009) aangeven deze benadering bij aan een succesvolle integratie.

De kleurgeoriënteerde benadering past heel goed bij de sociaal geconstrueerde groep afhankelijk en bevoorrechten. Door het positieve – meelijwekkende – imago mogen er voordelen gegeven worden aan deze groep wat een kleurgeoriënteerde benadering rechtvaardigt. Daarnaast zijn afhankelijk door middel van kleurgeoriënteerd beleid veelal beter bereikbaar. Het positieve imago van bevoorrechten brengt eveneens met zich mee dat een kleurgeoriënteerde benadering gerechtvaardigd is.

Ondanks deze rechtvaardiging ontvangt de kleurgeoriënteerde benadering veel kritiek, omdat migrantengroepen steeds op de culturele achtergrond worden aangesproken. Dat maakt hen tot een minderheidsgroepering en zet hen weg als aparte groep. Zo worden de grenzen tussen de verschillende bevolkingsgroepen op basis van cultuur, etniciteit en religie versterkt, waardoor uiteindelijk een wij-zij cultuur kan ontstaan. Deze etnische categorisering zou ook het gelijke burgerschap ondermijnen (Saharso & Scholten, 2010), doordat de andere achtergrond steeds opnieuw wordt benadrukt. Kortom deze benadering kan stigmatisering en discriminatie in de hand werken, ondanks het feit dat het specifieke beleid juist bedoeld is om de verschillen tussen minderheden en niet-minderheden te verkleinen (De Zwart & Poppelaars, 2007). Deze benadering zal, volgens critici, haar uiteindelijke doel – gelijkheid – niet bereiken.

2.2.2 Kleurenblinde benadering

De kleurenblinde benadering gaat er vanuit dat alle burgers gelijk zijn. (Doel)groepspecifiek beleid hoeft dus niet ontwikkeld te worden. Er wordt niet gekeken naar de culturele achtergrond van burgers, omdat de individuele rechten van burgers benadrukt worden (De Zwart & Poppelaars, 2007).

Deze benadering past heel goed bij de sociaal geconstrueerde groep afwijkenden en rivalen. Door het negatieve imago van afwijkenden en rivalen worden zij gezien als gelijken die geen specifieke behandeling verdienen. Zij zouden vanwege het slechte imago zo weinig mogelijk voordelen uit beleid moeten krijgen en dus kleurenblind benaderd moeten worden. Van migranten die als rivalen of afwijkenden geconstrueerd zijn wordt dan ook verwacht dat zij zich aanpassen. Rekening houden met de culturele achtergrond zit er dan niet in.

Er wordt verondersteld dat minderheden ook van een universele aanpak, zoals de kleurenblinde, kunnen profiteren. De kleurenblinde aanpak zou gelijke kansen bieden en stigmatisering voorkomen (De Zwart & Poppelaars, 2007). Ondanks dit idee ontvangt ook de kleurenblinde benadering kritiek. Zo zou een kleurenblinde aanpak de noden van migranten onvoldoende beantwoorden. Dit gebrek aan speciale aandacht zet deze groepen op achterstand waardoor er minder kansen zijn en dus ongelijkheid ontstaat (Castles & Miller, 2009). Het doel dat met deze benadering bereikt moet worden – gelijke kansen – wordt, volgens de critici, niet bereikt.

2.2.3 Blindgeoriënteerde kleurenbenadering

De blindgeoriënteerde kleurenbenadering vormt in de praktijk een compromis van de kleurenblinde en de kleurgeoriënteerde benadering. Beleidsmakers construeren voor de richting van beleid “nieuwe” categorieën die in principe voor de gehele bevolking van toepassing zijn, maar het beleid raakt in de praktijk hoofdzakelijk een specifieke (doel)groep. Uiteindelijk wordt een kleurgeoriënteerde benadering nagestreefd waarbij getracht wordt de ongewenste bijwerkingen, zoals discriminatie, te vermijden. Deze benadering heeft zo toch enkele kleurenblinde elementen.

Een voorbeeld is dat het minderhedenbeleid in Nederland inmiddels veelal beschreven wordt als diversiteitbeleid of als beleid om achterstandswijken op te knappen. Het doel van deze benadering is de administratieve constructie om te draaien in andere sociale constructen. Categorieën zijn niet langer gebaseerd op de culturele achtergrond, maar op de algemene situatie. Er wordt dus een andere naam, een ander kenmerk, aan de categorie gegeven, waardoor in feite nog steeds dezelfde mensen kunnen profiteren van het te voeren beleid. Het enige nadeel hiervan is dat deze categorieën niet altijd overeenkomen met de werkelijkheid, in de praktijk is de doelgroep van beleid hierdoor vaag. Dit brengt met zich mee dat met de implementatie veel vrijheid van interpretatie over blijft. In Nederland is het bijvoorbeeld gebruikelijk dat de migrantenorganisaties worden benaderd om te helpen, waardoor uiteindelijk in de praktijk kleurgeoriënteerd beleid wordt gevoerd (De Zwart & Poppelaars, 2007).

Zoals gezegd is deze benadering een compromis van beide voorgaande benaderingen. Ondanks dat in deze benadering beleid wordt ontwikkeld dat universeel, voor iedereen, toegankelijk is past deze benadering bij de *afhankelijken* die eerder kleurgeoriënteerd benaderd worden. Hiermee wordt namelijk geprobeerd discriminatie en stigmatisering te voorkomen, zodat het uiteindelijke doel – gelijkheid – behaald wordt. In de beleidsvorming met betrekking tot de afhankelijken zal getracht worden in de specifieke noden van deze groep te voorzien, terwijl de genoemde nadelen van de kleurgeoriënteerde benadering – discriminatie of stigmatisering – zoveel mogelijk worden beperkt. Hierin speelt ook mee dat de afhankelijken een gebrek aan macht hebben waardoor zij voordelen uit beleid niet kunnen afdwingen en er daarom ook veel zullen missen.

Deze benadering past ook bij de *rivalen* omdat het beleid in principe voor iedereen bedoeld is en er geen aangepast beleid wordt ontwikkeld voor bepaalde groepen. Iedereen zal zich dus moeten aanpassen aan de Nederlandse samenleving en het beleid wat daarbij hoort. De gedachtegang in beleid voor rivalen zal, binnen deze benadering, ongeveer als volgt kunnen verlopen: de doelgroep “verdient” geen extra aandacht vanwege het negatieve imago, maar ook in verband met het gelijkheidsprincipe. Het zal overeenkomen met beleid dat “past” bij het negatieve imago dat de rivalen hebben. Daarnaast speelt bij deze groep mee dat zij een behoorlijke macht hebben waarmee invloed uitgeoefend kan worden op de beleidsvorming waardoor op den duur voordelen uit het beleid gehaald worden en dus blindgeoriënteerd kleurenbeleid gevoerd wordt.

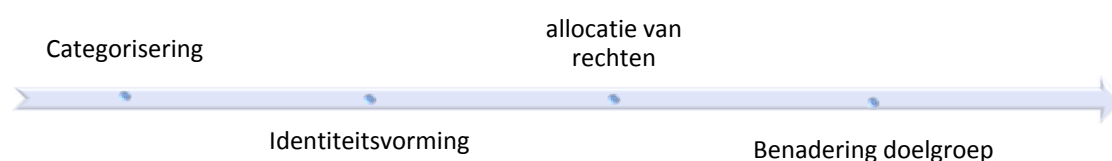
2.3 Tot Slot

De te beantwoorden hoofdvraag bestaat uit twee delen, ten eerste in hoeverre en ten tweede waarom er doelgroepspecifiek of algemeen beleid gevoerd wordt in het Gorcumse beleid. Om een antwoord te geven op beide delen van de hoofdvraag vormen twee theorieën het uitgangspunt, namelijk de sociale constructie en de kleurerkenning. De kleurerkenning is het uitgangspunt in de beantwoording van het eerste deel van de hoofdvraag, namelijk *in hoeverre er doelgroepspecifiek of algemeen beleid gevoerd wordt*. De sociale constructie is het uitgangspunt bij de beantwoording van het tweede deel van de hoofdvraag, namelijk *waarom er doelgroepspecifiek of algemeen beleid gevoerd wordt*.

Het benaderen van migranten kan op basis van de groep, een pluralistische manier waarin rekening wordt gehouden met de culturele achtergrond, of op basis van het individu, een monistische manier waarin puur gekeken wordt naar het individu net als bij iedere andere burger. Specifieke vormen van beide benaderingen zijn de kleurgeoriënteerde en de kleurenblinde benadering, en in de praktijk de combinatievariant: de blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Bij de kleurenbenadering worden migranten vanuit beleid als groep aangesproken om hen in staat te stellen volwaardig mee te doen in de Nederlandse samenleving. Bij de kleurenblinde benadering is juist het idee migranten als individu te benaderen vanuit de gedachte dat zij gelijk zijn aan de andere burgers en dus geen bevooroordeelde benadering verdienen. De blindgeoriënteerde kleurenbenadering is in principe voor iedereen bedoeld, maar raakt in de praktijk een bepaalde groep. In de praktijk wordt kleurgeoriënteerd beleid gevoerd, hoewel het aanvankelijk kleurenblind leek.

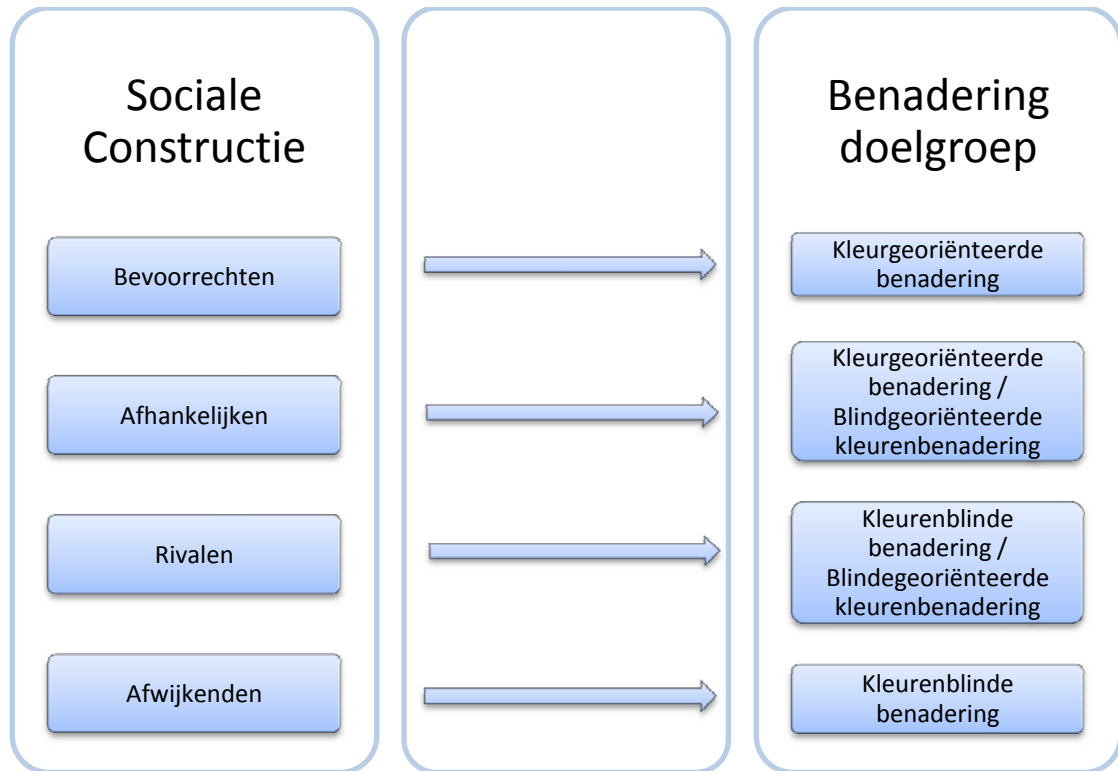
De keuze voor kleurgeoriënteerd of kleurenblind beleid gaat om de vragen of het beleid gericht is op de individuele burger of op een groep en of er in dit beleid duidelijk rekening gehouden wordt met de culturele achtergrond van de burger. Ook speelt mee welke burgers werkelijk door het beleid “geraakt” worden. Deze beleidsmatige kleurerkenning is de culturele diversiteit die de basis vormt voor de allocatie van sociale en culturele rechten en daarmee de benadering van migranten. De benadering van migranten is nauw verbonden met de nationale identiteit. De zo gecreëerde identiteit van migranten speelt een grote rol in de benadering van migranten. Deze identiteit is gecreëerd vanuit een categorisering van doelgroepen van beleid, de sociale constructie.

Heel kort samengevat is er sprake van een categorisering die, op basis van imago en macht, een identiteit aan een groep geeft waarop de allocatie van sociale rechten plaatsvindt. Dit is uiteindelijk de benadering van de gecategoriseerde doelgroep. Dit is grafisch weergegeven in figuur 2.

Figuur 2 Conceptueel proces

Deze categorisering – de sociale constructie – veroorzaakt de beeldvorming van de doelgroep. Genoemde beeldvorming wordt in de wisselwerking tussen beleid en praktijk geïnstitutionaliseerd in onze samenleving. Door het imago van de doelgroep en haar macht op het beleidsproces wordt bepaald hoe de doelgroep van beleid benaderd wordt en door welke vorm van beleid. In dit onderzoek vormt de sociale constructie daarom, naar verwachting, de basis om de beweegredenen voor kleurgeoriënteerd of kleurenblind beleid te achterhalen. Dit is in onderstaand figuur grafisch weergegeven.

Figuur 3 Conceptueel model

3 Methodologische verantwoording

In het vorig hoofdstuk is het theoretisch kader uitgelegd. Aan de hand van het gevormde conceptuele model zal het onderzoek uitgevoerd worden om ten slotte een antwoord op de hoofdvraag te kunnen geven. In dit hoofdstuk zal ik de methoden van het onderzoek uitwerken. Hierbij zal de beschreven theorie meetbaar gemaakt worden. Verder wordt aandacht besteed aan de keuzes die ik heb gemaakt.

3.1 Onderzoekstype

Wetenschappelijk onderzoek kent veel verschillende soorten onderzoek. Zo onderscheid Van Thiel (2007) zeven verschillende doelstellingen van wetenschappelijk onderzoek. Zoals in hoofdstuk één genoemd is het doel van dit onderzoek: *Inzicht verkrijgen in de beweegredenen om doelgroepspecifiek of juist algemeen beleid te voeren ten aanzien van de aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren*. Het wordt een verklarend onderzoek. Ik vraag mij namelijk af: wat ertoe heeft geleid dat gekozen wordt voor kleurgeoriënteerd of kleurenblind beleid? Ik hoop dan ook, aan de hand van de beschreven theorie, te kunnen verklaren waarom gekozen wordt voor een meer specifieke of algemene aanpak. Het betreft een deductief onderzoek (Van Thiel, 2007) omdat met de eerder beschreven theorie een verklaring van de keuze voor een benadering gegeven wordt.

3.2 Methodologie

Naast doelstellingen zijn er vier verschillende onderzoeksstrategieën te noemen: een experiment, een enquête, een casusstudie en de strategie van bestaand materiaal (Van Thiel, 2007). In dit onderzoek heb ik gekozen een casusstudie uit te voeren. De reden hiervan is dat veel gemeenten te maken hebben met Marokkaans-Nederlandse, of andere allochtone, probleemjongeren. Zowel in die gemeenten als op nationaal niveau wordt geworsteld met de vraag of deze jongeren specifiek, rekening houdend met de achtergrond, benaderd moeten worden of juist net als alle andere probleemjongeren benaderd moeten worden. Dit fenomeen kan daarom het beste in de praktijk onderzocht worden. Hiermee hoop ik inzicht te krijgen in de beweegredenen achter de beleidsbenadering, zodat verdere conclusies getrokken kunnen worden met als doel het verbeteren van de aanpak van Marokkaanse probleemjongeren.

3.2.1 Casusselectie

Als casus voor mijn onderzoek heb ik gekozen voor de stad Gorinchem. De stad Gorinchem kan goed als voorbeeld dienen om te onderzoeken of er meer algemeen of specifiek beleid gevoerd wordt omdat het één van de 22 zogenaamde Marokkanen gemeenten is. Deze 'titel' heeft de stad vanwege de problematiek rondom Marokkaans-Nederlandse jongeren. Het platform van 22 gemeenten en vier ministeries is op zichzelf tegenstrijdig, omdat vanuit het Rijk wordt aangegeven dat er algemeen beleid gevoerd moet worden, terwijl dit specifiek gericht is op Marokkaans-Nederlandse jongeren. Verder is dit een leerzame casus omdat Gorinchem een streekstad is die door haar kleine formaat – circa 34.000 inwoners – niet kan profiteren van middelen die beschikbaar worden gesteld voor gemeenten met een groot inwoneraantal (Burgemeester & Secretaris, 2009). Daarnaast was een onderzoek in Gorinchem de opdracht vanuit mijn stageorganisatie Stichting CMO Stimulans.

3.2.2 Operationalisatie

Onderzoek naar de kleurherkenning van de aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren is slechts mogelijk nadat duidelijk is op welke wijze de concepten gemeten kunnen worden. Daarom worden de concepten nu meetbaar gemaakt.

(Doel)groep

Doel zet ik hier tussen haakjes, omdat op basis van categorisering groepen worden gecreëerd. Aan de hand daarvan wordt veelal gericht beleid ontwikkeld, waardoor een groep een doelgroep wordt. Een (doel)groep zou ik hier definiëren als een aantal mensen die op basis van bepaalde kenmerken gecategoriseerd zijn tot een groep. Het wordt een doelgroep als deze groep onderwerp van beleid wordt, het beleid is dan voor hen gemaakt en ingezet.

Sociale Constructie

Mensen worden geclassificeerd waardoor groepen ontstaan. Dit geldt ook voor Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren. Over deze (doel)groepen kan een bepaald beeld bestaan. Dit beeld is afhankelijk van het imago van een groep. Het imago van een groep varieert van goed tot slecht. De uitersten van imago zijn dus positief of negatief. Daarnaast speelt ook de macht van de (doel)groep een rol, omdat de mate van macht uitmaakt hoeveel invloed een groep kan uitoefenen op de beleidsontwikkeling en dus de verdeling van positieve en negatieve effecten van beleid. Het positieve dan wel negatieve imago “bepaald” in combinatie met de macht van een groep hoe de probleemjongeren – beleidsmatig – benaderd worden.

Het **imago** is te achterhalen door de manier waarop over de (doel)groep gesproken wordt. Wanneer er meer positief over de groep gesproken of geschreven wordt betekent dit dat de groep een positief imago heeft. Het tegenovergestelde is het geval bij een negatief imago.

De **macht** van een (doel)groep is te achterhalen aan de hand van de overlegorganen waarin de groep vertegenwoordigd is. Verder is van belang in hoeverre de groep zich formeert als groep om invloed uit te oefenen. Dus wanneer een groep in meer overlegfora is vertegenwoordigd en zich georganiseerd heeft in een groep om invloed uit te oefenen is de macht groter.

Kleurherkenning

De sociale constructie van groepen maakt dat voor een bepaalde beleidsbenadering van een (doel)groep – in dit geval Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren – gekozen wordt. In dit onderzoek betreft het specifiek of algemeen beleid of in het kader van de gebruikte theorieën gekleurd of kleurenblind beleid.

Bij een **kleurenblinde benadering** zullen leden van een groep niet als groep benaderd worden maar als individuen net als iedere andere Nederlander. Daarnaast zal bij de kleurenblinde benadering ook gezegd worden dat dit vanuit gelijkheidsoogpunt gedaan wordt en het ene individu niet bevoordeeld mag worden ten opzichte van een ander individu.

Bij de **kleurenbenadering** zal de groep een aparte benadering krijgen, en veelal als groep benaderd worden. Hierbij wordt rekening gehouden met praktisch alle onderdelen van de culturele achtergrond van de groep. Daarbij geef ik aan dat het om praktisch alle onderdelen van de culturele achtergrond gaat, omdat bij een individuele aanpak tot op zekere hoogte ook rekening gehouden wordt met de achtergrond van een individu, bijvoorbeeld het opleidingsniveau of de context waarin iemand is opgegroeid. Daarnaast is een doel veelal het ontwikkelen van gelijkheid door achtergestelde groepen specifiek te benaderen. Dit beleid wordt veelal langs de bestaande sociale structuur toegepast.

De **blindgeoriënteerde kleurenbenadering** zal op een individuele benadering lijken maar in werkelijkheid een aparte groepsbenadering zijn. Het beleid treft namelijk een bepaalde groep, enkele uitzonderingen daar gelaten.

Voor de duidelijkheid heb ik de totale operationalisatie in onderstaand schema weergegeven.

	Variabelen	Waarden	Indicatoren
Sociale constructie	Imago jongeren	Negatief	Negatieve uitlatingen over de (doel)groep
		Positief	Positieve uitlatingen over de (doel)groep
	Macht jongeren	Veel	Vertegenwoordiging in overlegorganen & organisatie van de (doel)groep
		Weinig	Niet in overlegfora vertegenwoordigd & losse groep individuen die zich niet georganiseerd heeft om invloed uit te oefenen.
Kleurerkenning	Benadering jongeren	Kleurenblinde aanpak	<ul style="list-style-type: none"> - Beleid gericht op individuen - niemand bevoordelen & stigmatisering / discriminatie tegengaand
		Blindgeoriënteerde kleurenbenadering	<ul style="list-style-type: none"> - Aanpak die individueel lijkt, maar uiteindelijk een bepaalde specifieke groep raakt - Stigmatisering / discriminatie tegen gaand.
		Kleurenbenadering	<ul style="list-style-type: none"> - Beleid gericht op een volledige – culturele – groep - Rekening houdend met culturele achtergrond - Beleid volgens sociale structuur - Gelijkheid ontwikkelen

Tabel 1 operationalisatie

3.3 Instrumenten

Wetenschappelijk onderzoek kan op verschillende manieren worden uitgevoerd, zo zijn er verschillende methodologische opvattingen. Eén van die verschillen is het onderscheid tussen kwalitatief en kwantitatief onderzoek. Bij kwantitatief onderzoek bestaat veel data uit numerieke eenheden. Dit onderzoek zal hoofdzakelijk kwalitatieve data omvatten, zoals uitspraken van betrokken actoren en fragmenten uit beleidsdocumenten. Het voordeel van deze benadering is dat er een genuanceerder beeld gevormd kan worden van een complexe situatie. Critici geven aan dat de objectiviteit binnen kwalitatief onderzoek eerder in gevaar komt, omdat het gaat om een geheel van interpretaties. Hoe ik dit probeer tegen te gaan is beschreven onder de kop betrouwbaarheid en validiteit. Nu volgen de werkelijke instrumenten waarmee het kwalitatieve materiaal verzameld wordt.

3.3.1 Documentenanalyse

Om de nodige informatie te verzamelen maak ik allereerst gebruik van verschillende schriftelijke documenten, de zogenaamde documentenanalyse – ook wel inhoudsanalyse genoemd.

Bij de gemeente Gorinchem worden documenten geraadpleegd die inzicht geven in de overlast die Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren veroorzaken en de aanpak. Hierbij gaat het om verschillende beleidsplannen, evaluatierapporten en adviesrapporten van verschillende beleidsonderwerpen die met jongeren en de openbare orde te maken hebben: zoals veiligheid, openbare orde en onderwijs. Ook het jaarverslag van de gemeente Gorinchem en specifieke nieuwsbrieven voor de Haarwijk worden geraadpleegd. Hiermee hoop ik een beeld te krijgen van het gevoerde en te voeren beleid van de gemeente en haar eventuele beweegredenen.

Naast de gemeente Gorinchem worden ook de verschillende betrokken ministeries – Justitie, VROM/WWI, BZK en Jeugd & Gezin – geraadpleegd inzake beleidsplannen, -nota's, -evaluaties, en verschillende brieven aan en vragen van de Tweede Kamer en verslagen van relevante Kamervergaderingen met betrekking tot de aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren en eventuele oorzaken hiervan.

3.3.2 Media analyse

Naast de officiële documenten worden ook andere bronnen als media gebruikt in de documentenanalyse. Door middel van deze analyse wordt inzicht verkregen in alle betrokken actoren en een globaal beeld gevormd van de problemen en de aanpak. Ook verwacht ik dat actoren in de media mogelijk uitspraken hebben gedaan over de beweegredenen voor de gekozen beleidsaanpak. Hierbij gaat het om de verschillende lokale mediabronnen zoals de streekbladen, landelijke dagbladen en een enkel landelijk tijdschrift. Lokale mediabronnen kunnen ook informatie verschaffen over het beeld dat over de Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren is ontwikkeld.

3.3.3 Interviews

Een ander veelvoorkomend instrument om kwalitatieve informatie te vergaren binnen een casusstudie is het interview. Interviews worden gehouden met de lokaal betrokken actoren. Met deze interviews hoop ik inzicht te verkrijgen in de aanwezigheid en beweegredenen van doelgroepspecifiek beleid en in het beeld dat er bestaat over de groep Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren.

Interviews worden gehouden met:

- Beleidsmedewerker Welzijn gemeente Gorinchem
- Beleidsmedewerker Veiligheid & Kabinet gemeente Gorinchem
- Wijkagent van de Haarwijk
- Leidinggevende Cluster Jeugd bij Stichting Arkelstad
- Straatcoach van de Haarwijk
- Bestuurslid van de Unie van Marokkanen
- Oud-directeur van basisschool de Baanbreker
- Woonconsulent Poort 6
- Docent middelbare school
- Maatschappelijk werkster

Jeugdzorg blijkt alleen betrokken te zijn bij de aanpak van probleemjongeren als er een justitieel traject aan vooraf is gegaan. Het justitiële traject, en de hulpverlening hierna worden niet betrokken bij dit onderzoek. Daarom blijft Jeugdzorg buiten dit onderzoek.

3.3.4 Meta-analyse

Naast een documentenanalyse en genoemde interviews worden ook verschillende eerdere onderzoeken met betrekking tot Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren geraadpleegd. Ik verwacht dat deze onderzoeken een bijdrage leveren in de beantwoording van de vraag wat de problemen en mogelijke oorzaken van deze problemen zijn. Bij deze onderzoeken kan gedacht worden aan onderzoeken van de politie, onderzoeksinstituten, veelal in opdracht van een ministerie, of van een ministerie zelf of een onderdeel daarvan.

Samenvattend staan alle instrumenten met de variabelen waarvoor het informatie zal verschaffen ingedeeld in onderstaande tabel:

Variabelen	Indicatoren	Instrumenten
Imago van (doel)groep	Positieve uitlatingen Negatieve uitlatingen	Interviews Media Onderzoeken Documenten
Macht van (doel)groep	Al of geen vertegenwoordiging in overlegfora en het organiseren van een groep	Interviews Documenten Media
Kleurerkenning	- Kleurenblinde benadering - Blindgeoriënteerde kleurenbenadering - Kleurenbenadering	Documenten Interviews Onderzoeken Media

Tabel 2 Instrumenten bij onderzoekseenheden

3.4 Betrouwbaarheid en validiteit

Een wetenschappelijk onderzoek dient voor de geldigheid van het onderzoek en haar conclusies betrouwbaar en valide te zijn. Door verschillende instrumenten, zoals documentenanalyse, interviews en meta-analyse, en verschillende bronnen, namelijk gemeentelijke en landelijke documenten, mediabronnen en onderzoeken, te gebruiken kan de verkregen informatie bevestigd worden wat ten goede komt aan de betrouwbaarheid en validiteit. Doordat er zowel meerdere instrumenten als verschillende bronnen gebruikt worden vindt triangulatie plaats.

Ten behoeve van de betrouwbaarheid is herhaalbaarheid van belang. Herhaalbaarheid in tijd is bij dit onderzoek niet geheel betrouwbaar, omdat de situatie veranderd kan zijn waardoor betrokken actoren andere antwoorden zouden kunnen geven. Consistentie wordt bereikt door de interviews bij verschillende actoren af te nemen, zodat een zo betrouwbaar mogelijk beeld van de situatie geschetst kan worden. Hierdoor kan de juistheid van de bevindingen gecontroleerd worden, dat draagt bij aan de betrouwbaarheid van het onderzoek.

Ook generaliseerbaarheid zegt iets over de geldigheid van het onderzoek. Casusstudies zijn vaak niet één op één over te nemen op een andere situatie, omdat de omstandigheden veelal verschillen. Ondanks dat is er sprake van een zekere generaliseerbaarheid. De stad Gorinchem is weliswaar geen grote stad, maar heeft te maken met problematiek die ook voorkomt in een grote stad. Hieruit blijkt dat het formaat van de stad nauwelijks tot niet van invloed is op de problematiek. Daarnaast hebben veel steden te maken met deze problemen en op verschillende plekken wordt geworsteld met de keuze voor doelgroepspecifiek of algemeen beleid. Juist daarom zullen de resultaten van een onderzoek naar de beweegredenen achter de keuze voor specifiek of algemeen beleid te generaliseren zijn naar andere plaatsen die kampen met dezelfde problematiek. Dit draagt bij aan de validiteit van het onderzoek.

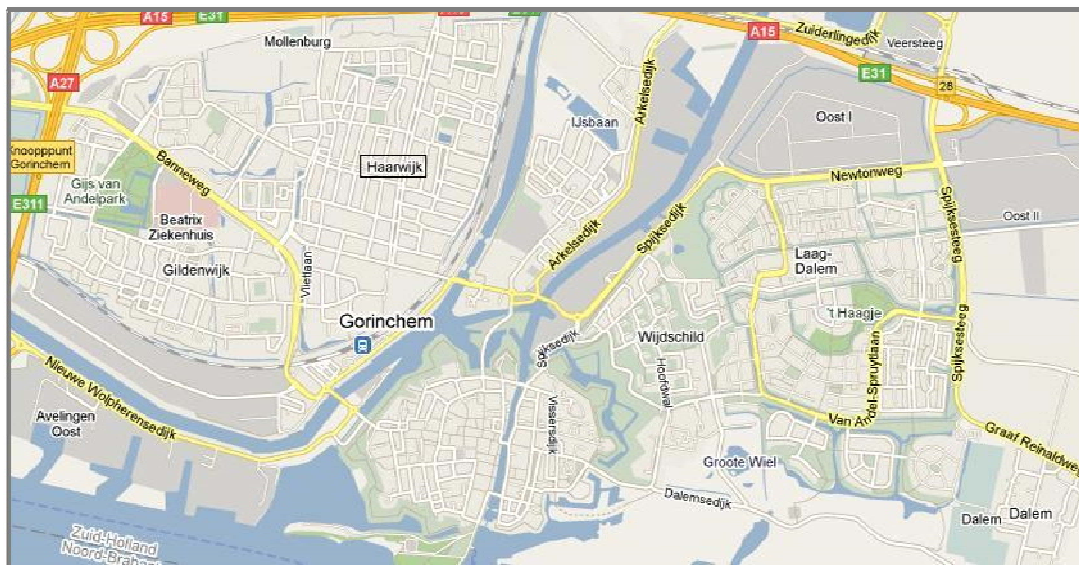
3.5 Tot slot

Naar aanleiding van de theoretische basis is in dit hoofdstuk beschreven hoe het onderzoek uitgevoerd wordt. Ook heb ik de verschillende keuzes die ik heb gemaakt toegelicht. In het volgende hoofdstuk wordt een beeld gegeven van de problemen die zich in Gorinchem voor hebben gedaan en tot op zeker hoogte nog voor doen. Daarnaast wordt ook een beeld geschetst van mogelijke oorzaken die door verschillende betrokken partijen genoemd worden.

4. Situatieschets Gorinchem: problemen en achtergronden

Eerder is kort aangegeven dat er problemen zijn rondom jongeren in Gorinchem. Onderzoek van beleid is mogelijk wanneer we weten wat het probleem is dat door beleid verholpen dient te worden. Daarom worden in dit hoofdstuk de problemen uitgebreid beschreven en wordt een beeld geschetst van de oorzaken die door verschillende betrokken actoren genoemd worden. Met dit hoofdstuk wordt een antwoord gegeven op de eerste deelvraag: *Wat is het (beleids)probleem rondom de Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren en welke oorzaken kunnen daaraan ten grondslag liggen?* Maar eerst wordt weergegeven hoe de context er in de stad Gorinchem uitziet.

4.1 Gorinchem

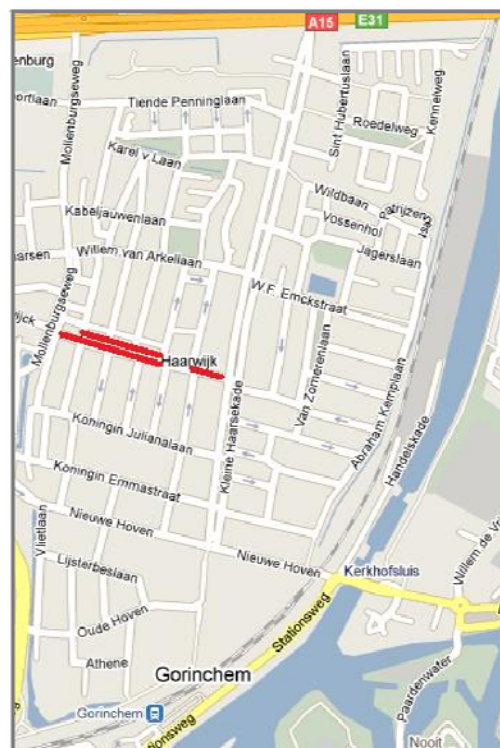
Figuur 4 Haarwijk binnen Gorinchem (Google, 2010-12-16)

Gorinchem is een stad met ongeveer 34.000 inwoners waarvan bijna een kwart, naast de Nederlandse, een andere achtergrond heeft. Het merendeel een Turkse of Marokkaanse (CBS, 2010a). Gorinchem staat zelfs in de top tien gemeenten met het hoogste percentage Marokkaans-Nederlandse inwoners (Gorcumse Courant, 2008-11-5)(Pietersen, 2010-03-02). In de Gorcumse Haarwijk – figuur 4 – woont een groot deel van de allochtone bevolking, hiervan heeft het grootste deel een Marokkaanse achtergrond(Burgemeester & Secretaris, 2009) (CBS, 2009a).

Met betrekking tot de economische positie van Marokkaans-Nederlandse inwoners blijkt uit cijfers van het CBS (2010b) dat de Gorcumse jongeren met een Marokkaans-Nederlandse achtergrond relatief meer op een lagere opleidingen vertegenwoordigd zijn dan autochtone jongeren.

Wat betreft werkloosheid zijn er weinig cijfers over Gorinchem bekend. Wel is duidelijk dat de netto arbeidsparticipatie onder allochtonen in Gorinchem, ongeveer 7 procent, lager is dan de autochtone beroepsbevolking (CBS, 2010c).

Er kan gesteld worden dat een groot deel van de allochtone bevolking in Gorinchem, waaronder veel Marokkaanse Nederlanders, woonachtig is in de Haarwijk. De economische positie van deze groep is minder gunstig dan die van autochtone Nederlanders, omdat Marokkaans-Nederlandse jongeren een lagere opleiding genieten dan autochtone jongeren. Ook de arbeidsparticipatie in Gorinchem is onder allochtonen lager dan onder autochtonen. Daarnaast is de Haarwijk, met name de Koningin Wilhelminalaan, van oudsher een locatie waar altijd veel jongeren op straat zijn (AD, 2009-05-28 a). In Figuur 5 is de Koningin Wilhelminalaan met rood in de Haarwijk aangegeven.

Figuur 5 Haarwijk (Google, 2010-12-16)

4.2 Problemen

4.2.1 Maatschappelijk probleem

De problemen die Gorinchem kent rondom overlast komen voor op verschillende plekken in de stad. Maar de meest bekende – of beruchte – locatie is de Koningin Wilhelminalaan in de Haarwijk (Wijkagent, 2010) (De Stad Gorinchem, 2008-11-10). De Haarwijk, met name de Koningin Wilhelminalaan, kreeg veel media aandacht, zowel lokaal als nationaal, naar aanleiding van de overlast veroorzaakt door allochtone jongeren, waarvan de meeste van Marokkaanse afkomst. De overlast begon in september 2008 en duurde ongeveer tot maart 2009. Op het moment dat de situatie verergerde werd er een vergelijking gemaakt met de uit de hand gelopen situatie in Gouda en kopte het weekblad 'De Stad Gorinchem' (2008-10-06): 'Geen Goudse toestanden'. Rondom de Koningin Wilhelminalaan werden al een paar maanden containers en andere zaken in brand gestoken en winkelpartieken als toilet gebruikt toen eind september 2008 de brandweer in haar werk werd gehinderd door jongeren die aan en in de brandweerwaggen zaten. Door de dreiging die van het laatste incident uit ging werd de brandweer de maanden daarna bij een missie naar de Haarwijk begeleid door de politie. De burgemeester van Gorinchem, Piet IJssels, geeft in de lokale media aan genoeg te hebben van de overlast en heeft daarom justitiële camera's op laten hangen. De stad bleek een jaar of zes geleden in dezelfde omgeving ook een golf van overlast te hebben gehad. "Nu lijken de jongere broertjes (...) het wangedrag te hebben overgenomen", aldus Burgemeester IJssels (De Stad Gorinchem, 2008-10-06).

Vanwege alle overlast ging de gemeente samen met politie en welzijnsorganisatie Stichting Arkelstad in gesprek met de Marokkaans-Nederlandse jongeren. In totaal kwamen vijf jongeren naar de bijeenkomst. Het waren niet de jongeren die voor overlast zorgden maar er wel van baalden dat zij als groep gestigmatiseerd werden en de leefbaarheid in de wijk wordt verpest. De jongeren gaven aan dat zij de zogenoemde 'raddraaiers' kennen en met hen in gesprek zouden gaan. Naast de jongeren zijn er ook volwassenen die de handen uit de mouwen willen steken (De Stad Gorinchem, 2008-10-14 a) (AD, 2008-10-15).

De burgemeester noemde de overlast – ook het hinderen van de brandweer – van Marokkaans-Nederlandse jongeren incidenten en niet te vergelijken met de problemen van een paar jaar eerder (AD, 2008-10-23). Het zou gaan om “een toevallige samenloop van omstandigheden” (De Stad Gorinchem, 2008-10-23). Zo moest de brandweer verschillende malen de bluswerkzaamheden onderbreken doordat jongeren in en op de brandweerwagons zaten (De Stad Gorinchem, 2008-10-09). Deze brandjes vonden plaats na de hevige discussies in de Tweede Kamer (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2009) rondom de problematiek in Gouda en Amsterdam. Op dit punt benadrukt burgemeester IJssels dat de grote hoeveelheid aandacht van de media de problematiek heel erg opblaast. Dit samen met de aandacht vanuit de landelijke politiek en de geluiden van Geert Wilders heeft een negatief effect op de aanpak (Gorcumse Courant, 2008-11-5) (De Stad Gorinchem, 2008-10-23).

Ondanks dat de politie burgers wees op de anonieme meldlijn met als doel onrust tijdens de jaarwisseling van 2008-2009 te voorkomen (Van Houwelingen, 2008-12-31) is dezelfde jaarwisseling zeker niet rustig verlopen. Een groep van ongeveer 50 jongeren stak benzine op straat in brand, vernielde geparkeerde auto's, gooide een hamer door de ruit van de supermarkt, waarna een molotovcocktail naar binnen gegooid werd en een kassablok in brand werd gestoken. De grootte van de groep ontstond doordat de jongeren elkaar sms'ten: “Hier gebeurt het. Hier moet je zijn” (De Stad Gorinchem, 2009-01-06). Eerder in de oudejaarsavond werd, een paar straten verderop, een basisschool in brand gestoken, de politie en brandweer waren dus snel ter plaatse. Maar de Mobiele Eenheid moest eraan te pas komen zodat de brandweer haar werk kon doen (De Stad Gorinchem, 2009-01-06 a) (De Stad Gorinchem, 2009-01-01).

In reactie op de onrustige jaarwisseling stelt de fractieleider van de PvdA in weekblad De Stad Gorinchem de vraag of de incidenten nog wel incidenten zijn. Hij is van mening dat er sprake is van “een joekel van een probleem” (De Stad Gorinchem, 2009-01-13). Naar aanleiding van alle incidenten is de burgemeester door de Unie van Marokkanen uitgenodigd om in de Marokkaanse moskee te komen spreken. Bij deze bijeenkomst riep hij de Marokkaanse gemeenschap op haar verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen kinderen (De Stad Gorinchem, 2009-01-17). Door middel van filmbeelden van de oudejaarsavond heeft de politie verschillende jongeren kunnen aanhouden op verdenking van onder meer brandstichting (De Stad Gorinchem, 2009-02-03).

De burgemeester had het eerder al over incidenten in de Haarwijk. Begin 2009, na de onrustige jaarwisseling, geeft hij nogmaals aan dat het om incidenten gaat en dat de Haarwijk zelfs veiliger is dan andere delen van Gorinchem. Dit zou zeker het geval zijn wanneer de kleine groep jongeren die werkelijk voor overlast zorgen geëlimineerd worden. De problemen werden als incidenten gezien, omdat niet direct naar de jongeren met een Marokkaanse achtergrond gewezen kon worden (AD, 2008-10-17) (De Stad Gorinchem, 2009-02-04) (De Stad Gorinchem, 2009-02-03 a) (Gorcumse Courant, 2009-03-04). Ondanks dat geeft IJssels aan dat de politie steviger op moet gaan treden, omdat de overlastgevendende jongeren rondom de Koningin Wilhelminalaan zich steeds vaker tegen de politie keren. Dit zei hij in reactie op een incident, waarbij de politie tijdens de aanhouding van een jongen werd gehinderd door een groepje Marokkaans-Nederlandse jongeren. De hindering bestond uit een bekogeling met stenen en zelfs met een fiets. Ook werd er een agent geslagen (AD, 2009-02-12). Een paar weken later gebeurt min of meer hetzelfde: een agent wordt door een groepje Marokkaans-Nederlandse jongeren uit de Haarwijk gehinderd als hij een dief aan wil houden. Voor de samenleving is dit duidelijk onacceptabel. Dit is te merken aan het feit dat het forum onder het nieuwsbericht over deze gebeurtenis gesloten is vanwege misbruik (AD, 2009-02-21). Eind februari begin maart wordt besloten cameratoezicht op de Koningin Wilhelminalaan toe te passen als aanvulling op het politietoezicht. Dit betekent dat de straat 24 uur per dag, vanuit de uitleesruimte, in de gaten gehouden wordt. Maar daarbij geeft de burgemeester aan dat de camera niet dé oplossing is

(AD, 2009-03-01). Naast het extra toezicht sluit de gemeente in maart 2009 een eetcafé in de Haarwijk, omdat er sprake is van illegale gokpraktijken en overlast van jongeren voor het café. Hoewel de bedrijfsleider het gevoel heeft op te moeten draaien voor de problemen waar de autoriteiten geen controle op krijgen (AD, 2009-03-17). In december 2008 leek het eetcafé in de Haarwijk te leiden tot rust op straat omdat veel jongeren, met zowel Marokkaanse als Turkse achtergrond, daar verbleven (Van Houwelingen, 2008-12-31).

In maart 2009 geeft burgemeester IJssels aan dat er vooruitgang op de Koningin Wilhelminalaan geboekt wordt. Bewoners zijn positiever en de camera lijkt te werken omdat die ertoe heeft bijgedragen dat verdachte jongeren opgepakt konden worden. Naast deze ontwikkelingen was hij ook positief over de initiatieven van de Marokkaanse moskee die variëren van de aandacht die de Imam iedere week aan de situatie schenkt tot huisbezoeken door vrijwilligers (De Stad Gorinchem, 2009-03-31). Ondertussen probeerde een winkelier uit de Koningin Wilhelminalaan de problemen zingend aan te pakken. Hij hoopt de jongeren aan het denken te zetten en uiteindelijk het beeld van moslims positiever te maken (AD, 2009-04-09) (AD, 2009-04-23) (Gorcumse Courant, 2009-04-29).

4.2.2 Gevolg voor de wijk

De Gorcumse Haarwijk is volgens een bewoonster (AD, 2009-05-28 a) een gezellige buurt waar de leefbaarheid voor iedereen door een groep Marokkaans-Nederlandse jongeren verpest wordt. Net als andere bewoners wil zij haar naam niet bekendmaken, omdat zij bang is voor vergeldingsacties. Een winkelier ergert zich steeds meer en vertrekt daardoor mogelijk uit de Haarwijk. Ondanks dat hij de probleemjongeren kent spreekt hij ze niet aan, uit angst voor erger. De buurtbewoners hebben tijdens de oudejaarsavond van 2008 te maken gehad met veel angst toen er veel brandstichting en vernielingen plaatsvonden in en rondom de Koningin Wilhelminalaan (AD, 2009-05-28 a). Duidelijk is dat overlast in de laatste maanden van 2008 en de eerste maanden van 2009 grote impact hebben gehad op het veiligheidsgevoel van de bewoners. Eén bewoner vertelde De Pers dat er “geen respect meer voor andere mensen” is (Blankesteyn, 2008-10-14).

In mei 2009 geven bewoners aan dat het rustiger wordt, de politie verklaart dat zij op dat moment de kern van de probleemjongeren te pakken hebben (AD, 2009-05-28 b). Het leefbaarheidsonderzoek van de gemeente Gorinchem van 2009 geeft ondanks alle problemen in de Haarwijk toch relatief positieve cijfers, tenminste zo wordt het gebracht. Van alle inwoners van de Haarwijk blijkt 83 procent zich veilig te voelen, maar in vergelijking met de andere wijken in Gorinchem is dit het laagste percentage. De wethouder beschouwt het toch als een hoog percentage, maar wil dit in de toekomst graag hoger zien (De Swart, 2009-06-07). In juli 2009 geven bewoners opnieuw aan dat het rustiger is geworden in de Haarwijk tijdens een gesprek tussen inwoners, gemeente en politie. De bijeenkomst gaat over de veiligheid van de wijk. De wijkcoördinator geeft tegenover de krant aan dat de schijnveiligheid van de camera een grote impact heeft (Dijkstra, 2009-07-21).

4.2.3 Beleidsprobleem

Zeker twee decennia is men bekend met de afstand tussen allochtone gezinnen en opvoedings-, onderwijs-, hulpverlenings- en justitie instellingen (Vandenbroucke, Braam, Pels, & Steketee, 2008-10). Ongeveer 60 procent van de gemeenten “geeft aan regelmatig of vaak problemen te ervaren met Marokkaans-Nederlandse jongeren” (Vandenbroucke, Braam, Pels, & Steketee, 2008-10). Dit zijn twee voorbeelden waaruit blijkt dat er langere tijd en op grote schaal problemen gezien worden rondom allochtone Nederlanders, specifiek Marokkaans-Nederlandse jongeren. Er wordt ook wel gesproken over een weerbarstige beleidscontroversie. Zowel op landelijk als lokaal niveau wordt er geworsteld met de aanpak van de – hiervoor beschreven – overlast.

Landelijk Beleid

Door de hoeveelheid en de media-aandacht voor de maatschappelijke problemen rondom Marokkaans-Nederlandse jongeren wordt ook op landelijk niveau meegedacht over beleidsmatige oplossingen.

Het doel van beleidsinzet op landelijk niveau is dat ontwrichtende processen in de maatschappij voorkomen worden. De ministers geven ook aan dat een negatief beeld van de Marokkaans-Nederlandse jongeren in de maatschappij voorkomen moet worden (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30). Immers dit negatieve beeld mag er niet toe leiden dat de beleidsaanpak tot discriminatie leidt. Vanuit deze ideeën wordt het doelgroepenbeleid afgeworpen. Dat zou alleen nog ingezet mogen worden wanneer een precieze groep aan een probleem gekoppeld kan worden (Werkgroep Gemeenschappelijke Integratie-agenda, 2009-01).

Ondanks dat en het feit dat Marokkaans-Nederlandse jongeren niet de enige overlastgevers zijn, wordt de oververtegenwoordiging toch als rechtvaardig gezien om specifieke aandacht aan deze groep te geven (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30). Hieruit blijkt dat op landelijk niveau geworsteld wordt met de keuze tussen algemeen en specifiek beleid.

Lokaal Beleid

De problemen rondom Marokkaans-Nederlandse jongeren zijn hardnekkig. Dit blijkt alleen al uit het feit dat de burgemeester aangeeft dat een aantal jaren geleden sprake was van min of meer dezelfde problemen (De Stad Gorinchem, 2008-10-06). Daarnaast hebben veel van deze jongeren ook te maken met verschillende soorten problemen, zoals schooluitval, werkloosheid en sociale problemen thuis (Burgemeester & Secretaris, 2009). “De geijkte middelen om de overlast te verminderen werkten niet meer” (Beleidsmedewerker Veiligheid en Kabinet, 2010-07-01) waardoor extra aandacht voor deze groep noodzakelijk geacht wordt (Unie van Marokkanen, 2009-04).

Kennelijk is de reguliere aanpak voor elke jongere die overlast veroorzaakt niet toereikend om ervoor te zorgen dat de overlast door de Marokkaans-Nederlandse jongeren vermindert. Daarom wil de gemeente Gorinchem onderzoeken of er meer aan de hand is in de achtergrond van de groep jongeren die overlast veroorzaken, want ze hebben dezelfde achtergrond en dat zou er mee te maken kunnen hebben. De gemeente worstelt dan ook “met de vraag in hoeverre je een groep specifiek maakt” (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11). Gorinchem wil immers – net als vele andere gemeenten – haar Marokkaans-Nederlandse inwoners niet stigmatiseren, maar door de oververtegenwoordiging van hen in genoemde problemen is er reden voor extra aandacht (Vandenbroucke, Braam, Pels, & Stekete, 2008-10). Door mee te doen met het platform van 22 Marokkanengemeenten hoopt de gemeente een antwoord op deze vraag te krijgen en aanspraak te kunnen maken op de daarbij behorende financiële middelen om beleid uit te kunnen proberen (Beleidsmedewerker Veiligheid en Kabinet, 2010-07-01).

Er moet dus een specifieke aanpak zijn om de overlast van deze jongeren aan te pakken, maar dit alles zonder ervoor te zorgen dat er discriminatie en daarmee stigmatisering ontstaat. Dat de gemeente Gorinchem worstelt met de beleidskeuze tussen kleurenblind of kleurgeoriënteerd beleid blijkt ook uit de geslotenheid van de gemeente om informatie voor dit onderzoek te verschaffen. Kortom, zowel op landelijk als lokaal niveau wordt er geworsteld met de beleidskeuze tussen kleurenblind en kleurgeoriënteerd beleid. Soms wordt een aanpak geprobeerd omdat daarbij financiële middelen te krijgen zijn en verondersteld wordt dat het mogelijk effectief zou kunnen zijn.

4.3 Achtergronden

De jongeren hangen op straat en veroorzaken daarmee overlast, van geluidshinder tot vernielingen, brandstichting en zelfs het hinderen van hulpverleners. Maar hoe komt dit? De meningen lopen sterk

uiteen over de oorzaken. Sommigen geven aan dat dit niet de werkelijke problemen zijn, maar dat achterliggende factoren het werkelijke probleem vormen. Wel geeft onderzoekster Violaine Veen in de Volkskrant (Huisman, 2009-09-08) aan dat er met betrekking tot de oorzaken van de oververtegenwoordiging van de Marokkaans-Nederlandse jongeren in de misdaadstatistieken weinig bekend is. Toch zal ik hier kort aangeven wat er aan oorzaken genoemd wordt, omdat de aanpak van een probleem begint bij de aanpak van de oorzaken.

In een brief aan de toenmalig minister van Wonen, Wijken en Integratie (WWI) geeft de gemeente Gorinchem aan dat er een aantal achtergronden van de problemen te noemen zijn die ook al door het kabinet in een brief aan de Tweede Kamer genoemd zijn. Gorinchem noemt hierbij hoofdzakelijk een lage scholing, grote werkloosheid en sociale gezinsproblemen (Burgemeester & Secretaris, 2009), maar in het debat over de oververtegenwoordiging van de jongeren in misdaadcijfers wordt er meer over gezegd.

4.3.1 Cultuur

Een veel besproken achtergrond van de problematiek is de opvoeding. Zo beschrijven de betrokken ministers dat ouders van Marokkaanse herkomst de kinderen tussen twee culturen opvoeden. Vanuit de Marokkaanse cultuur wordt conformiteit en gehoorzaamheid bijgebracht en vanuit de Nederlandse cultuur wordt zelfstandigheid bijgebracht. In de opvoeding is er veelal een gebrek aan structuur en een gezagscrisis waardoor een pedagogisch vacuüm ontstaat (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30) (Hilhorst, Wolswinkel, & Schaafsma, 2010-02-10). Het pedagogische vacuüm zou vooral ontstaan doordat Marokkaans-Nederlandse ouders het gedrag van hun kinderen niet direct als hun verantwoordelijkheid zien, maar op straat als de verantwoordelijkheid van de politie en op school als die van de schooldirecteur (Jennissen, 2009) (oud-directeur basisschool, 2010-05-29) (Kamerman, 2009-06-27). De Marokkaans-Nederlandse gemeenschap is ook van mening dat de opvoeding van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren beter kan door niet alles te tolereren en wanneer vaders meer betrokken zijn bij de opvoeding (Groen & Kranenberg, 2008-12-10). Daarnaast weten Marokkaans-Nederlandse ouders niet altijd van het overlastgevende gedrag van hun kinderen waardoor zij ook niet bij kunnen dragen in de aanpak van dit gedrag (Huisman, Marokkaanse ouders vaker bij zitting, 2010-02-11).

Wat ook genoemd wordt is dat er vanuit de Marokkaanse achtergrond een schaamte- en eercultuur heerst waardoor niet snel hulp gevraagd wordt (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30). Hoewel over het algemeen voor alle jongeren geldt dat het moeilijk is om hulp te vragen (Maarschappelijk werk, 2010-06-09). Daarnaast is de Nederlandse hulpverlening gericht op eigen verantwoordelijkheid. Wat ertoe leidt dat deze jongeren te laat in de hulpverlening terecht komen waardoor zij in deze statistieken oververtegenwoordigd zijn ten opzichte van autochtone jongeren die meer in vroegtijdige hulptrajecten vertegenwoordigd zijn (Groen & Kranenberg, 2009-10-12) (Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, 2008) (Sahadat & Stoffelen, 2010-01-19). Ook het onbekend zijn met hulpverlening zorgt voor deze ondervertegenwoordiging. (Hilhorst, Wolswinkel, & Schaafsma, 2010-02-10).

Daarnaast speelt er een cultuurverschil tussen de diverse “locaties” waar een jongere leeft, zoals beschreven rondom het pedagogisch vacuüm. Eén verschil is bijvoorbeeld dat het in de Marokkaanse cultuur niet ongebruikelijk is op straat te hangen (Straatcoach, 2010-05-20). Overlastgevend gedrag zou een zeker aanzien geven binnen de straatcultuur (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30) (Hilhorst, Wolswinkel, & Schaafsma, 2010-02-10). Door de cultuurverschillen kan er ook een zogenaamde “integratieparadox” ontstaan. Deze houdt in dat allochtone jongeren die goed geïntegreerd zijn en participeren in de samenleving gevoelig zijn voor cultuurconflicten, die zich onder meer uiten in discriminatie en vooroordelen. Hierdoor kunnen ze uiteindelijk tussen wal en

schip raken, omdat ze losraken van de traditionele instituten – zoals bijvoorbeeld het Marokkaanse gezin en de moskee – die onder meer de Marokkaanse cultuur uitdragen. Zo kunnen ze in de zogenaamde gettocultuur terecht komen. Er is dus een cultuurverschil tussen thuis en de samenleving (Van Beek, 2009-12-24) (Van der Laan C. , 2007-06-14) (Huisman, 2009-09-08) (Bestuurslid Unie van Marokkanen, 2010-06-02). De cultuurverschillen kunnen, zeker onder jongeren, zorgen voor identiteitsproblemen die op den duur kunnen leiden tot overlastgevend of zelfs crimineel gedrag (Jennissen, 2009).

De culturele kloof tussen Marokkaanse Nederlanders en Nederlanders wordt niet kleiner doordat er weinig ontmoetingskansen tussen beide groepen zijn. Dit wordt onder meer veroorzaakt doordat deze twee groepen nauwelijks bij elkaar in de buurt leven. Maar mogelijk speelt ook de negatieve beeldvorming die van beide kanten lijkt te bestaan een rol (Gijsberts & Dagevos (red.), 2009), maar daarover later meer.

4.3.2 Leefsituatie

Zoals eerder beschreven is het percentage schooluitval, zowel op nationaal als op lokaal niveau het hoogst onder Marokkaans-Nederlandse jongens. Deze jongeren zonder werk en met een uitkering zijn oververtegenwoordigd in de verdachtencijfers. Dit geldt ook voor de voortijdig schoolverlaters (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30). Dit suggereert dat werkloosheid en het gebrek aan een diploma oorzaken zijn van het overlastgevende gedrag.

De probleemjongeren waar het hier om gaat komen veelal uit gezinnen waar meerdere problemen spelen. Vaak spreken de ouders onvoldoende Nederlands en hebben de jongeren geen aansluiting op school en andere voorzieningen. Problemen als ruimtegebrek, werkloosheid en schulden en de eerder beschreven opvoedingsproblemen spelen verder een rol (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30). De jongeren die voor overlast zorgen komen voornamelijk uit lager sociaal-economische wijken (Van der Laan, 2009-11-17). De werkloosheid onder de Marokkaans-Nederlandse jongeren heeft onder meer te maken met de lage opleiding van deze jongeren (Van der Laan, 2009-11-17) (Gijsberts & Dagevos (red.), 2009). Daar komt bij dat de huidige economische crisis de niet-westerse migranten – dus ook de Marokkaanse Nederlanders – hard treft, mede doordat velen van hen een flexibel contract hebben (Gijsberts & Dagevos (red.), 2009).

De werkloosheid gecombineerd met een laag opleidingsniveau leidt ertoe dat de economische positie van Marokkaans-Nederlandse jongeren relatief zwak is. Een economisch ongunstige positie draagt ertoe bij dat de neiging tot vermogensdelicten groeit. Deze neiging is sterker naarmate de personen in de omgeving van een jongere meer vermogend zijn (Jennissen, 2009).

Ook verveling wordt gezien als een oorzaak voor overlastgevend gedrag (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30) (Wijkagent, 2010). In Gorinchem geven de jongeren dit zelfs aan. Ze zouden zich ook niet thuis voelen in de 'Haarhorst', het buurthuis van de Haarwijk (AD, 2008-10-08) Er zouden te weinig activiteiten zijn die aansluiten op de wensen van de jongeren. Hoewel ten aanzien van dit laatste punt inmiddels verbetering is opgetreden (Bestuurslid Unie van Marokkanen, 2010-06-02). Verveling kan natuurlijk een gevolg zijn van het feit dat veel van de overlastgevende jongeren niet of niet meer naar school gaan en werkloos zijn. Toch geeft de straatcoach aan dat de jongeren een tunnelvisie hebben waardoor zij snel aangeven niets te doen te hebben en daarmee een escape creëren om op straat te kunnen hangen (Straatcoach, 2010-05-20).

Uiteraard zijn ook de sociale contacten van een jongere van invloed op het gedrag. Een sterke binding met ouders en school is positief. Criminele vrienden hebben juist een negatief effect op het gedrag (Jennissen, 2009). Zo blijkt dat veel overlast in groepsverband plaatsvindt en dat jongeren in de

anonimiteit rottigheid uithalen (De Stad Gorinchem, 2008-10-14 b) (oud-directeur basisschool, 2010-05-29) (Wijkagent, 2010).

4.3.3 Beeldvorming

Alle problemen en overlast van en rondom Marokkaans-Nederlandse jongeren wordt veelvuldig in de media uitgemeten. Dat blijkt alleen al uit de hoeveelheid artikelen over de problemen in de Haarwijk die te vinden waren in de lokale Gorcumse media. Dit samen met de problemen op zich ontstaat er een negatief beeld over Marokkaans-Nederlandse jongeren. Zo schreef iemand in reactie op een artikel over het hinderen van de brandweer sarcastisch dat autochtonen hetzelfde gedrag vertonen en dus de maatschappij niet veranderd (De Stad Gorinchem, 2008-10-06). Burgemeester IJssels heeft ook aangegeven dat de media veel aandacht aan de problematiek schenkt waardoor de problemen opgeblazen worden (De Stad Gorinchem, 2008-10-23). Alle geïnterviewden hebben, los van elkaar en vaak zonder dat er naar gevraagd werd, aangegeven dat de media de problemen opkloppen en voor een negatief imago van de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap zorgen.

De betrokken ministers schreven in een brief aan de Tweede Kamer dat de positie van de Marokkaans-Nederlandse bevolking beïnvloed wordt door de negatieve beeldvorming (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30). Ibrahim Wijbenga (2009-10-12) geeft in een manifest eveneens aan dat door de criminaliteit van de jongeren veel Marokkaanse Nederlanders wel getolereerd maar niet geaccepteerd worden en dus als tweederangsburgers worden gezien. Uit een onderzoek van het ministerie van Justitie blijkt dat er een tendens in Nederland is ontstaan waarin etnische minderheidsgroepen gedemoniseerd worden in het maatschappelijke en politieke debat. Het gevolg is dat het voor hen moeilijker is een binding met onze samenleving te krijgen (Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, 2008). De vele immigratie van de afgelopen jaren samen met de grote hoeveelheid media-aandacht voor overlast is de beeldvorming ten opzichte van migranten, waaronder Marokkaanse Nederlanders, niet ten goede gekomen (Gijsberts & Dagevos (red.), 2009) (VROM/WWI, 2007-11) Er is een wij-zij sfeer ontstaan, waardoor de Marokkaans-Nederlandse jongeren zich nog meer buitengesloten voelen en eerder tot crimineel gedrag over – kunnen – gaan (Straatcoach, 2010-05-20). Hierdoor komen de Marokkaans-Nederlandse jongeren in een negatieve spiraal terecht. Het slechte imago zorgt zo opnieuw voor een ongunstige maatschappelijke positie (VROM/WWI, 2007-11).

De wijkagent van de Haarwijk (2010) geeft aan dat mensen anders reageren op een groep Marokkaans-Nederlandse jongeren dan op autochtone jongeren. Er zijn kortom veel vooroordelen tegenover de eerste groep. De manier waarop de omwonenden reageren kan de problemen ook doen oplaaien, omdat zij bijvoorbeeld pas reageren als de stoom uit hun oren komt. Onder de bevolking is een zekere angst, gevormd door alle berichten onder andere uit de media, over Marokkaans-Nederlandse jongeren, hoewel dat af en toe te maken heeft met beleving. De beleving bewerkstelligd dat er onder de bewoners verschillen zijn met betrekking tot het formaat van de problemen (oud-directeur basisschool, 2010-05-29) (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11). De tolerantiegrens van omwonenden lijkt lager te zijn geworden (Beleidsmedewerker Veiligheid en Kabinet, 2010-07-01) (Bestuurslid Unie van Marokkanen, 2010-06-02) (Wijkagent, 2010). Door de vooroordelen en de angst denken sommige mensen dat er overlast is en ontstaat een selffulfilling prophecy: de jongeren gaan zich er naar gedragen.

4.4 Tot slot

Met dit hoofdstuk heb ik een antwoord gegeven op de eerste onderzoeksvraag: *Wat is het probleem en welke oorzaken liggen daaraan ten grondslag?*

Er kan geconcludeerd worden dat Gorinchem te maken heeft met verschillende maatschappelijke problemen rond de overlast door Marokkaans-Nederlandse jongeren. Dit betreft onder meer

brandstichting, vernielingen en hinderen van hulpdiensten. Volgens de gemeente gaat het om incidenten, omdat niet zomaar naar de Marokkaanse achtergrond gewezen kan worden.

Het beleidsprobleem op landelijk niveau is het tegengaan van discriminatie en stigmatisering waardoor doelgroepenbeleid afgeworpen is. Kleurgeoriënteerd beleid mag alleen als een probleem gekoppeld is aan een precieze doelgroep. Toch wordt de oververtegenwoordiging als rechtvaardiging gebruikt voor het geven van extra aandacht aan de Marokkaans-Nederlandse jongeren. Op lokaal niveau blijkt de reguliere kleurenblinde, vanuit het rijk opgelegde, aanpak niet toereikend. De vraag waar de gemeente dan ook mee worstelt is of er meer aan de hand is in de achtergrond en in hoeverre een groep specifiek gemaakt kan worden zonder te stigmatiseren. De gemeente neemt daarom deel aan het convenant met 22 zogenaamde Marokkanen gemeenten. Het doel is een antwoord te vinden op haar vragen en financiën verwerven om de problemen aan te pakken.

Over de oorzaken lopen de meningen uiteen. De jongeren groeien op met een cultuurverschil waardoor zij tussen wal en schip raken, de zogenaamde integratieparadox. Hierdoor ontstaan identiteitsproblemen. Door het lage opleidingsniveau en de werkloosheid verkeren de jongeren in een slechte economische positie. Daarnaast worden de problemen door de media uitvergroot. Dat geeft de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap een negatief imago. Er ontstaat een wij-zij sfeer. Daarbij zijn veel vooroordelen aanwezig en is de tolerantiegrens van omwonenden laag. Zo ontstaat er een neergaande spiraal.

In het volgende hoofdstuk zullen de overige onderzoeksvragen aan bod komen. Daar zal ik ingaan op het beleid en de doelgroepspecifieke elementen in beleid. Ook zullen de beweegredenen achter het beleid aan bod komen.

5. Beleidsaanpak

In het vorige hoofdstuk is beschreven wat het probleem is en welke oorzaken daar mogelijk aan ten grondslag zouden kunnen liggen. In dit hoofdstuk zal de beleidsaanpak beschreven worden waarmee een antwoord gegeven zal worden op de tweede deelvraag: *welke beleidsbenadering wordt ten aanzien van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren in de aanpak van overlast toegepast? En op welke wijze is dit beleid tot stand gekomen?* Daarnaast zal ook direct bekeken worden welke elementen in deze aanpak doelgroepspecifiek zijn, waarmee dus een antwoord gegeven zal worden op de derde deelvraag: *welke doelgroepspecifieke elementen zijn er in het beleid en in de praktijk terug te vinden?* Er zal gezocht worden naar een verklaring voor deze doelgroepspecifieke elementen waarmee een antwoord wordt gegeven op de vierde deelvraag: *hoe zijn de doelgroepspecifieke elementen in beleid en praktijk te verklaren?* Ik zal beginnen met het landelijke beleid en dan toewerken naar het beleid in de gemeente Gorinchem.

5.1 Landelijke aanpak

Het is de verantwoordelijkheid van de overheid ervoor te zorgen dat burgers, waar zij ook vandaan komen, zich veilig voelen, onderwijs kunnen volgen, geen discriminatie ondervinden, kunnen rekenen op een rechtsstaat, de mogelijkheid hebben sociaal en economisch te participeren en allen dezelfde toegang hebben tot de goederen en voorzieningen van onze samenleving (Werkgroep Gemeenschappelijke Integratie-agenda, 2009-01). De verschillende betrokken ministers hebben het één en ander gezegd en geschreven over de aanpak van overlast door Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren, maar het blijft een lokaal probleem (Van der Laan, et al., 2009-10). In beginsel blijven gemeenten daarom verantwoordelijk voor de aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren, maar door het formaat van de problemen worden betrokkenheid en ondersteuning van het kabinet en van de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap noodzakelijk geacht (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30). Rijk en gemeenten trekken dus samen op. In de Integratienota (VROM/WWI, 2007-11) is aangegeven dat gemeenten en rijk proberen het beleid op elkaar af te stemmen en aan te laten sluiten. De rijksoverheid, in dit geval het ministerie van VROM, heeft de taak te zorgen voor regelgeving en schept daarmee de randvoorwaarden van beleid waarmee de bewegingsruimte van gemeenten enigszins afgebakend worden. Binnen deze voorwaarden hebben gemeenten – dus ook Gorinchem – de vrijheid te bepalen welke aanpak van de beschreven problemen noodzakelijk is in de lokale context (VROM/WWI, 2007-11) (Van der Laan, et al., 2009-10).

Omdat de problematiek rondom de Marokkaans-Nederlandse jongeren niet simpelweg de overlast is, maar ook de, in het vorige hoofdstuk beschreven, achterliggende problemen wordt landelijk gesteld dat alleen een repressieve aanpak, dus het aanpakken van de overlast, niet voldoende is. Daarom wordt een preventieve aanpak noodzakelijk geacht (VROM/WWI, 2007-11). De noodzaak van een preventieve aanpak laat zien dat er niet alleen negatief over de overlastgevende jongeren gedacht wordt. Immers als het imago geheel negatief zou zijn zouden de jongeren er zelf voor moeten zorgen uit de problemen te blijven. De jongeren hebben, zeker op nationaal niveau, weinig macht. De jongeren blijken hier als afhankelijken geconstrueerd te zijn. Met betrekking tot de preventieve aanpak wordt aangegeven dat het belangrijk is geen verzameling aan losse beleidsplannen te creëren, maar voor een integrale aanpak te zorgen (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30). Het streven is gezamenlijk een zo effectief mogelijke aanpak te creëren, zowel repressief als preventief. Kleur speelt hierbij in principe geen rol.

Ondanks de steeds herhaalde 'slogan' van het rijk "algemeen beleid waar mogelijk, specifiek beleid waar nodig" (Werkgroep Gemeenschappelijke Integratie-agenda, 2009-01, p. 10) vraagt de oververtegenwoordiging van deze jongeren, volgens het ministerie van VROM-WWI (2007-11), om

een specifieke aanpak. Deze specifieke aanpak is een aantal jaar geleden onder meer gestart door het zogenaamde diversiteitsbeleid in het jeugdbeleid. Dit zorgt ervoor dat alle jongeren, dus ook de Marokkaans-Nederlandse, even effectief worden bereikt door het jeugdbeleid (VROM/WWI, 2007-11). Het ministerie van OCW probeert met algemeen beleid, in de vorm van meer en betere begeleiding, schooluitval aan te pakken door middel van een convenant met scholen en gemeenten. Hierbij krijgen de regio's de mogelijkheid invulling te geven aan de aanpak van schooluitval onder Marokkaans-Nederlandse jongeren (Van der Laan, 2009-08-11). Dit kan snel leiden tot een meer specifieke aanpak. Doordat de Marokkaans-Nederlandse jongeren zo nadrukkelijk benoemd worden maak ik op dat deze algemene aanpak niet effectief geacht wordt in de aanpak van schooluitval. Verder probeert het kabinet de werkloosheid onder migrantenjongeren dus ook Marokkaans-Nederlandse jongeren te bestrijden door het Actieplan Jeugdwerkloosheid. In beginsel is dit een beleidsaanpak die geschikt is voor alle jongeren, maar het plan lijkt wel specifiek ingezet te worden voor migrantenjongeren. Zo schrijft de toenmalig minister van WWI in een brief aan de Tweede Kamer: "De extra maatregelen die in dit verband worden ingezet komen ook ten goede aan migrantenjongeren" (Van der Laan E. , 2009-11-17). Doordat het Actieplan Jeugdwerkloosheid en de aanpak van schooluitval in principe beleid is voor alle jongeren is het dus een combinatie van specifiek en algemeen beleid. Algemeen omdat het gericht is op alle jongeren, maar er is extra aandacht voor migranten jongeren zij profiteren er ook veelal van. Dat maakt deze aanpak in de praktijk toch kleurgericht. In feite is hier sprake van een blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Dit komt overeen met het beeld dat er over de jongeren bestaat. De jongeren worden vanwege de achterliggende problemen namelijk als zielig en dus afhankelijk gecategoriseerd. Algemeen wordt er probleemgericht beleid gevoerd door het kabinet (Van der Laan E. , 2009-11-17) waardoor ik concludeer dat er een negatief beeld ontstaat van de jongeren. Ze zorgen immers voor problemen! De minister stelt dat het beleid ten goede dient te komen aan migrantenjongeren. Dat betekent dat de jongeren een positief, maar enigszins zielig, imago hebben. Het imago van de jongeren zit hier dus tussen afwijkend en afhankelijk in, want invloed hebben de jongeren niet. Dit legitimeert de keuze voor een blindgeoriënteerde kleurenbenadering.

Naast deze specifiek op jongeren gerichte methodieken hebben de toenmalige ministers van WWI en Binnenlandse Zaken (BZK) met 40 gemeenten een manifest ondertekend om overlast en verloedering te verminderen. Daarbij werd gevraagd speciale aandacht te besteden aan Marokkaans-Nederlandse jongeren (Van der Laan, 2009-11-18). De gemeente Gorinchem is hier overigens niet bij betrokken (Ter Horst, Van der Laan, gemeenten, Bruls, Weterings, & Cornelis, 2009-09-07). Dit lijkt op een algemene benadering omdat het tegen verloedering is, maar vanuit dit manifest gaat specifieke aandacht naar Marokkaans-Nederlandse jongeren wat op een blindgeoriënteerde kleurenbenadering wijst. De jongeren worden hierbij gekoppeld aan overlast en verloedering. Dat veroorzaakt een vrij negatief imago. Macht hebben de jongeren hierin niet wat hen tot afwijkenden categoriseert. Dit is eigenlijk niet te verklaren vanuit het conceptuele model.

De aanpak van overlastgevendende jongeren begint in principe bij een repressieve aanpak (Vandenbroucke, Braam, Pels, & Steketee, 2008-10). Dit betekent dat er fors opgetreden wordt tegenover de harde kern van overlastgevendende en criminele groepen jongeren, maar ook tegen de gezinnen die niet mee willen werken. Het doel is hiermee wijken leefbaarder en veiliger te maken (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30). Toch is dit niet voldoende en wordt er ook ingezet op een preventieve aanpak. Daarom is de algehele aanpak, die het kabinet "grenzen stellen en perspectief bieden" heeft genoemd, niet alleen van toepassing op de probleemjongeren, maar ook op de jongeren die dreigen probleemjongeren te worden (Van der Laan, Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer, 2009-08-11). Deze jongeren worden geconstrueerd zowel als afhankelijken als afwijkenden. Afwijkend omdat de overlast hen een negatief imago heeft bezorgd en zij zelf niet de macht hebben dit tegen te gaan. Afhankelijk omdat er ook jongeren zijn die dreigen af

te dwalen, maar nog “gered” kunnen worden. Zij hebben geen negatief imago, maar een echt positief imago kan het ook niet genoemd worden. Zeker is dat ze geen macht hebben zichzelf te “redden”. Op basis van het min of meer positieve imago willen beleidsmakers de jongeren wel een kans geven door hen perspectief te bieden, iets wat de jongeren blijkbaar anders niet hebben.

De meeste maatregelen zijn volgens het kabinet niet doelgroepspecifiek, maar juist algemeen – het is immers allemaal gericht op overlastgevend individuen – en dus blindgeoriënteerd. Ondanks dat zullen voornamelijk de Marokkaans-Nederlandse jongeren hiervan ‘profiteren’, doordat zij de grootste groep vertegenwoordigen die problemen heeft dat met dit beleid aangepakt wordt (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30). De landelijke aanpak kan een blindgeoriënteerde kleurenbenadering genoemd worden. Dit is te verklaren vanuit het idee dat de jongeren zowel als afhankelijken als afwijkenden worden geconstrueerd. De jongeren mogen tegelijkertijd niet bevoordeeld worden, hebben wel de extra aandacht nodig, maar mogen vanuit het beleid niet apart gezet en mogelijk gestigmatiseerd worden. De aanpak lijkt op papier kleurenblind, maar in de praktijk raakt het in de meeste gevallen vooral Marokkaans-Nederlandse jongeren. Uiteindelijk is de tussenvorm dan een logische verklaring. Hoewel een afwijkend gecategoriseerde jongere puur blind benaderd zou moeten worden.

5.2 Gorcumse aanpak

De gemeente Gorinchem wil de overlast door Marokkaans-Nederlandse jongeren in de Haarwijk, specifiek de Koningin Wilhelminalaan, aanpakken met als doel dat er weer samen geleefd kan worden (Burgemeester & Secretaris, 2009).

In navolging van het rijk is in Gorinchem het doelgroepspecifieke beleid afgeschaft. Zo is er vanaf 2005 in het sportbeleid geen specifiek doelgroepenbeleid meer, maar wordt er wel aandacht besteed aan achterstandsgroepen (Gemeenteraad Gorinchem, 2005-01-27). Met achterstandsgroepen wordt onder meer verwezen naar kinderen van allochtone afkomst (College van B&W, 2007-02-21). De achterstandsgroepen worden, zoals de benaming al aangeeft, min of meer zielig gevonden ze hebben immers een achterstand, maar het imago van de groep zelf is positief. Ondanks een gebrek aan macht zullen zij door het positieve imago niet gedwongen worden zich aan te passen, maar zullen zij de vrijheid krijgen de culturele achtergrond te behouden. Dit verklaart uiteindelijk de blindgeoriënteerde kleurenbenadering.

Het integrale jeugdbeleid, ingesteld in 2001, omvatte onder meer specifiek doelgroepenbeleid gericht op allochtone, en dus Marokkaans-Nederlandse, jongeren. Uit de evaluatie van dit jeugdbeleid in 2005 bleek dat de actiepunten met betrekking tot kleurgeoriënteerd beleid niet gerealiseerd zijn, maar dat er algemeen, kleurenblind jeugdbeleid is ingezet (Gemeenteraad, 2005-06-22). Het jeugdbeleid in Gorinchem was bedoeld om: “Gunstige omstandigheden (te) creëren voor het ontwikkelings- en groeiproces van jeugdigen en uitval van jeugdigen (te) voorkomen en aan (te) pakken” (College van B&W, 2010-02-16, p. 2). Hierbij wordt nadrukkelijk vermeld dat de gemeente zich toelegt op alle kinderen, maar wel accenten legt bij risicogroepen als dat nodig zou zijn. De gemeente richt zich expliciet op alle kinderen vanwege de opdracht van het rijk. Het is wel duidelijk dat er in principe nauwelijks specifiek beleid gevoerd zal worden. Het jeugdbeleid volgt dus een kleurenblinde benadering. Dat er gesproken wordt over risicogroepen duidt op een redelijk negatief imago en de ongeorganiseerdheid van de jongeren duidt op een gebrek aan macht. Zodoende worden de jongeren gecategoriseerd als afwijkend. Dit verklaart de kleurenblinde aanpak die in dit geval toegepast wordt. Het is op papier gericht op alle individuele jongeren zonder bepaalde jongeren te bevoordelen. Toch wordt ook hier weer gezegd dat er accenten worden gelegd bij risicogroepen mocht dit nodig zijn. Dit laatste veroorzaakt dat deze aanpak in de praktijk makkelijk uit zal draaien op een kleurgeoriënteerde aanpak. Feitelijk is hier weer sprake van een blindgeoriënteerde

kleurenbenadering. Anderzijds kan gezegd worden dat de risicogroep hier niet op de culturele achtergrond aangesproken wordt, maar op de situatie waarin de groep zich bevindt. In dat geval is het meer kleurenblind beleid wat uiteindelijk ook te verklaren is vanuit het beeld van de jongeren als afwijkenden.

De aanpak van de overlast door jongeren kan, in het kader van het jeugdbeleid, gericht worden op zowel locaties als groepen jongeren (College van B&W, 2010-02-16). Dit betekent dat er formeel wordt toegegeven dat de aanpak ook kleurgeoriënteerd kan zijn en zwakt dus het statement af dat er geen doelgroepenbeleid meer gevoerd wordt. Deze afzwakking geeft de twijfel van de gemeente aan met betrekking tot de keuze tussen kleurgeoriënteerd of kleurenblind beleid.

In het gemeentelijk jaarverslag van 2007 wordt aangegeven dat stichting Arkelstad activiteiten ter tijdsbesteding voor jongeren aanbiedt waarmee verveling en overlast voorkomen wordt (gemeente Gorinchem, 2008-08). In eerste instantie lijkt dit een blinde aanpak, gericht op alle jeugd. Maar, in de Haarwijk bestaat de jeugd die overlast veroorzaakt hoofdzakelijk uit Marokkaans-Nederlandse jongeren. Hierdoor lijkt het in de praktijk toch een kleurgeoriënteerde aanpak. De activiteiten van het jongerenwerk zijn bedoeld voor – groepen – jongeren op straat (Stichting Arkelstad, 2010-09-22). Het gaat om jongeren die overlast veroorzaken en zich niet zelf kunnen vermaken. Zo worden de jongeren, mede door een gebrek aan macht, als afwijkenden geconstrueerd. Er wordt overwegend kleurenblind beleid gevoerd in het jongerenwerk, maar hier bereikt het vooral Marokkaans-Nederlandse jongeren. Toch kan hier de vraag ontstaan of de jongeren op hun Marokkaanse achtergrond aangesproken worden en er dus wel een kleuren accent is. Daarom betreft het een kleurenblinde aanpak. Die verklaard wordt door de afwijkende constructie.

Dat de gemeente Gorinchem, in navolging van het landelijke beleid, geen doelgroepenbeleid meer heeft is bevestigd door medewerkers van de gemeente Gorinchem (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11). Verder wordt vermeld in het coalitieakkoord van 2010 dat er in Gorinchem diversiteitsbeleid wordt gevoerd waarin kansen worden geboden, grenzen worden gesteld en iedereen mee kan doen (PvdA, VVD, D66, GroenLinks, 2010-04-13). Dit kan heel dubbel opgevat worden, omdat enerzijds diversiteitsbeleid genoemd wordt wat zou kunnen duiden op kleurgeoriënteerd beleid, omdat iedereen daarin divers kan zijn in de achtergrond en zich niet hoeft aan te passen. Hierbij wordt gelijkheid gestimuleerd. Ook wordt gezegd dat de gemeente er is voor iedereen (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11) en dus geen burgers kan voortrekken. Dit geeft een enigszins negatief imago, gevoed uit hetzelfde gelijkheidsbeginsel. De jongeren verdienen geen extra aandacht. Anderzijds wordt aangegeven dat, zoals de titel van het coalitieakkoord ook al aangeeft, het erom gaat dat iedereen mee kan doen. Dat wijst in eerste instantie op een kleurenblind beleid bedoeld voor iedereen. Toch kan dit gelijkheidsdenken onder een kleurgeoriënteerde aanpak vallen. Immers er kunnen ook naast de algemene beleidsaanpak doelgroepspecifieke acties zijn om ervoor te zorgen dat iedereen mee kan doen. Dan zou er ondanks het motto 'iedereen doet mee' toch kleurgeoriënteerd beleid gevoerd worden. Het coalitieakkoord gaat hier verder niet dieper op in. Op basis daarvan kunnen geen verdere conclusies getrokken worden over de gekleurde elementen in het beleid. De kleurgeoriënteerde benadering kan wel verklaard worden vanuit het imago van de doelgroep. De ongespecificeerde doelgroep wordt verder niet negatief beschreven. Wel wordt gesproken over het bieden van kansen. Hieruit concludeer ik dat er een positief enigszins zielig imago van de doelgroep bestaat waardoor hulp noodzakelijk geacht wordt. Er wordt geen aanpassing verwacht en toegepast de benadering is dus gekleurd.

5.2.1 Repressieve aanpak

De overlast en criminele activiteiten van Marokkaans-Nederlandse jongeren hebben qua beleidsaanpak allereerst te maken met openbare orde en veiligheid (Beleidsmedewerker Welzijn,

2010-06-11). Vanuit dat oogpunt is de politie degene die als eerste bij de aanpak van de problemen betrokken is. Het begint met een repressieve aanpak die in heel Nederland in beginsel bestaat uit de shortlistmethodiek. Binnen deze methode worden de jongeren door de wijkagent individueel in kaart gebracht en in de gaten gehouden aan de hand van de hoeveelheid overlast die zij veroorzaken: hinderlijk, overlastgevend en crimineel (Van der Laan, Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer, 2009-08-11) (Ferweda & Van Ham, 2010-01) (Leidinggevende Cluster Jeugd, 2010-05-04)(Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30). Naast het categoriseren van de jongeren is er een groepsaanpak waarbij in confrontatie duidelijk wordt gemaakt wat de grenzen zijn en de consequenties voor het overschrijden van deze grenzen. Tegelijkertijd wordt geprobeerd de jongeren uit de anonimiteit te halen en hen van de kern van de overlastgevers te isoleren. Daarnaast wordt er in Gorinchem gekeken naar de groepssamenstelling. Zo is er een kern van jongeren die veel met politie en justitie in aanraking is geweest en daaromheen een eerste lijn en een tweede lijn meelopers. Wanneer de eerste en tweede lijn van de zogenaamde harde kern, de leiders, geïsoleerd zijn kan er in deze jongeren geïnvesteerd worden. Veel jongeren worden voor een persoonsgerichte aanpak opgenomen in het casusoverleg (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30) (Wijkagent, 2010), maar daarover later meer. Ook binnen het jongerenwerk is een repressieve aanpak die tot uiting komt in de buurthuizen. Tijdens inloopavonden kunnen jongeren zichzelf vermaken met vrienden door te praten, tv te kijken of door tafeltennis. Bij ruzies of ander wangedrag worden waarschuwingen gegeven die uiteindelijk tot een verbod kunnen leiden van een week. Een verbod geldt voor alle instellingen en eindigt na een intakegesprek over wat er gebeurt is. De ouders krijgen na wangedrag altijd een brief – bij meerjarige kinderen een kopie – aangetekend thuisgestuurd om hen op de hoogte te stellen. Vaak schrikken de ouders, die de Nederlandse taal beheersen en deze brief kunnen lezen, hiervan. Bij ‘ernstige’ overlast of vernielingen komt de politie de jongeren ophalen (Leidinggevende Cluster Jeugd, 2010-05-04). Deze repressieve aanpak is individueel gericht en daarmee kleurenblind. Dit is duidelijk te verklaren vanuit het idee dat er een negatief beeld van de jongeren bestaat naar aanleiding van de veroorzaakte overlast en de jongeren, op het moment dat ze gepakt worden, geen macht hebben en dus als afwijkenden geconstrueerd zijn. Hierdoor wordt algemeen verondersteld dat zij straf verdienen en dus kleurenblind aangepakt worden.

Na verloop van tijd bleken de “geijkte middelen om overlast te verminderen niet te werken. Dus werd er zwaar ingezet met politie die een zero tolerance beleid voerden” (Beleidsmedewerker Veiligheid en Kabinet, 2010-07-01). Dit hield in dat elke vorm van overlast of wetsovertreding werd aangekaart. Daarnaast werd ter aanvulling van het toezicht op straat in maart 2009 een camera bij de Koningin Wilhelminalaan geplaatst (Beleidsmedewerker Veiligheid en Kabinet, 2010-07-01). Dit cameratoezicht is zelfs meerdere malen verlengd, vanwege vermindering van incidenten en ten behoeve van het veiligheidsgevoel van omwonenden (College van B&W, 2009-11-24). Over het algemeen genomen is dit een kleurenblinde benadering. Het harde optreden van de politie en de camera zijn gericht op elk individu die overlast veroorzaakt. Nu is het wel zo dat juist in die straat veel Marokkaans-Nederlandse jongeren hangen en overlast veroorzaken. Wanneer andere jongeren overlast veroorzaken zullen zij net zo goed gepakt worden ten gevolge van de harde politie aanpak of het cameratoezicht. Hierbij wordt dus niet gekeken naar de Marokkaanse achtergrond. Dit is te verklaren vanuit de beeldvorming van deze jongeren. Door de overlast is er namelijk een negatief beeld ten opzichte van de jongeren ontstaan, waardoor zij gezien worden als afwijkenden. Immers ze hebben geen macht om een tegengeluid te bieden tegen de repressieve aanpak, waardoor ze niet als rivalen geconstrueerd kunnen worden. De negatieve beeldvorming bewerkstelligt dat de jongeren nauwelijks iets gegund wordt en ze – volgens de massa – alleen straf verdienen.

5.2.2 Platform 22 Marokkanen gemeenten

In oktober 2008 ging burgemeester IJssels in gesprek met de toenmalige ministers Hirsch Ballin, Vogelaar, Rouwvoet en Ter horst en negen andere collega-burgemeesters over Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren. Alle tien gemeenten waren gemeenten met een relatief hoog percentage inwoners met Marokkaanse achtergrond (AD, 2008-10-23). Uit dit gesprek bleek onder meer dat het kabinet gemeenten met grote overlast van Marokkaans-Nederlandse jongeren wil ondersteunen met financiële middelen en nieuwe regelgeving (De Stad Gorinchem, 2008-10-23). Een wetgevende ondersteuning van het kabinet is de 'handjes in de gezinnen' zoals minister Vogelaar van Wonen, Wijken en Integratie, de mogelijkheid tot verplichte opvoedondersteuning omschreef. Deze ondersteuning sluit goed aan bij de wens van verschillende gemeenten meer bevoegdheden te krijgen, zodat overlastgevende jongeren beter aangepakt kunnen worden. Daarnaast is een uitkomst van het gesprek dat er net als voor de Antilliaanse doelgroep een platform komt voor gemeenten met een hoog percentage Marokkaans-Nederlandse jongeren (De Stad Gorinchem, 2008-10-23). Officieel het samenwerkingsverband 'Aanpak Marokkaans-Nederlandse risicjongeren' (Van der Laan, 2009-11-18). Het doel van dit platform is een trendbreuk te realiseren in het aandeel van Marokkaans-Nederlandse jongeren in de criminaliteit, overlast, schooluitval en werkloosheid. Met middelen vanuit het Rijk hopen de gemeenten te kunnen investeren in risicjongeren, zodat de problemen onder controle gehouden kunnen worden (Pietersen, 2010-03-02). Voor de financiële middelen worden concrete prestatieafspraken met gemeenten gemaakt (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30).

De financiële middelen zijn een belangrijke reden voor Gorinchem om deel te nemen aan dit samenwerkingsverband. Dat dit een groep Marokkaans-Nederlandse jongeren betreft zien sommigen als toeval. Het geld had, wanneer het geen Marokkaans-Nederlandse jongeren betrof, alleen op een andere plek gezocht moeten worden (Beleidsmedewerker Veiligheid en Kabinet, 2010-07-01). Daarnaast worstelde de gemeente "met de vraag in hoeverre je een groep specifiek maakt" (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11). Vanwege de incidenten werd het nodig geacht de samenwerking aan te gaan en te ontdekken of de specifieke aandacht effect zou hebben (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11).

Al met al lijkt dit zeer sterk op doelgroepspecifiek beleid. Het rijk ondersteunt specifiek die gemeenten die last hebben van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren. Dat staat zelfs in de officiële naam van het platform. De 22 deelnemende gemeenten, waaronder de gemeente Gorinchem, doen bewust mee om de aanpak van de problemen rondom Marokkaans-Nederlandse jongeren tot prioriteit te maken. Er is zelfs aangegeven dat deze aanpak geslaagd is wanneer er een trendbreuk gerealiseerd wordt. Met deze trendbreuk wordt verwezen naar zaken als werkloosheid, schooluitval, overlastgevend- en crimineel gedrag onder Marokkaans-Nederlandse jongeren (Van der Laan E. , 2009-11-17) (Van der Laan, et al., 2009-10). Ondanks deze specificiteit lijkt de deelname aan het platform niet direct iets te maken met het beeld van de jongeren. Deelname in Gorinchem komt immers mede voort uit de geboden financiële middelen (Beleidsmedewerker Veiligheid en Kabinet, 2010-07-01) en de mogelijkheid te onderzoeken of deze samenwerking effectief is (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11). Er lijkt een soort gevoel van "wanhoop" te zijn rondom de aanpak van de overlastgevende jongeren waardoor dit nu zo geprobeerd wordt. Toch speelt de beeldvorming ten opzichte van de jongeren wel een rol. Er is duidelijk geconcludeerd dat een repressieve aanpak niet voldoende is, omdat de problemen voortkomen uit andere – meer sociale – problemen. Hiermee worden de jongeren gecategoriseerd als afhankelijk. Afhankelijk van onder meer opleiding en werk. Dit leidt ertoe dat de jongeren meer gegund wordt en dus met een kleurenbenadering geholpen mogen worden. Door een gebrek aan macht van de doelgroep is het erg lastig om werkelijk voordelen van beleid bij hen te krijgen.

In de intentieverklaring voor dit samenwerkingsverband is aangegeven dat het belangrijk geacht wordt dat de Marokkaanse gemeenschap betrokken wordt bij de aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren (Van der Laan, et al., 2009-10). Zij zouden bij het stellen van grenzen kunnen helpen in het aanspreken van de jongeren op straat (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11). Dit duidt ook op een zekere kleurgeoriënteerde benadering, omdat duidelijk is dat het beleid daarmee toch gericht wordt op Marokkaans-Nederlandse jongeren, immers als het om jongeren van nog andere achtergronden zou gaan zouden ook die gemeenschappen betrokken moeten worden bij de aanpak. Dit valt niet direct te verklaren vanuit de beeldvorming, omdat het hier eerder gaat om de verantwoordelijkheid van de 'eigen' gemeenschap. Er is dus een positief beeld van de Marokkaanse gemeenschap. Zij hebben een zekere mate van macht door het initiatief dat de gemeente bij hen heeft neergelegd. Wanneer dit niet het geval was geweest zouden zij niet gevraagd worden een bijdrage te leveren in de aanpak van de jongeren. Dat leidt er uiteindelijk toe dat zij hun culturele achtergrond kunnen bewaren. Er wordt dus een kleurenbenadering gehanteerd.

In de brief aan de minister waarin de burgemeester van Gorinchem de minister om financiële middelen vraagt aan de hand van de ontwikkelde aanpak in Gorinchem wordt vermeld dat de ondersteuning vanuit het ministerie nodig is om "de slag beter te maken naar de doelgroep" (Burgemeester & Secretaris, 2009, p. 9). Dit betekent dat de in die brief genoemde maatregelen allemaal in eerste instantie gericht zijn op de Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren. Heel veel beleid is dus kleurgeoriënteerd. Toch is dat maar ten dele waar, omdat een aantal van de maatregelen – zoals het jongerenwerk en gezinsondersteuning – in beginsel niet alleen gericht zijn op de genoemde doelgroep, maar op alle jongeren en gezinnen met problemen. Zo blijkt dat zo'n zin te kort door de bocht is en mogelijk beter genuanceerd had kunnen worden. Toch concludeer ik dat er een afhankelijk beeld van de doelgroep is, omdat zij gezien worden als onbereikbaar en dus niet in staat is zelf hulp te zoeken. Zij hebben dus ook weinig macht. Door deze mensen zelf op te zoeken kan enerzijds geconcludeerd worden dat er een kleurenbenadering toegepast wordt en kan de doelgroep de culturele achtergrond behouden. Anderzijds wordt de groep daarin niet aangesproken op de Marokkaanse achtergrond, waardoor de kleurenoriëntatie sterk in twijfel getrokken kan worden.

Dwang en drang

Wanneer ouders de verantwoordelijkheid voor het gedrag van hun kinderen niet nemen kan er dwang en drang ingezet worden (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30). Het doel van deze maatregel is gezinsbegeleiding te bewerkstelligen om risicovolle jongeren een sluitende persoonlijke en dus individuele aanpak te geven. Deze jongere is ook opgenomen in het casuoverleg waardoor de jongere van meerdere kanten in de gaten gehouden wordt. Verder worden er ook sluitende afspraken gemaakt over de hulpverlening in het dwang en drang traject. Het komt erop neer dat de gezinsbegeleiding gecombineerd wordt met de justitiële aanpak (Burgemeester & Secretaris, 2009). Qua doelgroep wordt er wel gesproken over 'de doelgroep', maar verder wordt deze niet gespecificeerd. Bovendien wordt wel vermeld dat dit traject op termijn voor gezinnen uit heel Gorinchem geldt, dus niet alleen voor gezinnen uit de Haarwijk (Burgemeester & Secretaris, 2009). Hieruit maak ik op dat dit traject in principe voor iedereen geldig is, maar dat tijdens de uitvoering vooral Marokkaans-Nederlandse gezinnen uit de Haarwijk in dit traject worden opgenomen, omdat jongeren uit deze gezinnen problemen hebben en veroorzaken. Daarom valt dit, als we het model volgen, onder de blindgeoriënteerde benadering. Er is een negatieve beeld van de jongeren wat veroorzaakt wordt door het overlastgevend gedrag dat zij vertonen en er is het gebrek aan macht. Ik categoriseer hen als afwijkenden. Hierbij is de verklaring niet juist, want afwijkenden zouden volledig kleurenblind benaderd worden. Het model klopt wel als we concluderen dat de jongeren niet aangesproken worden op de Marokkaanse achtergrond wat zou betekenen dat er kleurenblind beleid gevoerd wordt.

Opvoedings- en gezinsondersteuning

De gezinsondersteuning bestond in Gorinchem al, maar wordt ook meegenomen in de aanpak die voortgekomen is uit het convenant. Dit is een zeer algemene aanpak gericht op alle hulpbehoevende gezinnen. De gemeente houdt er zelfs rekening mee dat een bredere doelgroep gezinsondersteuning in zwaardere of lichtere vormen kan gebruiken. Met bredere doelgroep neem ik aan dat de gemeente als ‘eigenlijke’ doelgroep de Marokkaans-Nederlandse gezinnen voor ogen heeft, omdat die groep in de praktijk veelal profiteert van de gezinsondersteuning. De gezinsondersteuning is in theorie een kleurenblinde aanpak. In de praktijk wordt aangegeven dat contact via de Marokkaanse Unie moet helpen bij de aansluiting op de doelgroep, dus de Marokkaans-Nederlandse gezinnen (Burgemeester & Secretaris, 2009). De Unie van Marokkanen geeft overigens ook aan met de gemeente samen te werken om de opvoedingsondersteuning naar de Marokkaanse gemeenschap te begeleiden. Om de ouders van overlastgevende jongeren grip te laten hebben op het gedrag van de jongeren wil de Unie van Marokkanen ook voorlichting geven (Unie van Marokkanen, 2009-04). Daarnaast zou het juist vanwege cultuurverschillen belangrijk zijn ouders te ondersteunen in de opvoeding “om met hen te praten over wat normaal is in Nederland” (Leidinggevende Cluster Jeugd, 2010-05-04). Migranten kunnen de culturele achtergrond behouden, maar zullen tot op zeker hoogte zich aan de Nederlandse maatschappij moeten aanpassen ten behoeve van de veiligheid van hun kinderen. Kinderen die ‘s avonds laat op straat lopen kunnen hier niet door oom en tante gecorrigeerd worden zoals in Marokko veel gebeurt (Leidinggevende Cluster Jeugd, 2010-05-04). Dit wijst dus toch op doelgroepspecifiek, dus kleurgeoriënteerd, beleid.

Deze kleurgeoriënteerde benadering is te verklaren vanuit de beeldvorming ten opzichte van de doelgroep. De Marokkaans-Nederlandse ouders worden gecategoriseerd als afhankelijken, want ze zijn slecht bereikbaar – hebben dus geen macht –, hebben geen grip op de jongeren en kennen blijkbaar niet alle normen en waarden van de Nederlandse cultuur. Door het afhankelijke beeld krijgen zij in de gezinsondersteuning de vrijheid eigen culturele waarden te behouden, maar ook kennis te nemen van de Nederlandse culturele waarden. Uiteindelijk komt hier de kleurenbenadering uit voort. In theorie wordt dit alsnog een blindgeoriënteerde benadering genoemd, vanuit het idee dat niemand voorgetrokken mag worden. Er is dus sprake van een blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Zeker omdat hier naar de Marokkaanse achtergrond in de opvoeding gekeken wordt.

Casusoverleg

De eerder genoemde preventieve aanpak komt samen met de repressieve aanpak in het casusoverleg. Dit is door de minister genoemd in een brief aan de Kamer (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30). Gorinchem heeft het casusoverleg als pilot in de Haarwijk geïntroduceerd. In het verleden is er een officieus casusoverleg geweest. Op een gegeven moment is dit gestopt (oud-directeur basisschool, 2010-05-29). De reden van dit einde is niet duidelijk en is zowel voor dit onderzoek als voor de praktijk niet van belang. Het belangrijkste is dat inmiddels een officieel casusoverleg gestart is waarin verschillende partijen risicojongeren bespreken. Voordat dit nieuwe casusoverleg bestond waren veel verschillende instanties los van elkaar druk met de jongeren bezig, maar ze wisten niet van elkaar waar ze mee bezig waren. Het waren losse eilandjes. Door het integrale casusoverleg worden de jongeren vanuit verschillende kanten in de gaten gehouden en kunnen ze minder makkelijk afglijden. Daarnaast worden er afspraken gemaakt in dit overleg hoe de jongeren geholpen kunnen worden weer terug op het rechte pad te komen of niet af te glijden. Kortom het is “één overleg en één aanpak. Dan weet iedereen wat zijn of haar rol is wat op die specifieke jongere gericht moet worden” (Leidinggevende Cluster Jeugd, 2010-05-04) (oud-directeur basisschool, 2010-05-29). Het doel van het overleg is preventief van aard, namelijk het “voorkomen dat jongeren op het verkeerde pad terecht komen” en “het werk op elkaar afstemmen, zodat dubbel werk voorkomen wordt” (Maarschappelijk werk, 2010-06-09). Door de integrale aanpak

hebben de jongeren ook werkelijk het gevoel in de gaten te worden gehouden. Partners die vertegenwoordigd zijn in dit casuoverleg zijn onder meer: de politie, wijkbeheer van de gemeente, jongerenwerk, het onderwijs, maatschappelijk werk en zwaardere partijen als de jeugdreclassering en het jeugd preventieteam (Wijkagent, 2010) (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11) (Leidinggevende Cluster Jeugd, 2010-05-04).

De jongeren worden in principe individueel benaderd, nadat één van de partners in het overleg zorg rond een jongere inbrengt. Deze jongere wordt besproken. Er wordt afgesproken wie de jongere op welke manier gaat helpen, als de jongere daarvoor open staat. Een individuele benadering wordt veronderstelt nuttig te zijn, omdat jongeren 'zwakker' zijn en de boodschap eerder aannemen wanneer zij niet in de groep aangesproken worden en dus geen status hoog te houden hebben (Maarschappelijk werk, 2010-06-09).

Het officiële casuoverleg is in Gorinchem gestart als pilot in de Haarwijk, omdat deze wijk problemen kent en een behoorlijke groep omvat. De gemeente geeft aan dit overleg, als het succesvol is, voor heel Gorinchem in te willen zetten. Daarnaast zijn er verschillende vormen van overleg die mogelijk in de toekomst samengevoegd zullen worden, om zo tot een verdere integrale aanpak te komen. Hierin zal het casuoverleg meegenomen worden (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11) (Maarschappelijk werk, 2010-06-09).

Doordat het casuoverleg een pilot in de Haarwijk is zullen er in de praktijk veel jongeren met een Marokkaanse achtergrond besproken worden in het casuoverleg, omdat deze jongeren op dit moment 'in aanmerking komen' voor deze aanpak en er in de Haarwijk nu eenmaal veel jongeren van Marokkaans-Nederlandse afkomst wonen. In de praktijk betreft het hier een kleurgeoriënteerde aanpak. De reden om het casuoverleg te starten in de Haarwijk is dat de Haarwijk te maken had met behoorlijke hoeveelheid problemen. Deze beweegredenen in overweging nemend kan het casuoverleg niet louter specifiek genoemd worden, omdat dit een vrij algemene probleemgerichte benadering is, en dus kleurenblind. Daarnaast is het casuoverleg een individuele aanpak die toegepast kan worden op alle individuele jongeren en dus niets specifiek met zich meedraagt. Hier kan een kanttekening bij geplaatst worden. De Marokkaans-Nederlandse jongeren worden namelijk niet specifiek op de Marokkaanse achtergrond aangesproken wat de kleurenbenadering sterk afzwakt. Maar het doel is gelijkheid creëren en de jongeren op het rechte pad houden. Dat is dus toch kleurgeoriënteerd.

De redenering van het casuoverleg is simpelweg het aanpakken van de problemen. Problemen hebben altijd een zekere negatieve toon en imago wat de aanpak snel kleurenblind maakt. Toch hebben de jongeren een positief imago, aangezien de aanpak preventief is tegen afglijden. De jongeren worden als afhankelijken gezien die hulp nodig hebben en dus vrijheid moeten krijgen. De kleur is – hoewel niet waterdicht – te verklaren vanuit het afhankelijke beeld van de groep.

Overige maatregelen

Naast bovengenoemde maatregelen zijn er ook maatregelen die doorgezet of verbeterd werden naar aanleiding van het convenant.

De noodzakelijke samenwerking met scholen om schoolverzuim terug te dringen is in eerste instantie een algemene aanpak. Immers alle leerlingen kunnen in deze samenwerking meegenomen worden. Wel wordt de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap betrokken om de doelgroep goed te kunnen bereiken (Burgemeester & Secretaris, 2009). Dit zou kunnen betekenen dat voornamelijk geprobeerd zal worden het schoolverzuim onder Marokkaans-Nederlandse jongeren te reduceren. Daarnaast zullen scholen ook benaderd worden gesprekken op gang te brengen over jongerenoverlast (Unie van Marokkanen, 2009-04). Deze benadering is vrij algemeen, alle leerlingen zullen hiermee benaderd worden. Ze moeten immers naar school. Minder algemeen is het feit dat de schoolcontactpersoon

een Marokkaanse achtergrond heeft (College van B&W, 2010-02-16). In principe hoeft dat niet uit te maken, maar aangezien veel problemen toch met de Marokkaans-Nederlandse jongeren te maken hebben duidt dit in de praktijk op een kleurgeoriënteerde aanpak. De schoolcontactpersoon zoekt contact met de jongeren en begeleidt hen in het maken van de verschillende keuzes waar ze voor komen te staan (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11). Van al deze maatregelen rondom het onderwijs zullen niet louter Marokkaans-Nederlandse jongeren 'profiteren'. Het schoolverzuim en het maken van keuzes komt voor bij alle scholieren. Deze aanpak kan niet puur kleurgeoriënteerd genoemd worden. Het is meer een blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Dit komt voort uit het slechte imago van de jongeren, vanwege het spijbelen. De jongeren moeten zich aanpassen en naar school gaan. Anderzijds is het imago van de jongeren goed of zielig te noemen vanwege de moeilijke aansluiting die de Marokkaans-Nederlandse jongeren vaak op school kennen waarbij extra moeite gewenst is teneinde deze jongeren op school te krijgen en te houden. Er mag niemand bevoordeeld worden, maar er wordt wel rekening gehouden met de culturele achtergrond door een Marokkaans-Nederlandse contactpersoon aan te stellen.

Naast de genoemde opvoedingsondersteuning is er ook ondersteuning in de vorm van een spreekuur op het consultatiebureau. Dit is voor alle ouders die hulp willen toegankelijk. Om ervoor te zorgen dat ook de Marokkaans-Nederlandse gezinnen bereikt worden wordt de Unie van Marokkanen hierbij betrokken (Burgemeester & Secretaris, 2009). Het consultatiebureau is hierin een blinde benadering, omdat het beschikbaar is voor ieder die hulp zoekt. De extra betrokkenheid van de Unie van Marokkanen geeft hieraan een kleurgeoriënteerd karakter. Ook hier is het dus een blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Hieruit maak ik op dat de ouders van de jongeren als afhankelijk worden gezien, omdat ze hulp bij de opvoeding nodig hebben en niet altijd goed bereikbaar zijn. Dat laat het gebrek aan macht zien. Het verklaart de specifieke aandacht voor deze gezinnen.

Naast hulpverleningsmaatregelen stelt de Unie van Marokkanen ook voor een sportzaaltje in de Haarwijk een paar avonden open te stellen zodat de jongeren kunnen sporten in de eigen wijk en niet op straat hangen en zich vervelen. Het idee wordt door de gemeente ondersteund, maar de precieze uitvoering ziet de gemeente liever in handen van Arkelstad, de organisatie die sociaal cultureel jongerenwerk verzorgt (Unie van Marokkanen, 2009-04). Het lijkt erop dat de Unie van Marokkanen een specifieke activiteit voor de jongeren heeft gevonden waar de gemeente niet geheel in mee wil gaan, omdat dat specifiek voor de Marokkaans-Nederlandse jongeren zou zijn en daarom liever de uitvoering in handen van stichting Arkelstad ziet. Onder stichting Arkelstad zullen de activiteiten in principe voor alle jongeren toegankelijk zijn wat het een kleurenblinde benadering maakt. Dit zou verklaard kunnen worden vanuit het algemene negatieve imago van de jongeren. Wanneer de gemeente dit doet zullen mensen denken dat de overlastgevende jongeren zomaar een sportzaaltje ter beschikking krijgen. En dus beloond worden voor de overlast. Om dit te voorkomen moet in elk geval de indruk gewekt worden dat de gemeente hen niet bevoordeelt. Al het jongerenwerk wordt via stichting Arkelstad geregeld en is dus officieel kleurenblind, maar in de praktijk nog steeds kleurgeoriënteerd.

Naast het stellen van grenzen is ook perspectief nodig, wat niet alleen gegeven moet worden door ondersteuning op onderwerpen als opvoeding, onderwijs en werk. Daarom en om overlast van het voorgaande jaar te voorkomen is er in 2009 een oudennieuw feest georganiseerd door jongeren (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11) (Bestuurslid Unie van Marokkanen, 2010-06-02). Voor de bewoners was het goed om het perspectief te krijgen dat het ook leuk kan zijn aan de Koningin Wilhelminalaan. Zelfs een aantal raddraaiers die meehielpen met de organisatie vonden dat er positiviteit en een goed voorbeeld nodig was (Leidinggevende Cluster Jeugd, 2010-05-04). Het feest is succesvol geweest. Er hebben geen incidenten plaatsgevonden (Bestuurslid Unie van Marokkanen,

2010-06-02). Het feest is gegeven om perspectief te bieden aan de wijk. De wijk wordt dus gezien als afhankelijk vanwege de overlast. Het doel van het feest was dat alle bewoners van verschillende afkomst samen oud en nieuw zou vieren. Iedereen was hier gelijk. Hiermee wordt dus specifieke aandacht aan de Haarwijk, de wijk waar de Marokkaans-Nederlandse jongeren voor overlast hebben gezorgd, gegeven. Doordat het feest bedoeld is voor iedereen is het naar mijn mening een kleurenblinde benadering. Dit is niet te verklaren uit het positieve imago van afhankelijken en bevoorrechten. De afhankelijken zijn de jongeren die geen macht hebben. De bevoorrechten zijn de bewoners die een zekere macht hebben doordat er voor hen een klankbordgroep is georganiseerd (Burgemeester & Secretaris, 2009).

Veel geïnterviewden geven aan dat er bij een algemene aanpak rekening gehouden dient te worden met de culturele achtergrond van de jongeren. Voornamelijk om met de jongeren en eventuele ouders in contact te komen en dit contact te behouden (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11). De beleidsmedewerker Welzijn van de gemeente gaf aan dat dit bij meer groepen gebeurt. Om reformatorische moeders te bereiken is het verstandig een bijeenkomst op school te houden en voor kinderopvang te zorgen. Daarnaast geldt eigenlijk voor alle hulpverleners dat er bij iedereen gekeken wordt naar de achtergrond om daarop in te kunnen spelen, contact te krijgen en te behouden (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11). Juist om contact te krijgen en de problemen rondom Marokkaans-Nederlandse jongeren op te lossen ziet de gemeente zich genoodzaakt de Marokkaanse gemeenschap als groep aan te spreken via de Unie van Marokkanen. De gemeente doet dit door “feitelijk gebruik (te) maken van dat zij aangeven de gemeenschap te vertegenwoordigen” (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11). Dit zijn kenmerken van kleurgeoriënteerd beleid, omdat er rekening wordt gehouden met de achtergrond ten behoeve van het contact en dus voor de gelijkheid van alle burgers. Toch wordt de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap hiermee nog niet op de Marokkaanse achtergrond aangesproken. Anderzijds wordt ook aangegeven dat alle jongeren, ongeacht de achtergrond, Gorcummers zijn “die zich moeten houden aan de hier gebruikelijke normen en waarden” (Beleidsmedewerker Veiligheid en Kabinet, 2010-07-01). Ook hieruit blijkt opnieuw het gelijkheidsdenken van de gemeente. Dit verklaart de drang van de gemeente zaken kleurenblind te regelen. Kennis van de culturele achtergrond kan simpelweg handig zijn. Zonder deze kennis kan er miscommunicatie ontstaan. Zo gaf de wijkagent het voorbeeld dat respect iets anders kan betekenen voor Marokkaanse Nederlanders dan voor Nederlanders. De rol van de moeder, in de Marokkaanse cultuur is zij heel belangrijk, “dus kom niet aan hun moeder” (Wijkagent, 2010). Daarnaast is het verdiepen in de achtergrond verstandig om barrières, die cultureel bepaald zijn, te doorbreken en niet “voor een dichte deur (komen) te staan” (Bestuurslid Unie van Marokkanen, 2010-06-02). Dit ten behoeve van het contact zodat er gelijkheid in de toegang tot voorzieningen is, wat duidt op een kleurenbenadering. Hier wordt immers duidelijk ingespeeld op de Marokkaanse achtergrond. De jongeren hebben geen macht omdat ze nergens inspraak hebben, maar er wordt wel rekening gehouden met de culturele achtergrond wat een positief imago aanduidt. Hieruit concludeer ik dat de jongeren in deze situatie geconstrueerd zijn als afhankelijken. Dit verklaart dan ook de kleurenbenadering

Vanwege de diversiteit aan herkomsten in Nederland is het soms verstandig te weten wat wel en niet te zeggen. Met Nederlandse jongeren kunnen onderwerpen directer besproken worden. Met jongeren van Marokkaanse achtergrond is er een omweg nodig om bij het onderwerp uit te komen. Een verdieping in de culturele achtergrond kan er toe bijdragen een goede ingang te vinden door het goede gebruik van gesprekstechnieken en kennis van de waarden en normen (Straatcoach, 2010-05-20) (Leidinggevende Cluster Jeugd, 2010-05-04). Binnen het jeugdwerk is geen sprake van een volledig andere aanpak, omdat de problematiek niet verschilt van die van Nederlandse jongeren. Het gaat meestal om gezinnen waar weinig aandacht voor kinderen is vanwege onwetendheid of vanwege een drukke baan. Dit laatste komt veel voor bij Nederlandse jongeren in de wijk Gorinchem-Oost

(Leidinggevende Cluster Jeugd, 2010-05-04). Dus in die zin is er geen sprake van een volledig specifieke aanpak, maar wel wordt duidelijk rekening gehouden met de culturele achtergrond om het uiteindelijke doel te kunnen bereiken. Het is de vraag of dit daarom kleurgeoriënteerd genoemd mag worden, misschien is het een blindgeoriënteerde kleurenbenadering. De Marokkaans-Nederlandse jongeren worden, samen met hun ouders, gezien als afhankelijk, omdat zij slecht bereikbaar zijn en te maken hebben met achterstanden. In dit geval verklaart de beeldvorming waarom 'gekozen' wordt om rekening te houden met de culturele achtergrond en dus kleurgeoriënteerd te handelen. Door het positieve imago is Nederland bereid rekening te houden met de culturele achtergrond.

De gemeente zegt de jongeren niet bewust aan te spreken op de Marokkaanse achtergrond de gedachte is: "jullie hebben toevallige dezelfde achtergrond zou dat ermee te maken hebben, laten we er eens naar kijken" (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11). Toch spreekt de gemeente hiermee de jongeren specifiek aan op de Marokkaanse achtergrond, omdat de vraag gesteld wordt of het er iets mee te maken heeft. Anderzijds staan de problemen niet geheel in causaal verband met de Marokkaanse achtergrond. "Het is een bij elkaar komen van verschillende factoren" (Beleidsmedewerker Veiligheid en Kabinet, 2010-07-01). Ook speelt mee dat de groep overlastgevende jongeren geen echte groep is net als de Marokkaanse gemeenschap niet echt een hechte gemeenschap is. "Het ene moment komen ze voor elkaar op, maar op het volgende moment laten ze elkaar net zo hard weer vallen" (Leidinggevende Cluster Jeugd, 2010-05-04). Dit is een typisch blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Op papier is het een blindgeoriënteerde benadering, maar in de praktijk worden de jongeren toch op het Marokkaans zijn aangesproken. Enerzijds worden de jongeren gezien als afhankelijken die hulp nodig hebben en anderzijds ook als rivalen die goed aangepakt moeten worden. Dus er moet hulp gegeven worden, maar niet te veel want de jongeren mogen niet bevoordeeld worden.

Daarnaast wordt er binnen het jongerenwerk geen doelgroepenbeleid gevoerd, omdat de gemeente Gorinchem werkt volgens het principe "gelijke monniken, gelijke kappen". Stichting Arkelstad wordt door de gemeente ingehuurd voor het jongerenwerk dus heeft te handelen naar de wensen van de gemeente (Leidinggevende Cluster Jeugd, 2010-05-04). Er wordt dus officieel gehandeld volgens het gelijkheidsprincipe waardoor kleurenblind beleid wordt gevoerd. Overigens geeft de leidinggevende van het jongerenwerk (2010-05-04) aan dat de gemeente in principe al van dit plan is afgeweken door de extra aandacht die er op de Haarwijk ingezet is. Dit werd opgemerkt door andere wijken die minder aandacht kregen, terwijl zij wel mee wilden werken. Uit dit laatste blijkt dat een algemene aanpak gewenst is ten behoeve van de gelijkheid om anderen niet tekort te doen. Dat komt voort uit het negatieve imago van overlastgevers. In de praktijk blijkt dat er kleurgeoriënteerd beleid gevoerd wordt ondanks dat op papier kleurenblind beleid beschreven wordt. Daarnaast raakt het jongerenwerk vooral allochtone Nederlanders – waaronder veel Marokkaanse Nederlanders. Dit is praktisch te verklaren vanuit het feit dat er nu eenmaal veel allochtone Nederlanders in de Haarwijk wonen (Bestuurslid Unie van Marokkanen, 2010-06-02). Hierbij kan gezegd worden dat het jongerenwerk wel op de wijk ingezet wordt, maar doordat voornamelijk allochtone – en veelal Marokkaanse – Nederlanders hiervan profiteren lijkt het niet kleurenblind maar blindgeoriënteerd kleurenbeleid. Dit is in deze situatie niet het geval, omdat het jongerenwerk door heel Gorinchem wordt ingezet en dus niet specifiek op een groep is gericht. De kern is dat de overlastgevende jongeren een negatief imago hebben, zich moeten aanpassen en dus binnen het jongerenwerk geen kleurgeoriënteerde benadering ontvangen. Als afwijkende verdienen de jongeren immers ook geen extra aandacht.

De wijkagent noemde verder dat wanneer in grote lijnen dezelfde tactiek wordt toegepast "op wat voor groep dan ook eigenlijk werkt het op alle groepen" (Wijkagent, 2010). De afkomst maakt geen verschil. Vanuit dit oogpunt zou een kleurenblinde benadering een logische zijn, omdat dit werkt.

Maar elke situatie is anders. Een algemene aanpak die voor iedereen geldt is dan niet afdoende. Een individuele aanpak is nodig, maar daarin moet op de achtergrond gelet worden. Dat duidt op kleurerkenning. Het rekening houden met de culturele achtergrond gebeurt overigens al in het dagelijks leven. Een agent praat anders tegen een burger dan tegen zijn collega-agent en een directeur wordt ook anders aangesproken dan iemand uit een woonwagenkamp. Een aanpak wordt gericht op datgene waarmee we geconfronteerd worden (Wijkagent, 2010) (oud-directeur basisschool, 2010-05-29). Hieruit kunnen we ons afvragen of we soms niet doordraven in de discussie over kleurgeoriënteerd en kleurenblind beleid. Tot op zekere hoogte gebruiken we allemaal een specifieke benadering voor andere personen. Verder bestaat er vanuit het gelijkheidsprincipe, doordat de jongeren een achterstand hebben, een positief imago ten opzichte van de jongeren waardoor zij de culturele achtergrond kunnen behouden en in de praktijk te maken krijgen met een kleurenbenadering. Ook voor het kleurenblinde karakter van het rekening houden met de culturele achtergrond zijn argumenten. Er wordt immers tot op zekere hoogte altijd rekening gehouden met de – culturele – achtergrond van mensen. Vanuit de politie is het rekening houden met de culturele achtergrond een kleurenblinde aanpak, omdat niet direct naar de Marokkaanse achtergrond gekeken wordt. Een verklaring hiervoor is dat de jongeren voor de politie als afwijkenden zijn geconstrueerd.

5.2.3 Straatcoach

Voor de preventieve aanpak zetten veel gemeenten straatcoaches in. Deze moet problemen aankaarten door de jongeren in de gaten te houden en signalen op te vangen. Vervolgens kan een straatcoach – of jongerenwerker – de jongeren doorverwijzen naar de juiste hulpverleningsorganisaties (Vandenbroucke, Braam, Pels, & Steketee, 2008-10). De straatcoaches weten veelal respect af te dwingen waardoor zij de jongeren op hun gedrag aan kunnen spreken (Van der Laan, Ter Horst, Hirsch Ballin, & Rouvoet, 2009-01-30).

Naar aanleiding van het convenant met de 22 gemeenten en vier ministeries is er ook in Gorinchem een straatcoach aangesteld in de Haarwijk. Deze straatcoach is in dienst bij Stichting Arkelstad. In de verschillende activiteiten die deze organisatie aanbiedt is gebleken dat grenzenstellende leiding nodig is en dat vertrouwen winnen lang duurt. Het doel van het jongerenwerk en de straatcoach is naast het tegengaan van overlast en criminaliteit het integreren van allochtone jongeren binnen het ambulante jongerenwerk. Voor de gemeente is de straatcoach een jongerenwerker die extra tijd voor de jongere, en ouders, heeft (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11) (Leidinggevende Cluster Jeugd, 2010-05-04) (Burgemeester & Secretaris, 2009). Zo probeert de straatcoach te voorkomen dat de eerste en tweede lijn jongeren rondom de harde kern het criminele gedrag van de harde kern niet over zullen nemen (Leidinggevende Cluster Jeugd, 2010-05-04). Een preventieve inzet dus. Het uiteindelijke doel van de inzet van een straatcoach is een blindgeoriënteerde samenleving te creëren, waarin specifieke acties onnodig zijn en alle burgers gelijk zijn.

Concreet probeert de straatcoach met de jongeren die in het buurthuis komen bezig te zijn en hen te leren kennen, zodat hij meer te weten komt over de problemen die de jongeren ervaren. Wanneer de jongere open staat voor begeleiding worden ondersteunende organisaties erbij gehaald met als doel de jongere op het juiste spoor naar volwassenheid te brengen. Ook ziet de straatcoach een taak weggelegd op straat zelf waar de bewoners, die klagen, in contact gebracht moeten worden met de overlastgevende jongeren waar zij zoveel vooroordelen over hebben (Straatcoach, 2010-05-20). De straatcoach kan ook het vacuüm op straat deels opvullen als hij in kaart heeft wat alle jongeren doen in het dagelijks leven en hen aanspreekt, contact met instanties opneemt en ouders inlicht als er iets niet (b)lijkt te kloppen (Bestuurslid Unie van Marokkanen, 2010-06-02). Verder is hij degene die het vertrouwen van de jongeren geniet dus is hij voor hen “een schouder om tegen aan te hangen, maar geeft (hij) ze ook een schop onder het achterwerk” (oud-directeur basisschool, 2010-05-29).

Het jongerenwerk kent specifieke inzet ten behoeve van allochtone jongeren. Dit specifieke karakter is te verklaren doordat in het convenant is opgenomen dat de minister van WWI geld beschikbaar stelt voor “straatcoaches en gezinsmanagers ten behoeve van Marokkaans-Nederlandse risicjongeren” (Van der Laan, et al., 2009-10, p. bijlage II). De straatcoach in de Gorcumse Haarwijk wordt uit dit potje betaald (Straatcoach, 2010-05-20). Dit is duidelijk een kleurgeoriënteerde benadering vanuit de minister van WWI. De beleidsmedewerker van Welzijn (2010-06-11) geeft daarbij aan dat er incidenten waren waar de gemeente iets aan wilde doen en dit een aanpak was waar ook geld voor beschikbaar werd gesteld vanuit het Rijk. Maar of dit nu om de achtergrond van de jongeren gaat of om de problemen die volgens sommigen toevallig met de Marokkaans-Nederlandse jongeren te maken hebben en zich in deze wijk afspelen is niet duidelijk. “De Haarwijk vroeg hier (vanwege haar problemen) om” (Straatcoach, 2010-05-20). In theorie geeft de gemeente aan dat het gaat om de problemen, die incidenten genoemd worden. Dat is blindgeoriënteerd. De praktijk wijst echter uit dat voornamelijk de Marokkaans-Nederlandse jongeren kunnen profiteren van de straatcoach. De jongeren worden als afhankelijk geconstrueerd vanwege de problemen die zij hebben. De straatcoach is er namelijk om hen te ondersteunen. Dit bewerkstelligt dat de jongeren een positief, maar zielig, imago hebben, maar ook een gebrek aan macht waardoor ondersteuning noodzakelijk is.

Dat de huidige straatcoach zelf ook een Marokkaanse achtergrond heeft brengt volgens hem geen voordelen met zich mee, dus dat zou een schijn kleurgeoriënteerde benadering zijn. Hij voelt zich jongerenwerker voor alle jongeren (Straatcoach, 2010-05-20). Toch is er niet voor niets een straatcoach met deze achtergrond ingezet. Deze straatcoach kan de jongeren immers, met kennis van de achtergrond, benaderen. De straatcoach is in de praktijk een vorm van specifieke aanpak. De gemeenten kunnen straatcoaches instellen voor intensieve hulp aan probleemgezinnen en extra toezicht op straat in probleemwijken, naast het bestaande politietoezicht (Van der Laan E. , 2009-11-17). In Gorinchem is de straatcoach ingesteld voor de Haarwijk, vanwege de problemen. Van oorsprong is de straatcoach vanuit het rijk ook bedoeld voor de groep Marokkaans-Nederlandse jongeren. Wanneer dit effectief blijkt te zijn zullen andere delen in Gorinchem mogelijk ook uitgerust worden met een straatcoach. Een straatcoach moet worden “ingezet daar waar problemen zijn en niet alleen op een bepaalde soort groep” (Bestuurslid Unie van Marokkanen, 2010-06-02) (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11) (Beleidsmedewerker Veiligheid en Kabinet, 2010-07-01). Het inzetten op problemen en de generaliseerbaarheid naar andere wijken – een kleurenblinde benadering – in combinatie met de inzet op Marokkaans-Nederlandse jongeren en de achtergrond van de coach – een gekleurde aanpak – wijzen op een blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Dit is te verklaren vanuit de theorie. De jongeren hebben een positief afhankelijk imago doordat gedacht wordt dat er iets achter de problemen zit wat meegenomen dient te worden (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11). Door een gebrek aan macht zullen zij in staat gesteld worden de culturele achtergrond te behouden en van de straatcoach een kleurenbenadering krijgen.

De Unie van Marokkanen geeft in haar plan van aanpak (Unie van Marokkanen, 2009-04) aan een vertrouwenspersoon aan te willen stellen. Iemand uit eigen kring die ouders aan kan spreken op het gedrag van de kinderen en contact heeft met de wijkagent en andere instanties. Hierbij wordt duidelijk aangegeven dat deze geen verklikker naar de politie mag zijn. Het blijft een vertrouwenspersoon. Deze vertrouwenspersoon wordt noodzakelijk geacht, omdat het voor elke ouder pijnlijk is te horen dat je in de opvoeding gefaald hebt. Vanuit het cultureel aanwezige schaamtegevoel is het juist wanneer deze gesprekken en de mogelijke hulp via een vertrouwenspersoon verlopen. Overigens heeft het bestuurslid van de Unie (2010-06-02) ook aangegeven dat de straatcoach een prima vertrouwenspersoon zou kunnen zijn. Dit is een duidelijk kleurgeoriënteerde aanpak: de gemeenschap wil uit haar midden iemand aanstellen om zo van binnenuit de problemen aan te pakken. Anderzijds zou er volgens de Unie van Marokkanen een

sociale controle moeten komen vanuit alle ouders, dus niet alleen vanuit Marokkaans-Nederlandse. Door sociale controle kunnen alle kinderen die laat in de avond nog op straat zijn aangesproken worden en/of kan er contact opgenomen worden met de vertrouwenspersoon zodat die de jongeren aan kan spreken. Hieruit blijkt dat de vertrouwenspersoon ook ingezet kan worden voor jongeren zonder Marokkaanse achtergrond. Dit staat zelfs vermeld in het plan van aanpak. Op dat punt zou de vertrouwenspersoon vanuit de Marokkaanse gemeenschap ook een kleurenblind karakter kennen. We belanden zo weer bij de blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Dit kan verklaard worden uit het positieve beeld van jongeren in het algemeen, omdat zij – zoals alle jongeren – doen waar ze zin in hebben en er niets aan kunnen doen wanneer niemand controle over hen uitoefent (Bestuurslid Unie van Marokkanen, 2010-06-02) (Wijkagent, 2010). Door de vertrouwenspersoon wordt rekening gehouden met de culturele achtergrond en wordt er in de praktijk een kleurenbenadering toegepast, waarvan ook anderen mee kunnen profiteren. De Unie wil niet dat de Marokkaanse gemeenschap gezien wordt als aparte groep. Hiermee geven zij aan tegen discriminatie en stigmatisering te zijn en wordt er blindgeoriënteerd beleid ingezet.

Wethouder Oostrum heeft bij een expertmeeting aangegeven dat de specifieke jongerenwerker in de Haarwijk – ik neem aan dat hij hier doelt op de straatcoach – onder meer wordt ingezet om contact te leggen met moeilijk bereikbare groepen als Marokkaans-Nederlandse jongeren en hun ouders. Hiermee geeft de wethouder aan dat de straatcoach specifiek ingezet wordt om Marokkaanse Nederlanders te bereiken. Deze inzet is kleurgeoriënteerd. Ook wijst hij op andere niet nader genoemde specifieke maatregelen aan de achterkant, zoals de middelen vanuit het Rijk (CMO Stimulans, 2010-02-15). Uit dit alles kunnen we concluderen dat de straatcoach overwegend kleurgeoriënteerd is vanwege de afhankelijke constructie van de jongeren, waardoor gelijkheid nagestreefd wordt.

5.2.4 Buurtvaders

De Haarwijk in Gorinchem heeft in het verleden in navolging van Amsterdam een groep van buurtvaders gekend. Deze groep is een tijd effectief geweest, maar is op een gegeven moment – mede na het ziekbed en overlijden van de aanvoerder van het project – uit elkaar gevallen (Leidinggevende Cluster Jeugd, 2010-05-04) (oud-directeur basisschool, 2010-05-29). Het toenmalige initiatief kwam oorspronkelijk uit de gemeenschap zelf. De gemeente ziet graag opnieuw een groep buurtvaders, maar vindt dat dit opnieuw uit de Marokkaanse gemeenschap opgezet moet worden, vanwege de verwachting dat zij een manier van aanspreken binnen de gemeenschap hebben waarmee dingen aangepakt worden (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11) (Bestuurslid Unie van Marokkanen, 2010-06-02). De Unie van Marokkanen is daarom ook, in samenwerking met ketenpartners, actief bezig met het opzetten van een nieuwe groep buurtvaders (Unie van Marokkanen, 2009-04). Er wordt min of meer gezocht naar prominente figuren of mensen die belangrijk gemaakt kunnen worden uit de gemeenschap die als een voorbeeldrol kunnen dienen (Leidinggevende Cluster Jeugd, 2010-05-04) (oud-directeur basisschool, 2010-05-29).

Buurtvaders worden ingezet om preventief in te kunnen grijpen wanneer de jongeren over dreigen te gaan tot overlastgevend gedrag (Vandenbroucke, Braam, Pels, & Stekete, 2008-10). De gemeente Gorinchem verwacht van de buurtvaders of coaches – over de naam wordt nog gesproken – dat zij iets aan de situatie willen doen en de jongeren en eventueel ouders aanspreken. De buurtvaders dienen daarom overwicht te hebben om zo de jongeren aan te kunnen spreken op hun gedrag (Bestuurslid Unie van Marokkanen, 2010-06-02).

De buurtvaders worden bij de Marokkaanse, en in mindere mate bij de Turkse, ouders gezocht, omdat hiermee de ouders van de jongeren die voor problemen zorgen betrokken worden en het taboe weggenomen wordt. “Autochtone buurtvaders zou idealistisch zijn. Dat zou namelijk betekenen dat

een blonde Nederlandse man uit de wijk Marokkaanse jongens op hun gedrag wijst” (Straatcoach, 2010-05-20). Dit geeft al aan dat het buurtvaders project vrij doelgroepspecifiek is. Blijkbaar hebben die jongens een andere aanpak nodig aangezien zij het van een autochtone vader waarschijnlijk niet zouden pikken. Anderzijds kan ik mij indenken dat dit ook het geval zou kunnen zijn bij een Nederlandse jongen die op zijn gedrag aangesproken wordt door een allochtone vader. De Unie van Marokkanen heeft hier een andere kijk op, omdat zij juist graag buurtvaders van verschillende achtergronden willen werven. De reden hiervoor is dat de beperking tot Marokkaanse buurtvaders een stigmatiserend effect zal hebben op de Marokkaanse jongeren en de gemeenschap (Bestuurslid Unie van Marokkanen, 2010-06-02). Uit dit laatste blijkt dat de Unie van Marokkanen juist graag kleurenblind beleid ziet om het negatieve beeld tegen te gaan.

Door het initiatief vanuit de gemeenschap in de vorm van de Unie van Marokkanen en de straatcoach lijkt het buurtvaders project erg kleurgeoriënteerd en zijn ze dat in beginsel misschien ook. Vanuit de gedachte dat de gemeenschap mogelijk een bepaalde manier van aanspreken heeft sluit dit aan op deze kleurenbenadering. Daar staat tegenover dat de gemeente ervoor gezorgd heeft dat het concept van buurtvaders ook elders in Gorinchem toegepast wordt. In een wijk waar jongeren bij een speelplaats hangen is een groepje van 12 mensen die de jongeren aan kunnen spreken. Bewoners kunnen één van deze mensen bellen wanneer er sprake is van overlast (Beleidsmedewerker Welzijn, 2010-06-11). De Unie van Marokkanen velt een negatief oordeel over de overlast door de Marokkaans-Nederlandse jongeren. De jongeren moeten zich op dat punt aanpassen. De aanpak is hier kleurenblind. Daarom ziet de Unie van Marokkanen graag Nederlandse ouders als buurtvaders.

Ondanks dat blijft het voor mij vooral een blindgeoriënteerde kleurenbenadering, omdat er blijkbaar een specifieke benadering nodig is om bij de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap binnen te komen. Er wordt toch kleurgeoriënteerd beleid gevoerd, hoewel de Unie van Marokkanen het blindgeoriënteerd wil organiseren. Dit is te verklaren vanuit de beeldvorming die de gemeente hanteert: de Marokkaans-Nederlandse jongeren zijn een onbereikbare groep. Hierdoor worden de jongeren in staat gesteld de eigen culturele achtergrond te behouden en ontvangen zij een vrij doelgroepspecifieke, gekleurde aanpak. Vanuit de Unie van Marokkanen gaat deze verklaring niet op, omdat afwijkenden volgens hen in principe blind benaderd dienen te worden.

5.3 Tot slot

Met dit hoofdstuk heb ik een antwoord gegeven op de tweede, derde en vierde onderzoeksvraag, over het gevoerde beleid, welke doelgroepspecifieke elementen dit beleid kent en hoe dit te verklaren valt.

Voor de duidelijkheid zijn de verschillende beleidsbenaderingen en de verklaring voor de bijbehorende kleurherkenning in twee tabellen gezet, één voor landelijk beleid, tabel 3, en één voor lokaal beleid, tabel 4.

Allereerst kan geconcludeerd worden dat het rijk betrokken is vanwege het formaat van de problemen, ondanks dat de gemeenten verantwoordelijk blijven. Op landelijk niveau is het doelgroepspecifieke beleid afgeschaft. Vanwege de achterliggende problemen is naast een repressieve aanpak ook een preventieve aanpak ingevoerd. Dus zijn de jongeren als afhankelijken geconstrueerd. Dat verklaart dat er in de praktijk toch ook kleurgeoriënteerd beleid gevoerd kan worden. Veel beleid is in theorie alsnog bedoeld voor iedereen. Het landelijke beleid volgt over het algemeen een blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Zie tabel 3.

Beleidsbenadering	Kleurgeoriënteerde benadering	Blindgeoriënteerde kleurenbenadering	Kleurenblinde benadering
Diversiteitsbeleid in het jeugdbeleid	De jongeren zijn vanwege de onbereikbaarheid afhankelijk gecategoriseerd		
Actieplan Jeugdwerkloosheid & Schooluitval		Op alle jongeren van toepassing, maar wel extra aandacht voor de Marokkaans-Nederlandse jongeren vanwege de afhankelijke categorisering	
Overlast & verloedering		Ingezet op wijken, maar specifieke aandacht voor Marokkaans-Nederlandse jongeren. Niet te verklaren vanuit de afwijkende constructie	

Tabel 3 Landelijk beleid

De gemeente Gorinchem heeft in navolging van het rijk kleurenblind beleid gevoerd. Bij verschillende beleidsvelden werden wel accenten gelegd bij minderheids- en risicogroepen. Ook hier blijkt dat in de praktijk veelal kleurgeoriënteerd beleid gevoerd wordt. Dit is verklaarbaar vanuit een veelal zielig beeld van de jongeren die ook al geen macht hebben en dus afhankelijk zijn. Zo ontstaat een blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Dit geldt ook voor gezinsondersteunend beleid en het casuoverleg. Ook zijn er verschillende beleidsoplossingen welke een blindgeoriënteerde kleurenbenadering lijken, maar waarbij de jongeren uiteindelijk niet direct op de Marokkaanse achtergrond aangesproken worden. Dat is dus kleurenblind. Dit geldt onder meer voor de aanpak van het schoolverzuim en het jeugdbeleid.

In de repressieve, door politie uitgevoerde, aanpak zijn de jongeren als afwijkend geconstrueerd vanwege de overlast wat hen een negatief imago bezorgt. Dit is een puur kleurenblinde aanpak.

De deelname van de gemeente Gorinchem aan het platform voor gemeenten met een hoog percentage Marokkaanse Nederlanders is zeer kleurgeoriënteerd. Er is een beeld van de jongeren als afhankelijken, vanwege de achterliggende problemen en onbereikbaarheid. Hieruit is deze kleurenbenadering goed te verklaren, omdat de jongeren als afhankelijken meer gegund wordt. De gemeente blijkt echter ook mee te doen uit een zekere wanhoop en vanwege de financiën. De verklaring gaat hier dus niet volledig op, omdat de gemeente naast de sociale constructie ook andere beweegredenen heeft.

Naast een werkelijke aanpak wordt er in de uitvoering ook rekening gehouden met de culturele achtergrond van de jongeren. Dit is een vrij specifieke benadering. De reden hierachter is dat de jongeren worden gezien als afhankelijken vanwege de onbereikbaarheid. Ze hebben daarom ook geen macht. Ondanks dat geeft de gemeente aan de jongeren niet bewust aan te spreken op de Marokkaanse achtergrond, dus is het in theorie kleurenblind. Wederom een blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Vanuit de politie en Arkelstad is deze aanpak wel redelijk kleurenblind, omdat er ten opzichte van Marokkaans-Nederlandse jongeren geen andere aanpak wordt toegepast dan tegenover andere jongeren. De gemeente vraagt zich wel af of er misschien iets in de Marokkaanse achtergrond van de jongeren een rol speelt.

De straatcoach is officieel probleemgericht – en dus kleurenblind – ingezet, maar in de praktijk is dit kleurgeoriënteerd, onder meer omdat het betaald wordt vanuit het platform voor Marokkanen gemeenten en hij zelf een Marokkaanse achtergrond heeft. Opnieuw een blindgeoriënteerde

kleurenbenadering. De jongeren hebben geen macht, wel een positief imago en zijn dus geconstrueerd als afhankelijken. Dat verklaart deze benadering.

Het project buurtvaders is vanuit de gemeente juist kleurgeoriënteerd, omdat de gemeente wil dat de Marokkaanse gemeenschap hier zorg voor draagt. Maar de Unie van Marokkanen wil het juist algemeen maken met allochtone en autochtone ouders die alle jongeren, ongeacht de achtergrond, aan kunnen spreken. De gemeente ziet de jongeren als afhankelijken doordat zij niet bereikbaar zijn en te maken hebben met achterliggende problemen. De Unie van Marokkanen vindt de problemen juist onacceptabel waardoor de jongeren als afwijkenden geconstrueerd worden. Dit is een blindgeoriënteerde kleurenbenadering. De verklaring gaat ook in dit geval dus niet volledig op.

In het volgende hoofdstuk, de conclusie, zal een antwoord gegeven worden op de centrale vraag van dit onderzoek.

Beleidsbenadering	Kleurgeoriënteerde benadering	Blindgeoriënteerde kleurenbenadering	Kleurenblinde benadering
Sportbeleid		Aandacht voor achterstandgroepen vanwege afhankelijke constructie	
Jeugdbeleid			Jongeren worden niet op de achtergrond aangesproken vanwege afwijkende constructie
Jeugdwerk: Arkelstad			Er is geen andere aanpak omdat de jongeren als afwijkenden zijn geconstrueerd.
Diversiteitsbeleid	Het doel is kansen te bieden ten behoeve van gelijkheid naar aanleiding van de afhankelijke constructie		
Repressieve aanpak			Jongeren verdienen strenge aanpak vanwege de afwijkende constructie.
Camera toezicht			Iedereen die overlast veroorzaakt wordt opgepakt, de jongeren zijn als afwijkenden geconstrueerd.
Platform	Specifiek op Marokkaans-Nederlandse jongeren gericht, omdat de jongeren afhankelijk zijn.		
Dwang & drang			Jongeren worden niet op Marokkaanse achtergrond aangesproken, zijn dan ook afwijkend geconstrueerd.
Gezinsondersteuning		Het is bedoeld voor iedereen, maar de Marokkaanse achtergrond wordt aangesproken door te veronderstellen dat de Unie van Marokkanen betere aansluiting heeft op de groep. Ze zijn dan ook als afhankelijk gecategoriseerd.	
Casusoverleg	Als pilot op de jongeren in de Haarwijk ingezet t.b.v gelijkheid. Afhankelijke constructie verklaart dit.		

Beleidsbenadering		Kleurgeoriënteerde benadering	Blindgeoriënteerde kleurenbenadering	Kleurenblinde benadering
Schoolverzuim				Voor iedereen, jongeren zijn hierin als afwijkenden geconstrueerd
Schoolcontactpersoon			Voor alle jongeren, maar door Marokkaanse achtergrond van de persoon wordt specifieke aandacht geboden aan Marokkaans-Nederlandse jongeren. Ze zijn ook als afhankelijk geconstrueerd.	
Consultatiebureau			Voor iedereen, maar betrokkenheid van Unie van Marokkanen maakt dat de achtergrond wordt aangesproken. Afhankelijke categorisering.	
Sportzaal				Jongeren zijn als afwijkend geconstrueerd waardoor ze de zaal niet verdienen.
Oudennieuw feest				Het feest was voor iedereen uit de wijk. Is niet verklaarbaar n.a.v. het afhankelijke beeld t.o.v. de wijk.
Culturele achtergrond	Gemeente		Gemeente spreekt jongeren niet bewust aan op Marokkaanse achtergrond. Jongeren zijn hierin geconstrueerd als afhankelijk	
	Politie			Als afwijkenden worden jongeren niet aangesproken op de Marokkaanse achtergrond.
	Arkelstad			Als afwijkenden krijgen de jongeren geen speciale behandeling vanuit jeugdwerk.
Straatcoach			Doel is voor alle jongeren, maar de Marokkaanse achtergrond van de coach maakt het specifiek. De jongeren zijn afhankelijk geconstrueerd.	
Buurtvaders			Het doel is algemeen t.b.v. gelijkheid, maar de gemeente verwacht dat de Unie een vorm van aanspreken heeft. De jongeren zijn afhankelijk gecategoriseerd.	

Tabel 4 Lokaal beleid

6. Conclusie

In bovenstaande hoofdstukken heb ik een antwoord gegeven op de verschillende onderzoeksvragen. Hiermee heb ik genoeg informatie verzameld om de hoofdvraag te beantwoorden.

In hoeverre en waarom wordt er in Gorinchem doelgroepspecifiek of algemeen beleid gevoerd in de aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren?

Om erachter te komen wat er in Gorinchem gaande is heb ik eerst onderzocht wat het probleem is in Gorinchem en welke oorzaken daar mogelijk aan ten grondslag kunnen liggen. De problemen kwamen vooral neer op overlast van een groep hoofdzakelijk Marokkaans-Nederlandse jongeren. Deze overlast staat niet op zichzelf. Opleidingsniveau, werkloosheid en zeker ook een cultuurverschil worden als oorzaken aangewezen. Ook de media wordt door de verschillende betrokkenen genoemd vanwege het uitvergroten van de problemen waardoor een negatief imago en uiteindelijk een wij-zij sfeer ontstaat.

6.1 Beleid en beweegredenen

Het te voeren beleid zou dus niet alleen de overlast maar ook de achterliggende oorzaken – die ook problemen genoemd kunnen worden – aan moeten pakken. Landelijk is het doelgroepspecifieke beleid verworpen omdat de rijksoverheid discriminatie tegen houdt. Toch wordt er door verschillende ministeries binnen de algemene beleidsnota's specifieke aandacht besteed aan risicogroepen of krijgt het doelgroepenbeleid de naam diversiteitsbeleid. Op papier wordt kleurenblind beleid gevoerd, maar in de praktijk wordt toch extra aandacht besteed aan de groep Marokkaans-Nederlandse jongeren. Het toppunt van het doorbreken van de algemene beleidslijn was het organiseren van een convenant voor – de zogenoemde – Marokkanen gemeenten. Op landelijk niveau wordt veelal blindgeoriënteerd kleurenbeleid gevoerd, omdat het de bedoeling is iedereen gelijk te behandelen zodat niemand gestigmatiseerd wordt. Maar in de praktijk blijkt dat er ruimte is extra aandacht te besteden aan een bepaalde groep, in dit geval Marokkaans-Nederlandse jongeren. Over het algemeen is deze benadering te verklaren vanuit de sociale constructie. De jongeren zijn vanwege de onbereikbaarheid en de achterliggende problemen waar zij mee te maken hebben geconstrueerd als afhankelijk. Dit betekent dat het hen gegund wordt voordelen uit beleid te krijgen. Door een gebrek aan macht bij deze groep zullen zij beperkt voordelen uit het beleid kunnen halen.

Op nationaal niveau worden de jongeren in de aanpak 'overlast en verloedering' ook als afwijkenden gecategoriseerd. Deze aanpak valt ook onder de categorie blindgeoriënteerd kleurenbeleid vanwege de officiële algemene benadering, die gecombineerd wordt met de specifieke aandacht die daarbij toch nog naar de Marokkaans-Nederlandse jongeren uit gaat. Door deze specifieke aandacht worden de jongeren juist op de Marokkaanse achtergrond aangesproken. De categorisering als afwijkenden – vanwege de koppeling met overlast – is evenwel geen verklaring voor deze kleurerkenning, want een afwijkende behoort geheel kleurenblind benaderd te worden. Op landelijk niveau blijkt dat er naast de sociale constructie ook andere beweegredenen kunnen zijn om te kiezen voor kleurgeoriënteerd of juist kleurenblind beleid, bijvoorbeeld het aanpakken van problemen.

De gemeente Gorinchem deed hetzelfde. In navolging van het rijk werd doelgroepspecifiek beleid afgeschaft, maar ondertussen werd extra aandacht toegekend aan minderheids- en risicogroepen. In de praktijk lijkt er dus toch kleurgeoriënteerd beleid toegepast te worden. Zo wordt er dus een blindgeoriënteerde kleurenbenadering toegepast. Maar dit is niet in alle gevallen een zuiver blindgeoriënteerde kleurenbenadering, omdat de Marokkaanse achtergrond er lang niet altijd uitdrukkelijk bij betrokken wordt. In sommige gevallen is dit alleen de naam die de groep gekregen

heeft, omdat dit het verbindende kenmerk binnen de (doel)groep is. De Marokkaanse achtergrond is in die gevallen dus een gegeneraliseerde identiteit.

De kleurenblinde aanpak bij uitstek is de repressieve aanpak, uitgevoerd door de politie. Dit is een individuele aanpak waarbij gekeken wordt naar de overlastgevende en criminele activiteiten van de jongeren. In deze context hebben de jongeren een negatief imago. De overlast wordt per slot van rekening niet geaccepteerd en er is een gebrek aan macht. De jongeren zijn geconstrueerd als afwijkenden. Hieruit kan opgemaakt worden dat de sociale constructie als veronderstelde beweegreden ook werkelijk een verklaring is voor deze kleurenblinde aanpak. Het imago van een afwijkende is immers zo negatief dat het hen niet gegund wordt om voordelen uit beleid te halen. En het gebrek aan macht betekent dat zij er zelf niets aan kunnen veranderen.

Een zeer gekleurde aanpak is de deelname aan het convenant voor gemeenten met een hoog percentage Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren. Dit is, zoals de naam aangeeft, puur gericht op de Marokkaans-Nederlandse jongeren. De jongeren zijn met betrekking tot dit convenant als afhankelijken gecategoriseerd. Vanwege de achterliggende problemen en het idee dat de groep onbereikbaar is voor de gemeente bestaat er een zielig imago en macht hebben de jongeren niet. Dit verklaart de gekleurde aanpak. Het wordt de jongeren gegund enige voordelen uit beleid te halen. Toch is deze verklaring niet volledig. De gemeente koos er namelijk bewust voor aan dit convenant deel te nemen doordat er financiële middelen tegenover zouden staan en de gemeente worstelde met de vraag hoe de overlastproblematiek rond de Marokkaans-Nederlandse jongeren aan te pakken. De sociale constructie is in dit geval niet de enige beweegreden geweest om voor een kleurgeoriënteerde benadering te kiezen.

Naar aanleiding van genoemd convenant zijn verschillende methoden ontwikkeld en opgezet om de problemen tegen te gaan. Veel van deze methoden, waaronder verschillende gezinsondersteunende activiteiten, het casuoverleg en de inzet op schoolverzuim, zijn in theorie individueel en daarom kleurenblind. In de praktijk lijken toch een aanzienlijke hoeveelheid aan kleurgeoriënteerde kenmerken aanwezig te zijn. Veel van deze methoden raken namelijk juist de groep Marokkaans-Nederlandse jongeren. Ook worden er specifieke maatregelen getroffen om ervoor te zorgen dat er werkelijk contact met de jongeren ontstaat, juist omdat zij moeilijk bereikbaar zijn en zelf niet om hulp vragen. Toch zijn niet al deze methoden een blindgeoriënteerde kleurenbenadering. De jongeren worden namelijk niet altijd expliciet op de Marokkaanse achtergrond aangesproken. Een aanpak is in dat geval kleurenblind.

Het schoolverzuim is bijvoorbeeld een algemene aanpak waarbij weliswaar specifiek aandacht aan de Marokkaans-Nederlandse jongeren wordt besteed. De jongeren worden hierin niet op de Marokkaanse achtergrond aangesproken. Uiteindelijk zullen alle jongeren die spijbelen hiermee aangepakt worden. De aanpak is kleurenblind. Dit is te verklaren, doordat de jongeren die spijbelen als afwijkenden gezien worden. Dit geeft hen logischerwijs een negatief imago. Macht hebben deze jongeren ook niet. De gezinsondersteunende methoden zijn wel blindgeoriënteerde kleurenbenaderingen. In theorie is het bedoeld voor alle gezinnen met problemen. Tegelijkertijd wordt de Unie van Marokkanen aangesproken om de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap te benaderen, omdat zij de groep beter zouden kunnen bereiken. Dit betekent dat verondersteld wordt dat de Marokkaanse Nederlanders onbereikbaar zijn voor de reguliere hulpverlening. Hierin wordt de Marokkaanse achtergrond duidelijk betrokken. Bij deze methoden zijn de jongeren, en hun ouders, geconstrueerd als afhankelijken vanwege een positief imago zonder vormen van macht. Dit verklaart de blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Het casuoverleg is juist te typeren als een kleurgeoriënteerde benadering. Doordat het voor iedereen in te zetten is lijkt het vrij algemeen, maar in de praktijk is dit overleg specifiek ingezet op de Haarwijk, om gelijkheid te creëren. Er wordt

verondersteld dat de Marokkaans-Nederlandse jongeren een achterstand hebben. Hieruit blijkt het positieve maar zielige imago en het gebrek aan macht. Dat verklaart een gekleurde benadering. Het afhankelijke imago maakt namelijk dat hen hulp gegund wordt waardoor vanuit beleid voordelen toebedeeld kunnen worden en een specifieke aanpak gelegitimeerd is.

In zeer veel benaderingen – zelfs de repressieve aanpak van de politie – wordt rekening gehouden met de culturele achtergrond van de jongeren. Dat is een kenmerk van een specifieke, gekleurde benadering. Dit wordt gedaan om in contact te komen met de Marokkaans-Nederlandse jongeren of hun ouders, of om het contact met de jongeren te behouden. Het rekening houden met de culturele achtergrond vanuit de politie en het jeugdwerk door stichting Arkelstad is geen kleurgeoriënteerde benadering. Zij voeren namelijk geen andere aanpak ten opzichte van de Marokkaans-Nederlandse jongeren dan bij jongeren met een andere achtergrond. Het rekening houden met de culturele achtergrond van de jongeren betekent in dit geval dus niet dat de jongeren uitdrukkelijk aangesproken worden op de Marokkaanse achtergrond. Dit is ook te verklaren vanuit het model, omdat de jongeren door de politie en door Arkelstad als afwijkenden geconstrueerd zijn. Ze hebben, vanwege de overlast, een negatief imago en geen macht. Dit negatieve imago maakt dat hen geen voordelen uit beleid gegund worden. Het gebrek aan macht veroorzaakt dat zij er zelf niet voor kunnen zorgen.

De gemeente heeft aangegeven de jongeren niet bewust op de Marokkaanse achtergrond aan te spreken. Wat betekent dat de gemeente het doel heeft de jongeren kleurenblind te benaderen. Toch spreekt de gemeente de jongeren wel aan op de Marokkaanse achtergrond, om contact te leggen of te behouden. Ze stelt zich de vraag of de overlast iets met de Marokkaanse achtergrond te maken heeft, omdat vanuit de meeste jongeren die overlast veroorzaken deze achtergrond hebben. Ook de onbereikbaarheid van de groep is voor de gemeente een reden om kleur te erkennen. De gemeente heeft de jongeren als afhankelijken geconstrueerd, vanwege een positief imago zonder macht. Ze zijn per slot van rekening voor de gemeente onbereikbaar en achter de overlast schuilen andere problemen. Door deze afhankelijkheid wordt het de jongeren gegund iets uit de culturele achtergrond te behouden. De sociale constructie vormt, als het gaat om het rekening houden met de culturele achtergrond, een beweegreden om te kiezen voor kleurgeoriënteerd of juist kleurenblind beleid.

De straatcoach is in beginsel probleemgericht en dus algemeen ingezet voor alle jongeren, maar wel specifiek op de wijk waar de meeste problemen zijn, namelijk een wijk met hoofdzakelijk Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren. Toch betekent dit niet direct dat de jongeren met de straatcoach ook op de Marokkaanse achtergrond aangesproken worden, maar de straatcoach wordt wel betaald uit het convenant dat gericht op is Marokkaans-Nederlandse jongeren. De straatcoach heeft zelf ook een Marokkaanse achtergrond. Daaruit blijkt dat de aanpak een blindegeoriënteerde kleurenbenadering behelst. De jongeren hebben geen macht en het imago is redelijk positief. De straatcoach wordt ingezet om de jongeren vroegtijdig te ondersteunen. De sociale constructie van de jongeren is in dit geval dus afhankelijk. Dat verklaart een blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Door deze constructie wordt hen voordelen uit beleid gegund en wordt er gekleurd beleid gevoerd. De sociale constructie echter is een beweegreden om te kiezen voor kleurgeoriënteerd beleid.

Voor het buurtvaders project spreekt de gemeente heel duidelijk de Unie van Marokkanen aan. Deze methode is vanuit de gemeente kleurgeoriënteerd. De gemeente veronderstelt namelijk dat de Marokkaanse gemeenschap een bepaalde manier van aanspreken heeft. De Unie van Marokkanen daarentegen zou het project juist graag kleurenblind maken door buurtouders van verschillende achtergronden te installeren. In de praktijk is de aanpak in beginsel kleurgeoriënteerd, omdat de effectiviteit van ouders van verschillende etnische achtergrond nu nog sterk in twijfel wordt getrokken. Het project buurtvaders is een blindgeoriënteerde kleurenbenadering. De jongeren zijn

hierin als afhankelijk geconstrueerd, omdat de jongeren geen macht hebben en de buurtvaders preventief worden ingezet. De jongeren moeten geholpen worden niet af te glijden naar de criminaliteit. Dus de sociale constructie als afhankelijk vormt daarmee een verklaring voor deze blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Door het positieve imago krijgen de jongeren voordelen uit beleid toebedeeld. Hoewel het blindgeoriënteerde van deze benadering net iets anders te verklaren is vanuit de sociale constructie. De Unie van Marokkanen heeft namelijk een relatief negatief beeld van de jongeren vanwege de mogelijkheid tot ontsporing. De sociale constructie van de jongeren is vanuit de Unie daarom een afwijkende. Dit gecombineerd met de sociale constructie van de gemeente vormt uiteindelijk wel een verklaring voor het blindgeoriënteerde kleurenbeleid, maar niet zoals aan het begin van dit onderzoek verondersteld is. Namelijk dat de afhankelijk door een gebrek aan macht minder voordelen uit beleid kan halen.

Kortom, er kan geconcludeerd worden dat er feitelijk in veel gevallen extra aandacht besteed wordt aan de groep Marokkaans-Nederlandse jongeren. In theorie wordt er een algemene benadering aangehangen, maar in de praktijk komt het in veel gevallen neer op een specifieke benadering. Er wordt dus vaak een blindgeoriënteerde kleurenbenadering toegepast. Hoewel veel methoden een blindgeoriënteerde kleurenbenadering lijken te zijn. De Marokkaanse achtergrond wordt er alles overziend niet nauwgezet bij betrokken, een kenmerk van een kleurenblinde methode. Deze Marokkaanse achtergrond is het kenmerk dat de groep verbindt, maar dat ook gegeneraliseerd is, omdat het daar niet om gaat. Het gaat om de overlast of factoren die te maken hebben met de achterliggende problemen. Door deze generalisatie wordt de Marokkaanse achtergrond snel geassocieerd met overlast wat een negatief imago geeft. Afhankelijk van hoe de samenleving hiermee om gaat brengt dit het risico van stigmatisering van de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap met zich mee.

Ondanks dat de gemeente Gorinchem van mening is dat alle Gorcummers gelijk zijn en dus geen groepen mogen worden bevoordeeld weet de gemeente dat er groepen zijn die achtergesteld zijn ten opzichte van de gemiddelde inwoner waardoor zij extra aandacht nodig hebben. Daarnaast bleek alleen een repressieve aanpak niet toereikend te zijn waardoor, net als op landelijk niveau, op een preventieve aanpak is ingezet. Dat veel methoden neerkomen op een blindgeoriënteerde kleurenbenadering geeft aan dat de gemeente Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren niet wil discrimineren en stigmatiseren.

Wat betreft de verklaring is bij de meeste methoden werkelijk aan de hand van de sociale constructie van de doelgroep gekozen voor een kleurenblinde, kleurgeoriënteerde of blindgeoriënteerde kleurenbenadering. Toch is de verwachting dat de sociale constructie de beweegredenen voor de kleurerkenning is niet helemaal juist. Er zijn naast de sociale constructie ook andere beweegredenen, zoals financiën en probleemgerichtheid. De blindgeoriënteerde kleurenbenadering blijkt niet of op een andere manier dan verwacht verklaard te kunnen worden. De verwachting was dat een als afhankelijk geconstrueerde doelgroep vanwege het positieve imago voordelen uit beleid gegund wordt maar door het gebrek aan macht minder voordelen uit beleid kan halen dan bevoorrechten, waardoor uiteindelijk een blindgeoriënteerde kleurenbenadering gevoerd wordt. Uit dit onderzoek blijkt dat de in de praktijk als afhankelijk geconstrueerde doelgroep soms op papier als afwijkenden geconstrueerd zijn waardoor, op papier, een blindgeoriënteerde kleurenbenadering gevoerd wordt. Verder is de als afwijkend geconstrueerde doelgroep niet altijd kleurenblind benaderd. Dit is vanuit de sociale constructie niet te verklaren. Omdat de afwijkenden een negatief imago hebben en dus geen voordelen uit beleid gegund wordt. Deze groep heeft te weinig macht om toch voordelen uit beleid te kunnen halen.

In veel, maar niet alle, gevallen vormt de sociale constructie – het imago en de macht van de (doel)groep – de beweegredenen om te kiezen voor algemeen of specifiek beleid. Dat is niet doorlopend het geval. Naast de sociale constructie kunnen er ook andere beweegredenen een rol spelen om al of niet kleur te erkennen. Soms komt het model te kort om een sluitende verklaring te kunnen leveren.

6.2 Aanbevelingen

Hoewel het model niet volledig sluitend is kan er geconcludeerd worden dat de sociale constructie een aanzienlijke rol speelt in de keuze voor kleurgeoriënteerd of kleurenblind beleid. De vraag die aan de hand daarvan gesteld kan worden is in hoeverre werkelijk op een objectieve wijze beleid ontwikkeld kan worden in de aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren. Juist daarom is het van belang dat beleidsmakers zich bewust zijn van de sociale constructie met name de beeldvorming van de jongeren, zowel in beleid als in de maatschappij. Het is van belang ervoor te zorgen dat de Marokkaanse achtergrond niet gegeneraliseerd wordt als verbindende factor terwijl de verbindende factor overlast, of achterliggende problemen, is. Zo wordt de Marokkaanse achtergrond niet, of in elk geval minder, met negatieve activiteiten geassocieerd. Stigmatisering kan dan voorkomen worden.

Benadrukt moet worden dat er vanwege de institutionalisering van de sociale constructie, in zowel beleid als maatschappij, een tegenbeweging georganiseerd kan worden die ervoor zorgt dat de sociale constructie positiever wordt en het stigma op de groep Marokkaans-Nederlandse jongeren verminderd en misschien zelfs verdwijnt. De gemeente heeft hierbij een belangrijke rol. Alleen dan kan er werkelijk gelijkheid ontstaan. Het organiseren van deze tegenbeweging is niet eenvoudig. Maar dat mag geen excuus zijn niet over te gaan tot het organiseren van een tegenbeweging.

Een andere aanbeveling is: geef meer openheid in de beweegredenen. Zo kan de Marokkaanse achtergrond minder makkelijk als generalisatie gebruikt worden. Door middel van transparantie kan duidelijk aangegeven worden dat de Marokkaanse Nederlanders als groep voor de gemeente geen probleem vormen, maar dat de bindende factor overlast, of een achterliggende oorzaak, een probleem vormt. Voor de gemeente Gorinchem betekent dit ook dat er minder krampachtig omgegaan kan worden met de vraag of er kleurenblind of kleurgeoriënteerd beleid gevoerd wordt. Door transparantie kunnen ook buitenstaanders meedenken en is er minder mogelijkheid tot speculatie. Dat vermindert de vooroordelen ten opzichte van de Marokkaans-Nederlandse jongeren.

Naast deze uitkomst kan uit dit onderzoek niet geconcludeerd worden of een algemene of specifieke aanpak beter is. Hierover zal hoogstwaarschijnlijk altijd veel discussie blijven, zeker ook doordat de effectiviteit van een sociale aanpak als deze moeilijk aan te tonen is, omdat er veel externe factoren invloed op uitoefenen. Daarnaast kan er discussie zijn over de definiëring van kleurgeoriënteerd en kleurenblind beleid, omdat we tot op zekere hoogte allemaal in het dagelijks leven een specifieke of algemene benadering toepassen in de benadering van, verschillende “soorten”, personen. Dit vormt net als de vraag naar de effectiviteit van kleurenblind en kleurgeoriënteerd beleid een onderwerp voor toekomstig wetenschappelijk onderzoek.

Bronnen

Literatuur

- Bekkers, V. (2007). *Beleid in Beweging. Achtergronden, benaderingen, fasen en aspecten van beleid in de publieke sector*. Den Haag: Lemma.
- Castles, S., & Miller, M. J. (2009). *The age of Migration. International population movements in the modern world*. New York: Palgrave MacMillan.
- De Zwart, F., & Poppelaars, C. (2007). Redistribution and Ethnic Diversity in the Netherlands. *Acta Sociologica*, 387.
- Ingram, H., Schneider, A. L., & De Leon, P. (2007). Social construction and policy design. In S. (eds.), *Theories of policy process* (pp. 93-126). Westview Press.
- Koopmans, R., & Statham, P. (2000). Migration and Ethnic Relations as a Field of Political Contention: An Opportunity Structure Approach. In R. Koopmans, & P. Statham, *Challenging Immigration and Ethnic Relations Politics: Comparative European Perspective* (pp. 13-56). Oxford: Oxford University Press.
- Saharso, S., & Scholten, P. (2010). De integratie van 'Nieuwe Nederlandse': tussen nationaal beleid en lokale realiteit. *Bestuurswetenschappen*.
- Sykes, S. (2008). A survey of the World's Oceans. *International Approaches to Managing Diversity and Implications for Second Generation Acculturation*. Ottawa: Policy Research Initiative Project Cultural Diversity.
- Van Thiel, S. (2007). *Bestuurskundig onderzoek een methodologische inleiding*. bussum: Coutinho.
- Wolsko, C., Park, B., Judd, C. M., & Wittenbrink, B. (2000). Framing Interethnic Ideology: Effects of Multicultural and Color-Blind Perspectives on Judgements of Groups and Individuals. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 78, No. 4, 635-654.
- Yanow, D. (2000). *Conducting interpretive policy analysis*. London: Sage Publications.
- Yanow, D. (2003). *Constructing "Race" and "Ethnicity" in America: category-making in public policy and administration*. New York: M.E. Sharpe.

Beleidsdocumenten

- Burgemeester, & Secretaris. (2009, 28 juli). brief aan de Minister van WWI. *Aanvraag middelen Marokkaans-Nederlandse jongeren*. Gorinchem: gemeente Gorinchem.
- CBS. (2010c, 9 april). *Beroepsbevolking; Gorinchem*. Opgehaald van Statline Centraal Bureau voor de Statistiek:
<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=71883ned&D1=a&D2=0&D3=182&D4=I&HDR=T&STB=G1,G2,G3&VW=T>.
- CBS. (2010a, juli 2). *Bevolking; leeftijd, herkomstgroepering, geslacht en regio*. Opgehaald van Statline Centraal Bureau voor de Statistiek:
<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=37713&D1=0&D2=0,3-5&D3=0-3,20,31,37,41&D4=300&D5=11-14&HDR=T&STB=G1,G2,G3,G4&VW=T>.
- CBS. (2009a). *Gemeente Op Maat 2008 Gorinchem*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- CBS. (2010b, 26 juli). *Geslaagden voortgezet, beroeps- en hoger onderwijs Gorinchem*. Opgehaald van Statline Centraal Bureau voor de Statistiek:

<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=71493ned&D1=0&D2=0&D3=0&D4=1-4,6,16-19&D5=1-2,4-6,9&D6=166&D7=6-7&HDR=T,G6,G2,G1,G4,G5&STB=G3&VW=T>.

- CMO Stimulans. (2010-02-15). *Verslag Expertmeeting: Nieuwe Nederlanders en hun participatie*. Rotterdam: CMO Stimulans.
- College van B&W. (2010-02-16). Informatie van het college - nr. 2010-432. *Jeugdbeleid gemeente Gorinchem*. Gorinchem: Gemeente Gorinchem.
- College van B&W. (2009-11-24). *Raadsinformatiebrief verlenging cameratoezicht; nummer 392*. Gorinchem: gemeente Gorinchem.
- College van B&W. (2007-02-21). *Stand van zaken sportnota en tarieven- en subsidiebeleid en vaststelling kaders sportbeleid 2007-2011*. Gorinchem: Gemeente Gorinchem.
- Gemeente Gorinchem. (2008-08). *Gorinchem in 2007, jaarverslag*. Gorinchem: gemeente Gorinchem.
- Gemeenteraad. (2005-06-22). *Evaluatie integraal jeugdbeleid; 2005-024 bijlage 1*. Gorinchem: gemeente Gorinchem.
- Gemeenteraad Gorinchem. (2005-01-27). *Stand van zaken opstellen nota sportbeleid en sportsubsidieverordening, Besluit*. Gorinchem: Gemeente Gorinchem.
- PvdA, VVD, D66, GroenLinks. (2010-04-13). *Coalitieakkoord: Iedereen doet mee!* Gorinchem: gemeente Gorinchem.
- Ter Horst, G., Van der Laan, E., gemeenten, G., Bruls, H., Weterings, T., & Cornelis, W. (2009-09-07). *Manifest Bestrijding Overlast en Verloedering*. Utrecht.
- Tweede Kamer der Staten-Generaal. (2009). Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden. 2176. 's-Gravenhage: Sdu Uitgevers.
- Unie van Marokkanen. (2009-04). *Plan van Aanpak: Jongeren in de Haarwijk*. Gorinchem.
- Van der Laan, E. (2009-11-17). Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. *Integratiebrief*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer; Wonen, Wijken en Integratie.
- Van der Laan, E., Ter Horst, G., Hirsch Ballin, E., & Rouvoet, A. (2009-01-30). Brief aan De Voorzitter der Tweede Kamer der Staten-Generaal. *Aanpak Marokkans-Nederlandse probleemjongeren: Grenzen stellen en Perspectief bieden*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer; Wonen, Wijken en Integratie.
- Van der Laan, E. (2009-08-11). Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer. *Brief over moties en toezeggingen naar aanleiding van het Algemeen Overleg over de Aanpak van Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren van 15 en 22 april 2009*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer; Wonen, Wijken en Integratie.
- Van der Laan, E. (2009-11-18). Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. *Informatie over concrete doelstellingen Aanpak Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren en over IMAR-gelden*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer; Wonen, Wijken en Integratie.
- Van der Laan, E., Ter Horst, G., Hirsch Balin, E., Rouvoet, A., Wolfsen, A., Vos, M., et al. (2009-10). *Intentieverklaring Gemeentelijke aanpak Marokkaans-Nederlandse risicjongeren*. Utrecht: gemeente Utrecht.

- VROM/WWI. (2007-11). *Integratienota 2007-2011: Zorg dat je erbij hoort!* Den Haag: Ministerie van VROM: Wonen, Wijken en Integratie.
- Werkgroep Gemeenschappelijke Integratie-agenda. (2009-01). *Datgene wat ons bindt*. Den Haag: Ministerie van VROM: Wonen, Wijken en Integratie.

Rapporten

- Ferweda, H., & Van Ham, T. (2010-01). *Problematische Jeugdgroepen in Nederland: omvang, aard en politieproces beschreven*. Bureau Beke.
- Gijsberts, M., & Dagevos (red.), J. (2009, december). Jaarrapport. *Integratie 2009*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
- Hilhorst, N., Wolswinkel, L., & Schaafsma, K. (2010-02-10). *Gezinsmanagers in Marokkaans-Nederlandse gezinnen. wegwijzer voor en door gemeenten*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. Wonen, Wijken en Integratie.
- Jennissen, R. (2009). *Criminaliteit, leeftijd en etniciteit. Over de afwijkende leeftijdsspecifieke criminaliteitscijfers van in Nederland verblijvende Antillianen en Marokkanen*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum Ministerie van Justitie.
- Vandenbroucke, M., Braam, H., Pels, T., & Steketee, M. (2008-10). *Gemeentelijk beleid voor Marokkaans-Nederlandse jongeren: Rapportage over de wenselijkheid van specifiek doelgroepenbeleid*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. (2008). *Kennisfundament t.b.v. aanpak criminele Marokkaanse jongeren*. Den Haag: Ministerie van Justitie.

Media

- AD. (2009-03-01). Camera op Wilhelminalaan. *Algemeen Dagblad*.
- AD. (2008-10-08). 'De politie houdt ons elke dag in de gaten'. *Algemeen Dagblad*.
- AD. (2008-10-17). Drie keer ruiten Haarwijk ingegooid. *Algemeen Dagblad*.
- AD. (2009-03-17). Eetcafé Haarwijk dicht na illegaal gokken. *Algemeen Dagblad*.
- AD. (2008-10-23). 'Gezin desnoods hulp opleggen'. *Algemeen Dagblad*.
- AD. (2009-02-21). Jongeren keren zich wéér tegen politie. *Algemeen Dagblad*.
- AD. (2009-02-12). Meer politie naar Gorcumse Haarwijk. *Algemeen Dagblad*.
- AD. (2008-10-15). Raddraaiers vertonen zich niet op stadhuis, gemeente toch tevreden. *Algemeen Dagblad Rivierenland*.
- AD. (2009-05-28 b). 'Relschoppers tegelijk voor de rechtbank' Justitie wil tien verachten in veertien zaken berechten. *Algemeen Dagblad*.
- AD. (2009-04-23). Steekpartij nabootsen in videoclip over de Haarwijk. *Algemeen Dagblad*.
- AD. (2009-04-09). Videoclip moet hangjeugd de ogen openen. *Algemeen Dagblad*.
- AD. (2009-05-28 a). 'Volksbuurt nooit meer zoals ze was'. *Algemeen Dagblad*.
- Blankesteyn, M. (2008-10-14). Gouda is overal; Straatterreur Gorinchem probleemwijk. *De Pers*.
- De Stad Gorinchem. (2009-02-03 a). 'Beleving in Haarwijk is nu zo anders'. *De Stad Gorinchem*.
- De Stad Gorinchem. (2008-10-06). 'Geen Goudse toestanden'. *De Stad Gorinchem*.

- De Stad Gorinchem. (2008-10-09). Gemeente verspreidt persbericht over overlast Wilhelminalaan. *De Stad Gorinchem*.
- De Stad Gorinchem. (2008-10-14 a). 'Goed gevoel' over gesprek met Marokkaanse jeugd. *De Stad Gorinchem*.
- De Stad Gorinchem. (2008-10-14 b). 'Gorcum is een fluitje van een cent'. *De Stad Gorinchem*.
- De Stad Gorinchem. (2009-02-04). 'Haarwijk virtueel veiligste in stad'. *De Stad Gorinchem*.
- De Stad Gorinchem. (2009-01-17). IJssels spreekt in moskee over jeugd: 'Huisarrest of naar politie'. *De Stad Gorinchem*.
- De Stad Gorinchem. (2008-11-10). Jeugd- en jongerenwerk ter discussie. *De Stad Gorinchem*.
- De Stad Gorinchem. (2008-10-23). Meer mogelijk bij asociale gezinnen. *De Stad Gorinchem*.
- De Stad Gorinchem. (2009-01-01). Onrust in de Haarwijk; verder redelijk rustige jaarwisseling. *De Stad Gorinchem*.
- De Stad Gorinchem. (2009-03-31). Positief over vooruitgang Haarwijk. *De Stad Gorinchem*.
- De Stad Gorinchem. (2009-01-13). PvdA is Marokkanen spuugzat. *De Stad Gorinchem*.
- De Stad Gorinchem. (2009-01-06). Relschoppers staan op video. *De Stad Gorinchem*.
- De Stad Gorinchem. (2009-01-06 a). 'We zijn zo bang geweest'. *De Stad Gorinchem*.
- De Stad Gorinchem. (2009-02-03). Zes raddraaiers gepakt. *De Stad Gorinchem*.
- De Swart, M. (2009-06-07). Gorcumers voelen zich thuis. *De Stad Gorinchem*.
- Dijkstra, M. (2009-07-21). 'Zero-tolerance voor harde kern'. *De Stad Gorinchem*.
- Gorcumse Courant. (2009-03-04). 'Haarwijk virtueel veiligste in stad'. *Gorcumse Courant*.
- Gorcumse Courant. (2009-04-29). De zware keuzes van de hangjeugd. *Gorcumse Courant*.
- Gorcumse Courant. (2008-11-5). Geen sprake van excessen in Haarwijk. *Gorcumse Courant*.
- Groen, J., & Kranenberg, A. (2009-10-12). 'Stop criminaliteit Marokkaanse jongeren'. *de Volkskrant*.
- Groen, J., & Kranenberg, A. (2008-12-10). Zelfkritiek Marokkaanse gemeenschap. *de Volkskrant*.
- Huisman, C. (2009-09-08). 'In de misdaad uit frustratie over samenleving'. *de Volkskrant*.
- Huisman, C. (2010-02-11). Marokkaanse ouders vaker bij zitting. *de Volkskrant*.
- Kamerman, S. (2009-06-27). Een rotjoch bestrijd je met een netwerk. *nrc handelsblad*.
- Pietersen, R. (2010-03-02). Kleine gemeenten, grote problemen. *Trouw*.
- Sahadat, I., & Stoffelen, A. (2010-01-19). Stoornis allochtone jongeren vaak niet behandeld. *de Volkskrant*.
- Van Beek, S. (2009-12-24). Antilliaanse crimineel gaat langer door. *Binnenlands Bestuur*.
- Van der Laan, C. (2007-06-14). 'Marokkaans tuig' te goed geïntegreerd. *Trouw*.
- Van Houwelingen, H. (2008-12-31). Hangjongeren in Haarwijk vinden nieuw 'thuis' in eetcafé. *Algemeen Dagblad*.
- Van Houwelingen, H. (2008-12-31). Politie wijst Haarwijkers op anonieme meldlijn. *Algemeen Dagblad*.

- Wijbenga, I. (2009-10-12). Stop criminaliteit Marokkaans-Nederlandse jeugd! *de Volkskrant*.

Websites

- De Rijksoverheid. (2010, 16 juli). *Wat is integratie en wat is het integratiebeleid?* Opgehaald van Rijksoverheid: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/integratie/vraag-en-antwoord/wat-is-integratie-en-wat-is-het-integratiebeleid.html>.
- Google. (2010-12-16). *Plattegrond Gorinchem*. Opgehaald van Google Maps Nederland: <http://maps.google.nl/>.
- Stichting Arkelstad. (2010-09-22). *Jongerenwerk*. Opgehaald van Stichting Arkelstad Stedelijke instelling voor sociaal cultureel werk: <http://www.stichtingarkelstad.nl/index.php?p=4>.

Interviews

- Beleidsmedewerker Veiligheid en Kabinet, g. G. (2010-07-01). (W. v. Poortvliet, Interviewer).
- Beleidsmedewerker Welzijn, g. G. (2010-06-11). (W. v. Poortvliet, Interviewer).
- Bestuurslid Unie van Marokkanen. (2010-06-02). (W. v. Poortvliet, Interviewer).
- Leidinggevende Cluster Jeugd, s. A. (2010-05-04). (W. v. Poortvliet, Interviewer).
- Maarschappelijk werk. (2010-06-09). (W. v. Poortvliet, Interviewer).
- oud-directeur basisschool. (2010-05-29). (W. v. Poortvliet, Interviewer).
- Straatcoach. (2010-05-20). (W. v. Poortvliet, Interviewer).
- Wijkagent, H. (2010, 28 april). (W. v. Poortvliet, Interviewer).